I
218116
Incunabel

E.S.

Aus

der Bibliothek der k. k.
Theresianischen Akademie
in Wien

angekauft am 17. Februar 1899.

(Erlass des Curatoriums ✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ✱
✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ddo. 31. Jänner 1899.)

O. 5. J. 4.

Pastorale beati Gregorij pape

I
218716

Incunabel

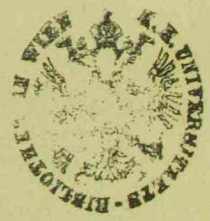

Annotationes librorum Pastoralis cure

Capitulorũ libri Pastoralis cure beati Gregorij pape: p qua tuor ptes distincti: breuis ordinataq; Annotatio.

Annotatio capitulorũ pme pt⁄.

Imperiti ne venire ad Pastorale magisteriũ audeãt: Cap.i.
Ne locũ regiminis subeãt qui viuẽdo nõ perficiũt q̃ meditãdo didicerũt: Ca.ij.
De pondere regiminis ⁊ q̃ aduersa quesq̃ despicienda sunt prospera vero formidanda: Cap.iij.
Qõ occupatio regiminis soliditatẽ mentis dissipet: Cap.iiij.
De illis qui in tẽplo ceteris ꝓdesse pnt: ſz quietẽ ꝓpriã sectãdo dimittũt Ca.v.
Qõ vere humilis diuinis non reluctetur iudicis: Cap.vi.
Qõ officiũ pdicatiõis ab aliquib⁹ lauda biliter petatur ad qõ alij coacti pertrahũtur: Cap.vij.
De his qui preesse cõcupiscũt ⁊ ad vsum sui libidinis instrumẽtũ apostolici sermonis arripiunt: Cap.viij.
Qõ mẽs preesse volentiũ ficta sibi bonorũ operũ ꝓmissiõe blandiat: Cap.ix.
Qualiter quisq̃ ad regimen venire debeat: Cap.x.
Qualẽ se regẽs debeat exhibere ⁊ sine vitio corporis esse: Cap.xi.

Annotatio capitulorũ scõe pt⁄.

De qualitatib⁹ digni pastoris collectim enumeratis: Cap.i.
Qõ rector Pastoralis semp debeat esse cogitatione mundus: Cap.ij.
Qõ rector semp debeat esse operatione precipuus. Cap.iij.
Qõ rector debeat esse discretus in silentio ⁊ vtilis in verbo: Cap.iiij.
Qõ rector debeat esse singulis cõpassiõe primus ⁊ pre cunctis contẽplatione suspensus: Cap.v.
Qõ rector debeat esse bñ agentib⁹ p humilitatẽ socius ⁊ ꝓtra delinquentiũ vitia p zelũ iusticie erectus: Cap.vi.
Qõ rector sit internorũ curã exteriorũ occupatione nõ minuẽs: exteriorũ prouidẽtiã internorũ solicitudine non relinquẽs: Cap.vij.
Que rectori debeat esse discretio correctionis dissimulationis feruoris ⁊ mansuetudinis: Cap.viij.
Qõ scire solicite rector debeat quia plerũq̃ vitia virtutes se esse mentiũt: C.ix.
Quãta debeat esse diuersitas artis predicationis: Cap.x.
Qõ sacri precepta eloquij cum timore ⁊ amore sint quotidie meditãda. Ca.xi.

Annotatio capitulorũ tertie pt⁄.

Qõ nõ vna eadẽq̃ exhortatio cũctis cõgruat cũ collecta enumeratione diuersitate qũo aliter aliterq̃ admonendi singuli veniunt: Cap.i.
Qõ diuersi admonitionis modi de singulis sunt ponẽdi ⁊ de differẽti malo admonendi viros atq̃ mulieres. Cap.i.
De diuerso mõ admonendi iuuenes atq̃ senes: Cap.ij.
De diuerso modo admonẽdi inopes atq̃ locupletes: Cap.iij.
De diuerso modo admonẽdi letos atq̃ tristes: Cap.iiij.
De diuerso modo admonẽdi subditos atq̃ prelatos: Cap.v.
De diuerso modo admonendi seruos atq̃ dominos: Cap.vi.
De diuerso modo admonendi sapientes atq̃ hebetes: Cap.vij.
De diuerso modo admonendi impudentes atq̃ verecundos: Cap.viij.
De diuerso modo admonendi protheruos pusillanimos: Cap.ix.
De diuerso modo admonendi impatientes atq̃ patientes. Cap.x.

De diuerso modo admonēdi beniuolos: atq; inuidos. Cap.xj.
De diuerso modo admonendi simplices atq; impuros. Cap.xij.
De diuerso modo admonendi incolumes atq; egros. Cap.xiij.
De diuerso modo admonēdi eos q̄ flagella metuūt: ⁊ ꝓpterea innocēter viuūt: atq; eos qui sic in iniq̄tate indurauerūt: vt nec per flagella corrigant. Cap.xiiij.
De diuerso modo admonēdi nimis tacitos atq; multiloquio vacātes. Cap.xv.
De diuerso modo admonēdi pigros atq; precipites. Cap.xvj.
De diuerso modo admonēdi mansuetos atq; iracundos. Cap.xvij.
De diuerso modo admonēdi humiles atq; elatos. Cap.xviij.
De diuerso modo admonēdi pertinaces: atq; incōstantes. Cap.xix.
De diuerso mō admonēdi gule deditos: atq; abstinentes. Cap.xx.
De diuerso mō admonēdi illos q̄ sua misericorditer tribuūt: atq; illos qui aliena rapere contendūt. Cap.xxj.
De diuerso mō admonēdi eos q̄ nec aliena appetūt: nec sua largiunt: atq; eos qui ⁊ ea que habēt: tribuūt: ⁊ tamen aliena rapere nō desistunt. Cap.xxij.
De diuerso modo admonēdi discordes atq; pacatos. Cap.xxiij.
De diuerso modo admonēdi seminantes discordiā atq; pacificos. Cap.xxiiij.
De diuerso mō admonēdi eos q̄ sacre legis verba nō recte intelligūt atq; eos qui hec nō humiliter loquūtur. Cap.xxv.
De diuerso modo admonēdi illos q̄ cum predicare valeāt pre nimia humilitate formidant: atq; illos quos a predicatiōe imperfectos: vel etas ꝓhibet: attamē precipitatio impellit. Cap.xxvj.
De diuerso modo admonēdi eos q̄ in hoc qō tpaliter appetūt ꝓsperant: atq; eos q̄ ea que mūdi sunt cōcupiscūt: sed tamē ad ueritatis laboze fatigant. Cap.xxvij.
De diuerso modo admonendi coniugij obligatos: atq; a coniugij nexibus liberos. Capitulū.xxviij.
De diuerso modo admonēdi cōmixtionis carnis exꝓtos: atq; ignaros. Cap.xxix.
De diuerso modo admonēdi eos qui peccata operū deplozant: atq; eos qui cogitationū. Cap.xxx.
De diuerso modo admonēdi eos qui commissa plangūt: atq; illos qui deserūt: nec tamen plāgūt. Cap.xxxj.
De diuerso mō admonendi eos q̄ illicita que faciūt laudāt: atq; eos q̄ accusant prauia nec tamen deuitāt. Cap.xxxij.
De diuerso modo admonēdi eos q̄ repentina cōcupiscentia superant: atq; eos q̄ in culpa ex cōsilio ligant. Cap.xxxiij.
De diuerso mō admonēdi illos q̄ licet minima crebro tñ illicite faciūt: atq; illos q̄ se a paruis custodiūt: sed aliqñ in grauibus demergunt Cap.xxxiiij.
De diuerso modo admonēdi eos qui nec inchoant: atq; eos qui inchoata minime consumant. Cap.xxxv.
De diuerso modo admonēdi eos q̄ mala occulte agūt: ⁊ bona publice atq; eos qui bona que faciūt abscondūt: etiamen quibusdaz factis publice mala de se opinari permittūt. Cap.xxxvj.
De exhortatiōe multis adhibēda vt sic singulos virtutes adiuuēt qtñs p hanc ōria virtutib⁹ vicia nō excrescāt. Ca.xxxvij.
De exhortatiōe que vni adhibēda est autbis q̄ ōrijs passiōib⁹ laborāt: Ca.xxxviij
Q.ō aliqñ leuioza vicia relinquēda sunt vt grauioza subtrahant. Cap.xxxix.
Q.ō in firmis mentibus oīno nō debeant arta predicari. Cap.xl.
De oge ꝑdicatoris ⁊ voce. Cap.xlj.
Quarte partis vnicū capitulū pastozē recte docentē: admonens vt frequēter ad se redeat: infirmitatē suā quāta valet ꝓsideratiōe ad memoriā mētis reuocādo ne de acceptis virtutibus intumescat.

Explicit annotatio capitulorum.

Beati Gregorij pape: in librū Pastoralis cure ad Johannem Rauennatis vrbis Ēpiscopum Prologus feliciter incipit.

Pastoralis cure me pondera fugere delitescendo voluisse: benigna frater charissime atq; humilima intētione de prebendis. Que ne quibusdam leuia esse videant: presentis libri stilo exprimo de eorū grauedie omne qd pēso. vt ꝛ hec: qui vacat: incaute nō expetat ꝛ qui incaute expetijt: adeptum se esse pertimescat. Quadriptita vero disputatiōe liber iste distinguit vt ad lectoris sui animum ordinatis allegationibus quasi quibusdā passibus gradiatur. Hā cum rerū necessitas exposcit: pensandus valde est. ad culmen quisq; regiminis qualiter veniat: atq; ad hoc rite peruenīēs ꝛ qualiter viuat. ꝛ bene viuens: qualiter doceat. et recte docens: infirmitatem suam quotidie: quanta consideratione cognoscat: ne aut humilitas accessum fugiat: aut peruentioni vita contradicat: aut vitam doctrina destituat: aut doctrinā presumptio extollat. Prius ergo appetitum tempet timor: post autem magisterū: qd querente suscipitur: vita cōmendet: ac deinde necesse est vt pastoris bonū. qd viuendo oñditur: etiam loquēdo propagetur. Ad extremū vero superest: vt pfecta queq; opera: cōsideratio proprie infirmitatis deprimat. ne hec ante occulti arbitris oculos tumor elationis extinguat. Sed qr iunt plerq; mihi imperito similes qui dū metiri se nesciunt: que nō didicerunt: docere ꝓcupiscūt. qui pōdus magisterij tāto leuius estimāt: q̄to viz magnitudinis illi ignozāt: ab ipso libri hui rēpendant exordio: vt qr indocti ac precipites doctrine arcē tenere appetūt: a p̄cipitatiōis sue ausib in ipsa locutionis nostre ianua repellantur.

Explicit prologus.

Beati Gregorij pape liber Pastoralis cure quatuor partibus distinctus: Feliciter incipit.

Prima pars: ostendēs qualiter ad magisteriū Pastorale dignus quisq; venire: atq; hoc indignus qualiter debeat pertimescere.

Imperiti ne venire ad Pastorale magisterium audeant.

Capitulum. .I.

Nulla ars doceri presumit nisi pri intēta meditatione discat. Ab impitis ergo pastorale magisterium qua temeritate suscipit. qñ ars ē artiū regimē aīarū. Quis āt cogitationū vulnera occultiora esse nesciat vulnerib viscerū. Et tñ sepe hi q̄ nequaq̄ spūalia p̄cepta ꝓgnouerūt: cordis se medicos ꝓfiteri nō metuūt. dūq; plgmētoꝝ viz nesciūt: videri medici carnis nō erubescūt. Sz qr auctore deo ad religiōis reuerentiā omne iaz pñtis seculi culmē inclinat: sunt nōnulli q̄ intra sanctā ecclesiā p speciē regiminis gloriā affectāt honoris. videri doctores appetūt. trāscēdere ceteros ꝓcupiscūt. atq; attestante veritate primas salutatiōes in foro. prios in cenis recubit. primas in cōuentib cathedras querūt. Qui susceptū cure pastoralis officiū mīstrare digne tāto magis nequeūt: q̄to ad hūilitatis magisteriū ex sola elatiōe puenerūt. Ipsa q̄ppe in magisterio lingua ꝓfundit: qñ aliud discit. ꝛ aliū doceť. Cōtra qd dñs p ꝓphetā queriť: dicēs. Ipsi regnauerūt ꝛ nō ex me. p̄cipes extiterūt ꝛ nō ꝓgnoui. Ex se nāq; ꝛ nō ex arbitrio sūmi rectoris regnāt: qui nullis fulti virtutib: nequaq̄ vocati: sed sua cu

pidine accēsi: culmē regiminis rapiūt potius: quā assequunt. Quos tñ intern⁹ iudex: ⁊ puebit ⁊ nescit: qz quos pmittēdo tollerat. pfecto p iudiciū reprobatiōis ignorat. Vñ ad se quibusdā ⁊ post miracula venientibus dicit. Recedite a me oparij iniquitatis. nescio q̄ estis. Pastorū imperitia voce veritatis increpat: cū p pphetā dicit. Ipsi pastores ignorauerūt intelligentiā. Quos rursum dñs detestatur: dicēs: ⁊ tenētes legē: nesciērūt me. Et nesciri ergo se ab eis veritas querit: ⁊ nescire se principatū nescientiū ptestat: qz profecto hi qui ea que sūt dñi nesciūt: a dño nesciunt. Paulo attestāte qui ait. Si q̄s ātignorat: ignorabit. Que nimirū pastorū sepe imperitia meritis cōgruit subiectorū: qui q̄uis lumē sciētie sua culpa exigente nō habeāt: districto tñ iudicio agit: vt per eorū ignorantiā: hi etiā qui sequunt: offendāt. Hinc nāq̄ in euāgelio p semetipsam veritas dicit. Si cecus ceco ducatus prebeat: ambo in foueā cadunt. Hinc psalmista nō optātis animo: sed pphetātis ministerio denūciat: dicēs. Obscurent oculi eorū ne videāt. ⁊ dorsum eorū semp incurua. Oculi quippe sunt q̄ in ipsa honoris sūmi facie positi: puidendi itineris officiū susceperunt. Quib⁹ hi nimirū qui subsequunt inberēt. dorsa nominant. Obscuratis ergo oculis dorsu inflectunt: qz cū lumē sciētie perdunt: qui preeunt: pfecto ad portāda peccatorū onera curuant qui sequuntur.

Ne locū regiminis subeant qui viuēdo nō perficiunt que meditando didicerūt. Cap. II.

Et sunt nōnulli q̄ solerti cura spūalia p̄cepta pscrutant: sed q̄ intelligēdo penetrāt: viuendo cōculcāt. repēte docēt que nō ope sed meditatione didicerūt. ⁊ qd̄ verbis predicāt: moribus impugnāt. Vnde fit vt cum pastor per abrupta graditur. ad p̄cipitium grex sequatur. Hinc nāq̄ dominus per prophetā contra contēptibilē pastorum scientiā querit: dicens. Cum ipsi limpidissimā aquā biberitis: reliquā pedibus nostris turbabitis ⁊ oues mee: que cōculcata pedibus nostris fuerant: pascebāt ⁊ q̄ pedes nostri turbauerant: hec bibebāt. Aquā quippe limpidissimā pastores bibūt: cū fluenta veritatis recte intelligētes hauriūt. Sed eandē aquam pedibus turbare est sancte meditatiōis studia male viuēdo corrūpere. Aquā scz eorum turbatā pedibus oues bibunt: cum subiecti quiq̄ nō sectantur verba que audiūt: sed sola q̄ cōspiciūt exēpla prauitatis īmitantur. Qui cū dicta sitiūt qz p opa puertunt. quasi corruptis fontib⁹ in potib⁹ lutū sumūt. Hinc quoq̄ scriptū est in pphetā de sacerdotib⁹. Causa ruine populi sacerdotes mali Hinc rursum dñs de sacerdotib⁹ p prophetā dicit. Facti sūt domui israel in offendiculū iniquitatis. Nemo quippe ampli⁹ in ecclesia nocet: quā qui puerse agēs: nomē vel ordinē sanctitatis habet. Delinquentē nāq̄ hunc redarguere null⁹ presumit: ⁊ in exemplū culpa vehemēter extēditur. qñ p reuerentia ordinis peccator honorat. Indigni autē quiq̄ tanti reat⁹. pōdera fugerēt. si veritatis sentētiā sollicita cordis aure: intentione pensarēt que ait. q̄ scādalisauerit vnū de pusillis istis. qui in me credūt: expedit ei vt suspēdat mola asinaria in collo ei⁹. et demergat in profundū maris. Per molā quippe asinariā secularis vite circuit⁹ ac labor exprimit. ⁊ per pfundum maris extrema dānatio designatur. Qui ergo ad sanctitatis speciē deduct⁹ vel verbo ceteros destruit vel exēplo: melius pfecto fuerat vt hūc ad mortē sub exteriori habitu terrena acta ostringerēt: quā sacra officia in culpa ceteris īmitabilem demōstrarēt: quia nimirum si solus caderet vtcūq̄ hūc tollerabilior inferni pena cruciaret.

De pondere regiminis. et qd̄ aduersa queq̄ despiciēda sūt p spera vero formidāda. C. III.

Ec itaq; breuiter dixim⁹ vt q̃tũ sit pondus regiminis mõstre-
b mus. ne temerare sacra regimina: si quis his impar ẽ: audeat ⁊ per concupiscentiã culminis ducatũ suscipiat perditionis. Hinc enĩ pie Jacob⁹ prohibet: dicẽs. Nolite plures magistri fieri fratres mei. Hinc ipse dei hominũq; mediator regnũ pcipere vitauit in terris q̃ui supernorũ quoq; spirituũ sententiam sensumq; transcendẽs: ante secula regnat in celis. Scriptũ quippe est Jesus cũ cognouisset quia vẽturi essent: vt caperẽt eũ ⁊ facerent eũ regem: fugit iterũ in montẽ ipse solus. Quis enĩ principari hominibus tã sine culpa potuisset: quaz is q̃ hos nimirũ regeret: quos ipse creauerat. Sed quia iccirco in carne apparuit vt non solum nos p passionẽ redimeret verũ etiam per cõuersationẽ doceret: exemplum se sequẽtibus prebẽs: rex fieri noluit. ad crucis vero patibulũ sponte peruenit. oblatã gloriã culminis fugit. penaz obprobriose mortis appetit vt membra eius videlicet discerẽt fauoles mũdi fugere: terrores minime timere: pueritate aduersa diligere: pspera formidando declinare: quia ⁊ ista sepe per timorez cor coinquinant: ⁊ illa p dolorẽ purgant. In istis se anim⁹ erigit: in illis autẽ: etiã si quãdo erexerit se sternit. in istis se se homo obliuiscit ĩ illis vero ad sui memoriã nolẽs etiã coactusq; reuocat. in istis sepe ⁊ ante acta bona depereunt. in illis autẽ longi quoq; temporis admissa tergunt. Hã plerũq; aduersitatis magisterio sub disciplina cor primit. Qz si ad regiminis culmẽ eruperit in elatiõe: ptinus vsu glorie pmutatur. Sic Saul qui indignũ se prius considerãs: fugerat: mox vt regni gubernacula percepit: intumuit. Honorari nãq; corã populo cupiẽs dum reprehendi publice noluit ipsum q̃ eum in regẽ vnxerat occidit. Sic dauid. auctoris iudicio pene in cunctis actibus placens: mox vt pressure pondere caruit in tumorem vulneris erupit. Factusq; est in morte Urie crudeliter rigidus: quia in appetitu femine eneruiter est fluxus. Et qui malis ante nouerat pie parcere. in bonorum quoq; nece post didicit sine obstaculo retractionis anhelare. Prius quippe ferire deprehensum persecutorẽ noluit ⁊ post cum dãno desudantis exercitus etiam deuotũ militem extinxit. quẽ profecto ab electorum numero culpa longius raperet. nisi hunc ad veniam flagella reuocassent.

Qõ plerumq; occupatio regiminis soliditatem mentis dissipet. Cap. IIII.

Epe suscepta cura regimis cor per diuersa diuerberat ⁊ impar
s quisq; inuenitur ad singula: dũ confusa mẽte diuiditur ad multa. Unde quidã sapiens puide prohibet dicens. Fili ne in multis sint actus tui: qz videlicet nequaquã plene in vniuscuiusq; operis ratione colligitur: dum mens p diuersa partitur. Cumq; foras per insolẽtem curam trahitur. a timoris intimi soliditate vacuatur. Fit in exteriorũ dispositione sollicita. ⁊ sui solummodo ignara scit multa cogitare se nesciens. Hã cuz plus q̃ necesse est. se exteriorĩbus implicat q̃si occupata in itinere obliuiscitur quo tẽdebat. ita vt a studio sue inquisitionis aliena: ne ipsa quidẽ que patitur dãna consideret. ⁊ p quãta delinquat: ignorẽt. Hecq; enĩ peccare se Ezechias credidit cũ venientibus ad se alienigenis cellas aromatum ostẽdit: sed in dãnatione secuture p lis. ex eo irã iudicis pertulit: quod se facere licenter estimauit. Sepe dum multa suppetunt. dumq; agi possunt qne subiecti: quia ad acta sunt q̃ mirentur: in cogitatione se animus eleuat: sed plene in se iram iudicis puocat. quãuis per iniqua opera foras non erumpat. Intus quippe est qui iudicat. intus quod iudicatur. Cũ ergo in corde delinquimus. latet homines q̃d apud nos agim⁹: sz tñ ipo iudice teste peccamus. Hecq; enim rex Babi-

lonie tũc reus de elatiõe extitit cũ ad elatiõis verba peruenit. Quippe qui ore p̃phetico ⁊ ante eũ ad elationẽ tacuit: sententiã reprobatiõis audiuit. Culpã nãq; perpetrare supbie iã ante deterserat: qui omipotentẽ deũ: quẽ se offendisse reppert: cũctis subsequẽtibus predicauit. Sed post hec successu sue potestatis elatus est dũ magna se fecisse gauderet: cũctis priusq; in cogitatiõe se pretulit: ⁊ post adhuc tumidus dixit: Nõne hec est Babylon magna: q̃ ego edificaui in domũ regni: ⁊ in roboze fortitudinis mee: ⁊ in gloria decoris mei? Que videlicet vox illius ire vindictã aperte pertulit: q̃ occulta elatio accendit. Nã districtus iudex prius inuisibiliter vidit: qõ post publice feriẽdo reprehendit. Ãn ⁊ in irratiõale hũc anĩal vertit: ab humana societate sepauit: agri bestijs mutata mẽte coniũxit: vt districto videlicet iustoq; iudicio hõ quoq; esse perderet: que magnũ se vltra hoĩes estimass̃ Hec itaq; p̃ferẽtes nõ potestatẽ reprehẽdimus: sed ab appetitu illius cordis infirmitatẽ munim⁹: ne p̃fecti quiq; culmẽ arripere regimĩs audeãt: ⁊ qui in planis stãtes titubãt: in precipiti pedẽ ponant.

De illis qui exẽplo ceteris p̃desse possunt: sed quietẽ p̃priã sectando dimittũt. Cap. V.

Am sũt nõnulli qui eximia virtutũ dona percipiũt: ⁊ p̃ exercitatiõe ceterorũ magnis muneribus exaltanẽ. Qui studio castitatis mũdi abstinẽtie roboze validi: doctrine dapibus referti: patiẽtie lõganimitate humiles: auctoritatis fortitudine erecti: pietatis gratia benigni: iusticie seueritate districti sunt. Qui nimirũ culmen regiminũ si vocati: suscipe renuũt: ipã sibi plerũq; dona adimũt: que nõ p̃ se tantũmodo: sed etiã pro alijs acceperũt. Cũq; sua ⁊ nõ alioꝝ lucra cogitãt: ipis se que p̃uata habere appetũt: bonis priuãt. Hinc nãq; ad discipulos veritas dicit: Non potest ciuitas abscõdi supra montẽ posita: neq; accendũt lucernã: ⁊ ponũt eam sub modio: sed supra candelabrũ vt luceat oĩbus qui in domo sũt. Hinc Petro ait: Symõ iohãnis amas me? Qui cũ se amare p̃tinus respõdisset: audiuit. Si diligis me: pasce oues meas. Si ergo dilectõis est testimoniũ cura pastoris: quisq; virtutibus pollens: gregẽ dei renuit pascere: pastorẽ summũ quincẽ nõ amare. Hinc Paulus dicit: Si xp̃s p̃ oĩbus mortuus est: g̃ oẽs mortui sunt: ⁊ p̃ oĩbus mortu⁹ est: superest: vt qui viuũt: iã nõ sibi viuãt: sed ei qui pro ipis mortu⁹ est: ⁊ resurrexit. Hinc Moyses ait: Ꝛorẽ fratris sine filijs defuncti: supstes frater accipiat: atq; ad nomẽ fratris filios gignat. Quã si accipere forte rẽnuerit: huic ĩ faciẽ mulier expuat: vnũq; ei pedẽ p̃pinqu⁹ discalciet: eiusq; habitaculi domus discalciati vocẽt. Frater quippe defunct⁹ ille est: qui post resurrectiõis gloriã apperiẽs dixit: Ite nũciate fratrib⁹ meis. Qui quasi sine filijs obiit: quia adhuc electoꝝ suoꝝ numerũ non implenit. Huius scz vxorẽ frater supstes sortiri precipit: qz dignũ p̃fecto est vt cura scẽ ecclesie ei qui hãc bñ regere p̃ualet imponat: cui nocenti in faciẽ mulier expuit: qz quisq; ex muneribus: que percepit p̃desse alijs nõ curat: bonis q̃z ei⁹ scã ecclesia exprobrãs: ei quasi in faciẽ saliuã tactat. Cui ex vno pede calciamentũ tollit: vt discalciati domus eius vocẽt. Scriptũ quippe est. Calciati pedes in preparatõe euãgelij pacis. Si ergo vt nostrã: sic curã primi gerimus: vtrũq; pedẽ per calciamentũ munim⁹ Qui vero suã cogitãs vtilitatẽ primoꝝ negligit: quasi vni⁹ pedis calciamentũ cũ dedecore amittit. Sic itaq; nõnulli: q̃ magnis: vt dixim⁹: mũerib⁹ ditati: dũ solius contẽplatiõis studijs inardescũt: parere vtilitati in primoꝝ predicatiõe refugiũt: secretũ quietis diligũt: secessum speculatiõis petũt. De quo si districte iudicenẽ: ex tãtis proculdubio reĩ sunt: quãtis veniẽtes ad publicũ p̃desse potuerũt. Qua eñ mente is qui primis p̃futurus enitesceret: vtilitati ceterorũ se

cretū ꝓponit suū: qñ ipse sūmi patris vnigenitus vt multis ꝓdesset: de sinu patris egressus est ad publicū nostrū.

Q; vere humilis diuinis nō reluctet iudicijs: Cap. VI.

e Et sunt nōnulli qui ex sola humilitate refugiūt: ne eis quib⁹ se impares estimāt: preferant. Quoꝝ ꝑfecto humilitas: si ceteris virtutib⁹ cingit: tūc ante oculos vera est cū ad respuendū hoc qd̄ vtiliter subire precipit: pertinax nō est. Neq; em̄ vere est humilis: q̄ superni nutus arbitriū: vt preesse debeat: intelligit: et tñ preesse ꝓtemnit. Sed diuinis dispositiōibus subditus: atq; a vicio obstinatiōis alien⁹: cū sibi regiminis culmen imperat: si iam donis preuētus est: quibus ⁊ alijs ꝓsit: ⁊ ex corde debet fugere: ⁊ inuitus obedire.

Q; officiū predicatōis ab alī quibus laudabiliter petat: ad quod alij coacti pertrahunt. Capitulum. VII.

q Ad ānis nonnunq̄ predicatiōis officiū: ⁊ nōnulli laudabiliter appetūt: ⁊ ad hoc nōnulli laudabiliter coacti ꝓtrahunt: qd̄ liquide noscim⁹: si duoꝝ ꝓphetarū facta pensamus: quoꝝ vnus vt ad predicandū mitti debuisset: spōte se ꝓebuit: quo tñ alter pergere cū pauore recusauit. Esaias quippe dño querēti quē mitteret: vltro se obtulit dicēs: Ecce ego: mitte me: Hiere mias aūt mittit: ⁊ tñ ne mitti debeat: humiliter reluctat dicens: A a a dñe deus: ecce nescio loqui: qꝝ puer ego sum. En ab vtrisq; exterius diuersa vox ꝓdijt: sed nō a diuerso fonte dilectiōis emanauit. Duo quippe sūt p̄cepta charitatis dei vz amor ⁊ primi. Per actiuā igit vitā ꝓdesse ꝓximis cupiēs Esaias officiū predicatiōis appetit: per cōtemplatiuā vero Hieremias amori ꝓditoris sedule inherere desiderās: ne mitti debeat ad predicandū ꝓtradicit. Qd̄ ergo laudabiliter alter appeti it: hoc laudabiliter alter expauit. Iste ne tacite ꝓtemplatiōis lucra loquēdo perderet. Ille ne dāna studiosi opis tacēdo sentiret. Sed hoc in vtrisq; subtiliter est intuendū: qꝝ ⁊ is qui recusauit: plane nō restitit: ⁊ is qui mitti noluit: ante se per altaris calculū purgatū vidit: ne aut nō purgatus adire quisq; sacra misteria aud at: aut quē superna gratia eligit: sub humilitatis specie superbe cōtradicat. Quia igit valde difficile est: purgatū se quēlibz posse cognoscere: predicatiōis officiū tutius declinat. Hec tamē declinari: vt diximus: debet pertinaciter: cū ad suscipiendū hoc signa volūtas agnoscit. Q; Moyses vtrūq; miro ope expleuit: qui preesse tāte multitudini: ⁊ noluit: ⁊ obediuit Superbus em̄ fortasse esset: si ducatū plebis innumere sine trepidatiōe susciperet. Et rursum superbus existeret: si auctoris imperio obedire recusaret. Ātrobiq; ergo humili: vtrobiq; subiectus: sed p̄esse populis semetip̄m metiendo noluit: ⁊ tamē de imperātis viribus presumēdo consensit. Hinc ergo: hīc q̄q; precipites colligāt: cū quāta culpa ex appetitu ꝓprio ceteris p̄ferri nō metuūt: si sancti viri plebium ducatū suscipere: deo etiā iubente timuerūt. Moyses suadente dño trepidat: ⁊ infirmus quisq; vt honoris on⁹ percipiat: anhelat: ⁊ qui ad casum valde vrgeē ex proprijs: humerū libenter opprimendū ponderibus submittit alienis: que egit: ferre nō valet ⁊ auget quod portet.

De his qui preesse ꝓcupiscūt et ad vsum sui libidinis instrumentū apostolici sermonis arripiunt: Capitulū. VIII.

p Verūq; vero qui preesse cōcupiscūt ad vsum sue libidinis instrumentū aplīci sermonis arripiūt: qui ait: Si quis ep̄atū desiderat: bonū opus desiderat. Qui tamē laudās desiderū: in pauorē vertit ꝓtin⁹: qd̄ laudauit: cū repente subiūgit. Oportet autez ep̄m irreprehensibilē esse. Cūq;

virtutū necessaria subsequēter enumerat: que sit irreprehēsibilitas ipsa manifestat. Et fauet ergo desiderio: ⁊ terret ex precepto. Ac si aperte dicat: Laudo qō queritis: sed prius discite q̄d queratis: ne dum vosmetipos metiri negligitis: tāto fedior vestra reprehensibilitas appareat: quāto ⁊ a cunctis cōspici in honoris arce festinat. Magnus eñ regēdi artifex fauorib⁹ impellit: terroribⁿ retrahit: vt auditores suos: ⁊ descripto irreprehensibilitatis culmine restringat a supbia: ⁊ officiū laudando qō querit cōponat ad vitā. Quāuis notandū q̄ illo in tpe dicit: qō quisquis plebibus pērat: prim⁹ ad martyrij tormenta ducebat. Tūc ergo laudabile fuit ēpatus querere qñ per hūc dubiū nō erat ad supplicia grauiora peruenire Ñ ipm quoq ēpatus officiū boni opis expressione diffinit: cū dicit: Si quis ēpatum deserat: bonū op⁹ desiderat. Ipse ergo sibi testis est qz ēpatum nō appetit: qui nō per hūc boni opis ministeriū: ſ honoris gloriā querit. Sacrū quippe officiū non solū nō diligit: sed oīno nescit: qui ad culmē regimīs anhelans: in occulta meditatiōe ceterox subiectōe pascit: laude ppria letat: ad honorē cor eleuat: rerū affluentiū abūdantia exultat. Mūdi ergo lucrū querit sub eius honoris specie: quo mūdi destrui lucra debuerūt. Cunq mens humilitatis culmē arripere ad elationē cogitat: qō foris appetit: intus immutat.

Q; mens preesse volentiū ficta sibi bonox operū pmissione blandiat. Cap. IX.

Ed plerūq hi qui subire magisteriū pastorale cupiūt: nōnulla q̄z bona opera aīo pponūt. Et q̄uis hoc elatiōis intentione appetāt: opaturos tñ se magna pertractāt. Fitq vt aliud intus intētio subprimat: aliud tractātis aīo superficies cogitatiōis ostendat Nā sepe de se mēs ipsa sibi mentit: ⁊ fingit se de bono ope amare qō nō amat: de mūdi aūt gloria nō amare qō amat. Qui principari appetēs fit ad hoc pauida: cū querit: audax: cuz peruenerit. Tendēs eñ: ne nō pueniat trepidat. Sz repēte peruenīēs: iure sibi hoc debitū: ad qō peruenerit: putat. Cūq percepti principatus officio perfrui seculariter ceperit libēter obliuiscit quicquid religiose cogitauit. Ñ necesse est vt cū cogitatio extra vsum dicit: ptinus mētis oculus ad opa trāsacta reuocet: ac penset q̄sq q̄d subiectus egerit: ⁊ repente cognoscit si ēpatus bona agere: que ppositerat: possit: qz nequaq̄ valet in culmine humilitatē discere: qui in imis positus nō desistit superbire. Nescit laudem: cū suppetit: fugere: qz ad hāc didicit cū deesset anhelare. Ne quaq̄ vincere auaricia potest: qñ ad multox sustentationē redditus: cui sufficere ppria: nec soli potuerūt. Ex ante acta ergo se vita vnusq̄sq inueniat ne in appetitu se culmīs imago cogitatiōis illudat: q̄uis plerūq in occupatiōe regiminis: ipe quoq boni opis vsus perdit: qui intranq̄llitate tenebat: qz quieto mari recte nauē ⁊ imperitus dirigit: turbatis aūt tēpestatis fluctibus: etiā peritus se nauta confundit. Quid nāq est potestas culmīs: nisi tēpestas maris? In qua cogitationū pcellis semp nauis cordis quatit: huc illucq incessanter impellit: vt per repētinos excessus oris ⁊ opis quasi per obuiātia saxa frangat. Inter hec itaq q̄d sequēdū est: ⁊ q̄d tenendū est: nisi vt virtutibus pollēs: coactus ad regimē veniat. virtutibus vacu⁹: nec coactus accedat. Ille si oīno renitit: caueat ne acceptam pecuniā in sudariū ligās: de eius occultatiōe iudicet Pecuniā quippe in sudario ligare est: pcepta dona sub ocio lenti cordis abscōdere. At cōtra iste cū regimē appetit: attendat: ne per exemplū prauī opis phariseorū more: ad ingressū regni tendētib⁹ obstaculū fiat: q̄ iuxta magistri vocē: nec ipi intrāt: nec alios intrare permittūt Cui cōsiderandū quoq est: qz cū cām populi electus psul suscipit: quasi ad egrū medicus accedit. Si ergo in ei⁹ ope adhuc passio-

nes viuũt: qua ꝑsumptiõe percussũ mederi ꝓperat: qui in facie vulnus portat.

Qualis quisq; ad regimẽ venire debeat: Capitulũ. X.

i Ille igit modis omnibus debet ad exemplũ viuẽdi pertrahi: q̃ in cũctis carnis passionib⁹ moriens: iã spiritaliter viuit: q̃ ꝓspera mũdi postponit: qui nulla aduersa pertimescit: qui sola interna desiderat: cuius intentiõi bene cõgruens: nec oĩno corpus per imbecillitatẽ: nec valde per cõtumeliã repugnat spũs: qui ad allena cupiẽda nõ ducit: sed ꝓpria largiter qui per pietatis viscera citius ad ignoscendũ flectit: sed nũq; plus quã decz ignoscẽs: ab arce rectitudis inclinat: q̃ nlla illicita ꝓpetrat sz perpetrata ab alijs: vt ꝓpria deplorat: q̃ ex affectu cordis aliene ifirmitati ꝓpatitur: sicq; in bonis ꝓximi sicut in suis ꝑfectibus letat. Qui ita se imitabilẽ ceteris in cũctis: que agit: insinuat: vt inter eos nõ habeat: qõ saltẽ de trãsactis erubescat Qui sic studet viuere: vt ꝓximoꝝ q̃z corda arentia doctrine valeat fluẽtis irrigare qui oratiõis vsu ⁊ exprimẽto iam didicit: qõ obtinere a dño que poposcerit: possit. Cui per effectus vocẽ iã quasi specialiter dicit. Adhuc loquẽte te dicã: ecce adsuz. Si em̃ fortasse q̃s veniat: vt ꝓ se ad intercedendũ: nos apud potentẽ quempiã viꝝ qui sibi iratus: nobis vero est incognitus ducat: ꝓtinus respõdemus. Ad intercedendũ venire nõ possumus: qz familiaritatis eius noticiã non habemus. Si ergo homo apud hominẽ de quo mĩme presumit fieri intercessor erubescit: qua mente apud dñi intercessiõis locũ ꝓ populo arripit: qui familiarẽ se eius gr̃e esse per vite meritũ nescit? aut ab eo quõ alijs veniam postulat: qui vtrũ sibi sit placat⁹ ignorat. Qua in re est adhuc aliud soliciti⁹ formidandũ: ne qui placare posse irã credit hãc ipe ex ꝓprio reatu mereat. Cuncti em̃ liquido nouimus: qz cũ is: qui displicet: ad intercedendũ mittit: irati anim⁹ ad deteriora ꝓuocat; qui ergo adhuc desiderijs terrenis astringit: caueat ne districti in ire iudicis grauius accẽdens: dñi loco delectat gloriẽ: fiat subditis auctor ruine. Solerter ergo se quisq; metiat: ne locũ reiminis assumere audeat: si qõ in se viriũ damnabiliter regnat: ne is quẽ crimẽ deprauat proprũ: intercessor fieri appetat ꝓ culpis aliorum.

Qualẽ se regens debeat exhibere: ⁊ sine vicio corpis esse. Capitulum. XI.

h Inc etem̃ supna voce ad Moysen dicit: Loquere ad Aaron Homo de semine tuo per familias: q̃ habuerit maculã nõ offeret panes deo suo: nec accedet ad mĩsteriũ eius. Ubi ⁊ repente subiungit. Si cecus fuerit: si claudus: si vel paruo vel grãdi: ⁊ torto naso: si fracto pede: si manu: si gibbus: si lippus: si albuginem habẽs in oculo: si iugẽ scabiẽ: si impetiginẽ: in corpore vel ponderosus. Cecus quippe est q̃ supne lumen cõtemplatiõis ignorat: qui pñtis vite tenebris pressus: dũ venturaz lucẽ nequaq; diligẽdo cõspicit: quo egressum opis porrigat nescit. Hinc etem̃ prophetãte Anna dicit. Pedes sanctoꝝ suorũ seruabit: ⁊ impij in tenebris cõticescẽt Claudus vero est: qui quidẽ quo pergere debeat aspicit: sed per infirmitatẽ mentis vite viaz perfecte nõ valet tenere quã videt: qz ad virtutis statũ: dũ fluxa ꝓsuetudo nõ erigit: q̃ desideriũ innitit: illuc gressus opis efficaciter nõ sequũt. Hinc etem̃ Paulus dicit. Rem issas man⁹ ⁊ dissoluta genua erigite: ⁊ gress⁹ rectos facite pedibus vr̃is: vt nõ claudicãs erret: magis aut sanet. Paruo aut naso est: q̃ ad tenẽdã mensurã discretiõis idone⁹ nõ est: naso quippe odores fetorescq; discernimus. Recte ergo per nasũ discretio exprimit: ꝓ quã virtutes eligim⁹: delicta reprobam⁹ vñ ⁊ in laude spõse dicit: Nasus tu⁹ sicut turris q̃ est in libano: qz nimiꝝ sctã ecclia q̃ ex causis singulis tẽtamẽta ꝓdeãt: ꝓ discretionẽ ꝓspicit: ⁊ vẽtura vicioꝝ bella ex alto deprehendit. Sed sunt nõnulli: qui

dum se estimari hebetes nolūt: sepe se in quibusdā inq̃sitionib⁹ pl⁹ q̃ necesse ē exercentes. ex nimia subtilitate fallunt. Unde hic quoq̃ subdit. vel grandi vel torto naso. Nasus etenī grādis ⁊ tort⁹ est. discretionis subtilitas ĩmoderata. que dum pl⁹ q̃ decz excreuerit actiōis sue rectitudinē ipsa cōfundit. Fracto autem pede vel manu est. qui viā dei pgere oīno non valet. atq̃ a bonis actib⁹ fundit⁹ exsors vocat quaten⁹ hoc nō vt claudus saltē cum infirmitate teneat. sed ab his omnimodo alien⁹ existat. Sūt hus vero est quē terrene solicitudinis pōdus deprimit. ne vnq̃ ad supna respiciat: sed solis his: que infimis calcank: intēdat q̃ ⁊ si quando aliq̃d ex bono patrie celestis audierit. ad hoc nimirū puerse cōsuetudinis pōdere grauatus: cordis faciē nō attollit qz cogitationis statū erigere nō valet. quem terrene vsus sollicitudinis curuū tenet. Ex horū quippe specie psalmista dicit. Incuruat⁹ sum: ⁊ hūiliat⁹ sum vsq̃ quaq̃. Quorum culpā quoq̃ p semetipam veritas reprobās ait. Semē autē q̃ō in spinis cecidit. Qui sūt q̃ audierūt verbū ⁊ a sollicitudinibus ⁊ diuitijs ⁊ voluptatib⁹ vite euntes suffocank. ⁊ nō referūt fructū. Lipp⁹ vero est. cui⁹ quidē ingeniū ad cognitionez veritatis emicat. sed tū hoc carnalia opa obscurāt. In lippis q̃ppe oculis pupille sane sunt. sz hūore defluente infirmātes. palpebre grossescūt. quarū qz infusiōe crebro oculis atterit. etiā acies pupille vitiatur. Et sunt nōnulli quoq̃ sensuū carnalis vite opatio sautiat q̃ videre recta subtilit p ingeniū poterāt: sz vsu prauorū actuuz calligāt. Lipp⁹ itaq̃ ē. cui⁹ sensuz natura exacuit. sz pversatiōis prauitas pfūdit Cui bū p angelū dr̄ Collirio inūge oculos tuos vt videas. Collirio q̃ppe oculos inungim⁹ vt videam⁹. cū ad pgnoscendā veri luminis claritatē ĩtellect⁹ nostri aciē medicamine bone opationis adiuuam⁹. Albuginē vero hz ĩ oculo q̃ veritatis lucē videre nō sinit qz arrogātia sapiētie sēsum iusticie cecat. Pupilla nāq̃ oculi nigra videt. albuginē tollerās nihil videt. qz vicz sensus hūane cogitationis. si stultum. si se peccatorēq̃ intelligit. p템plationē intime claritatis apprehēdit. Et āt candorē sibi iusticie seu sapiētie tribuit a luce se supne p템plationis excludit. ⁊ eo claritatē vel luminis nequaq̃ penetrat. q̃ se apud se p arrogantiā exaltat. sicut de q̃ busdā dicit. Dicētes enī se esse sapientes stulti facti sunt. Jugē vero habet scabiez cui carnis petulātia sine cessatione dominat. In scabie etenī feruor viscerū ad cutem trahitur p quā recte luxuria designatur. qz si cordis tētatio vsq̃ ad opationez psilij: nimiq̃ feruor intim⁹ vsq̃ ad cutis scabiē prorūpit. Et foras iā corpus sautiat: qz dū in cogitatiōe voluptas nō reprimitur. etiā in actiōe dñatur. quasi enī cutis pruriginē Paul⁹ curabat abstergere: cū dicebat. Tētatio vos nō apprehendat nisi humana. Ac si aperte diceret. Humanum quidē est in corde tētationē perpeti demoniacū vero est. tētationis certamine ⁊ in operatione superari. Impetiginem quoq̃ habet in corpore. si quis auaricia vastatur in mente. Que si in paruis non cōpescitur. nimirū sine mensura dilatat. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat: ⁊ absq̃ occupati tedio excrescens: mēbrorū decorē fedat: quia ⁊ auaricia capti animū dum quasi delectat exulcerat. vnde adipiscēda queq̃ cogitationi obicit ⁊ ad inimicitias accendit: ⁊ dolorē in vulnere non facit quia estuanti animo ex culpa habundantiaz promittit. Sed decor membrorū perditur: quia aliarum quoq̃ virtutū per hanc pulchritudo deprauat. ⁊ quasi totum corpus exasperat: quia per vniuersa vitia animam subplātat. Paulo attestante qui ait: radix omnium malorum est cupiditas. Ponderosus vero est: qui turpitudinem nō exercet opere: sz tamen ab hac cogitatione continua. sine moderatione grauatur in mente. Qui nequaq̃ quidem vsq̃ ad opus nephariuz rapitur: sed eius animus voluptate luxurie sine vllo repugnatiōis stimulo dele

etatur. Vicin quippe est ponderis: cū humor viscerū ad virilia labit: que profecto cū molestia dedecoris intumescūt. Ponderosus ergo est: qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens pondus turpitudinis gestat in corde. Et quāuis prauā non exerceāt opere ab his tamen nō euellitur mente: nec ad vsuz boni operis in aperto valet assurgere: quia grauat hūc in abditis pondus turpe. Quisquis ergo quolibet horū vicio subijcit: panes domino offerre prohibet: ne profecto diluere aliena delicta nō valeat is quē adhuc ꝓpria deuastant.

Explicit prima pars.

Incipit secunda pars: docēs qualiter viuere debeat in officio pastorali: is qui ad illud digne peruenit.

De qualitatibus digni pastoris collectim enumeratis: Capitulū primū.

Q Uia igit paucis ad pastorale magisteriū dignus: qualiter veniat: atq hoc indign⁹ qualiter pertimescat ostēdimus: nūc is qui ad illud digne peruenerit in eo qualiter viuere debeat demōstremus. Tantū debet actionem populi actio transcēdere presulis: quantū distare solet a grege vita pastor⁄. Oportz nāq vt mētiri se sollicite studeat quāta tenende rectitudinis necessitudine cōstringit: sub cui⁹ estimatiōe populus grex vocat. Sic ergo necesse est cogitatiōe mundus: actiōe precipuus: discretus in silentio: vtilis in verbo: singulis cōpassione ꝓximus: pre cūctis contemplatiōe suspensus: bene agentibus per humilitatē socius: cōtra delinquentiū vicia per zelū iustitie erectus: internoꝝ curā in exterioꝝ occupatiōe non minuens: exteriorū prouidentiā in internoꝝ sollicitudine nō relinquens. Sed hec que breuiter enumerando perstrinximus: paulo latius replicādo disseramus.

Q⁄ rector pastoralis semper debeat esse cogitatiōe mūdus: Capitulum. II.

R Ector semper cogitatiōe sit mūdus: quatenus nulla hunc immūdicia polluat: qui hoc suscipit officij: vt in alienis quoq cordibus pollutōis maculas tergat: quia necesse est vt esse munda studeat manus: que diluere sordes curat alienas: ne tacta queq deterius inquinet: si sordida insequēs: lutum tenet. Hinc nāq per prophetā dicitur: Mūdamini qui fertis vasa domini. Dñi etenim vasa ferūt: qui proximoꝝ animas ad interna sacraria perducēdas in sue cōuersationis fide suscipiunt. Apud semetipos ergo quantuz debeant mūdari conspiciāt: qui ad eternitatis templi vasa viuētia in sinu ꝓprie sponsionis portant. Hinc nāq diuina voce precipit: vt in aaron pectore ratiōale iudicij victis ligantibus imprimat: quatenus sacerdotale cor nequaq cogitatiōes fluxe possideant: sed ratio sola cōstringat. Hec indiscretū quid vel inutile cogitet: qui ad exē plū alijs cōstitutus ex grauitate vite semper debet ostendere: quantā in pectore rationē portet. In quo etiā rationali vigilāter adiungit: vt duodecim patriarcharū nomina describant. Adscriptos etenī patres semper in pectore ferre est: antiquoꝝ vitā sine intermissione cogitare. Haz tūc sacerdos irreprehensibiliter gradit: cum exempla patrū precedentiū indesinēter intuet: cum sanctoꝝ vestigia sine cōcessione cōsiderat: ⁊ cogitatiōes illicitas deprimit ne extra ordinis limitē operis pedem tendat. Quod bene etiam rationale iudicij vocat: quia debet rector subtili semper examine bona malaq discernere: ⁊ que vel quibus: quādo vel qualiter cōgruant: studiose cogitare: nihilq ꝓpriū querere: sed sua cōmoda ꝓpinquorū bona deputare. Unde illic scriptū est. Pones autē in ra-

tionale iudicij doctrinam ⁊ veritatē: que erūt in pectore aaron quādo ingrediē coram domino: ⁊ gestabit iudiciū filiorū israel in pectore suo: in conspectu dñi semper. Sacerdotē quippe iudiciū filiorū israel in pectore corā domini cōspectu gestare est subiectorū causam ꝑ sola interni iudicis intentiōe discutere: vt nihil se ei humanitatis admisceat: in hoc qō diuina propositus vice dispensat: nec cor rectoris studia priuatus dolor exasperet. Cūq; contra alienā vicia emulator ostendiē: que sua sunt exequaē: ne tranquillitatē iudicij aut latens inuidia maculet: aut preceps ira perturbet: sed dum cōsideraē terror eius: qui super omnia presidet: videlicet iudicis intimi: nō sine magno reganē timore subiecti. Qui nimirū timor duz mentē rectoris humiliat purgat: ne hāc aut presumptio spiritū leuet: aut carnis delectatio inquinet: aut per terrenarū rerū cupidinē importunitas pollutē cogitatiōis obscuret. Qui tamen nō pulsare rectoris animū nequeunt: sed festinare necesse est: vt repugnatiōe vincanē: ne viciū quod per suggestionē temptat: mollicie delectatiōis subigat cūq; hec ab animo tarde repelliē mucrone consensus occidat.

Q; rector semp debeat esse opatione ꝑcipuus. Cap. III.

Sit rector operatiōe precipuus vite viaz subditis viuendo denunciet: vt grex: qui pastoris vocem morescq; sequiē: per exempla melius q̄ per verba gradiaē. Qui em loci sui necessitate exigiē summa dicere. Hoc eadem necessitate compelliē summa mōstrare. Illa nāq; vox libentius auditorū cor penetrat: quā dicentis vita cōmendat: quia qō loquēdo imperat: ostendendo adiuuat: vt fiat. Hinc etem per ꝑphetā dr. Sup montē excelsū ascēde: tu qui euāgelizas syon: vt videlicet qui celesti predicatiōe vtiē ima iam terrenorum operū deserens: in rerū culmine stare videaē: tantoq; facilius subditos ad meliora pertrahat: quāto per vite meritū de supernis clamat. Hinc diuina lege armū sacerdos in sacrificiū ⁊ dextrū accipit ⁊ separatū: vt nō solū sit eius operatio vtilis: sed etiā singularis: nec inter malos tantūmodo: que recta sunt: faciat: sed bene quoq; operātes subditos: sicut honore ordis superat: ita etiā morum virtute transcēdat. Qui in esu quoq; pectusculū cū armo triuiē: vt qō de sacrificio precipiē sumere: hoc de semetipo auctori discat immolare vt non solū pectore que recta sunt cogitet sz spectatores suos ad sublimia armo operis inuitet. Nulla ꝑsentis vite appetat: nulla pertimescat: blādimēta mūdi respectu intimi terroris despiciat: terrores autē considerato interne dulcedinis blādimento ꝓtemnat. Unde superne quoq; vocis iperio: in vtroq; humero sacerdos reuelamine sup humeralis astringiē: vt cōtra aduersa ac ꝑspera virtutū semp ornamento muniaē: quatenus iuxta Pauli vocem per arma iusticie a dextris sinistrisq; gradiēs: cū ad sola que āterioza sūt nitiē: in nullo delectatōis infime latere flectaē. Non hūc ꝑspera eleuēt: nec aduersa perturbēt. Non blāda vsq; ad voluptatē demulceant: nō aspera ad desperationē premāt: vt dū nullis passionibus intentionē mentis humiliat quāta in vtroq; humero sup humeralis pulchrytudīe tergaē ostēdat. Qō recte etiā super humerale ex auro: hiacincto: purpura: bistincto: cocco: ⁊ torta bisso fieri precipiē: vt quāta sacerdos clarescere virtutū diuersitate debeat demōstreē. In sacerdotis quippe habitu ante oīa aurū fulget: vt in eo intellectus sapiētie pricipaliter emicet. Cui hiacinctus qui aereo colore resplendet: adiungiē: vt per omne q̄ intelligendo penetrat: nō ad fauores infimos: sed ad amorem celestiū surgat: ne dū suis incautus laudib⁹ capiē ipo etiā veritatis intellectu vacueē. Auro quoq; atq; hiacīcto purpura permisceē vt videliez sacerdotale cor cū summa que predicat: sperat. In semetipo etiā suggestiones viciorū reprimat: eisq; velut ex re

gia potestate cōtradicat: quatenus nobilitatē semp intime regenerationis aspiciat: ⁊ celestis regni sibi habitaculū moribꝰ defendat: de hac quippe nobilitate spiritus per Petrū dicit: Vos aūt genus electū: regale sacerdotiū De hac quippe potestate qua vicia subijcimꝰ: Johānis voce roboramur: qui ait: Quotq̄t autē receperūt eū: dedit eis potestatē filios dei fieri Hāc dignitatē fortitudinis: psalmista ꝓsiderat dicēs: Mihi aūt nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis cōfortatus est principatus eorꝫ: qz nimirū sanctorꝫ mens principaliter in summis erigit: etiā cū exterius perpeti abiecta cernunt. Auro aūt bis cincto ac purpure bistinctus coccus adiūgit: vt ante intimi iudicis oculos oīa virtutū bona ex charitate decorent: ⁊ cūcta que coraz boibus rutilāt: hec in cōspectu occulti arbitri: flāma intimi amoris accēdat. Qui scz charitas que dñi simul ac ꝓximū diligit: quasi ex duplici tinctura fulgescit. Qui igit sic ad auctoris speciem anhelat: vt primorꝫ curā negligat: vel sic primorꝫ curā exequit: vt a diuino amore torpescat: qz vnū horꝫ quodlibet negligit insup humeralis ornamēto habere coctū bistinctū nescit. Sed cū mēs ad precepta charitatis tendit: restat pculdubio vt per abstinentiā caro macerēt: vnde et bistincta cocco torta bissus adiungit. De terra etem bissus intenti specie orit. Et q̄d per bissum nisi candēs decore mūdicie corpalis castitas designat. Qui videlicet certa pulchrytudini suphumeralis innectit: qz tūc castimonia ad perfectū mūdicie candorē ducit: cū per abstinentiā caro fatigat. Cunq̄ inter virtutes ceteras etiā afflicte carnis meritū pficit: quasi in diuersa suphumeralis specie byssus torta cādescit.

Qz rector debeat esse discretꝰ in silentio: ⁊ vtilis in verbo: Capitulum. IIII.

Jt rector discretus in silentio: vtilis in verbo: ne aut tacenda pferat: aut pferenda reticescat

Nam sicut incauta locutio in errorē pertrahit: ita in discretū silentiū hos qui erudiri poterāt: in erroze derelinquit. Sepe nāq̄ rectores improuidi humanā amittere gratiā formidātes loqui libere recta pmtimescūt: ⁊ iuxta veritatis vocē nequaq̄tā gregis custodie pastorꝫ studio: sed mercennariorꝫ vice deseruiūt: qz veniente lupo fugiūt: dum se sub silentio abscondūt. Hinc nāq̄ eos per ꝓphetā dñs increpat: dicens: Canes muti nō valentes latrare. Hinc rursū querit dicens Nō ascendistis ex aduerso: neq̄ opposuistis vos murū ꝓ domo israel: vt staretis in plio in die dñi. Ex aduerso quippe ascēdere est: ꝓ defensione gregis voce libera hui⁹ mūdi potestatibus ꝓtraire. Et in die dñi in plio stare est prauis decertātibus ex iusticie amore resistere. Pastori em recta timuisse dicere q̄d est aliud q̄ tacēdo terga p̄butisse. Qui nimirū si ꝓ grege se obijcit: murꝫ ꝓ domo israel hostib⁹ opponit. Hinc rursū delinquenti populo dicit: Prophete tui viderūt tibi falsa ⁊ stulta: nec aperiebāt iniquitatē tuā: vt te ad penitentiā prouocarēt. Prophete quippe in sacro eloq̄o nōnunq̄ doctores vocant. Qui dū fugitiua p̄sentia esse iudicāt: que sunt ventura manifestāt. Quos diuinus sermo falsa videre redarguit: qz dū corripere culpas metuunt: incassum delinquētibus, pmissa securitate blandiunt. Qui iniquitatē peccantiū nequaq̄ aperiūt: q̄ ab increpatiōis voce cōticescūt. Clauis quippe apertiōis est sermo correptiōis: qz increpādo culpā detegit: q̄ sepe nescit ipe etiā qui perpetrauit. Hinc Paulus ait: Vt potens sit ⁊ exhortari in doctrina sana: ⁊ eos qui ꝓtradicūt redarguere. Hic per Malachiā dicit: Labia sacerdotis custodiūt scientiā: ⁊ legem requirēt ex ore eius: qz angelus dñi exercituū est. Hinc per Esaiā dñs admonet dicēs: Clama ne cesses: sicut tuba exalta vocē tuam. Preconis quippe officiū suscipit: quisquis ad sacerdotiū accedit: vt ante aduentū iudicis qui terribiliter fequit: ⁊ ipse scilicet clamādo gradiat. Sa

cerdos ergo si predicatiōis est nescius: q̃ clamoris vocē paturus est preco mutus. Hinc est enī q̃ super pastores primos in linguarū specie spiritussanctus incedit: quia nimirū quos repleuerit de se protinus loquentes facit. Hinc moysi precipitur vt tabernaculū sacerdos ingrediēs tintinnabulis ambiatur. vt videlicet voces predicationis habeat ne superni aspectoris indiciū ex silentio ostendat. Scriptur quippe est. Audiatur sonitus quādo ingreditur ⁊ egreditur sanctuariū in conspectu domini ⁊ nō moriatur. Sacerdos namq̃ ingrediēs vel egrediens mozitur: sed de eo sonitus nō auditur: quia tra contra se occulti iudicis exigit. si sine predicatiōis sonitu incedit. Apte autem tintinnabula vestimētis illius describunt inserta. Vestimēta etenī sacerdotis quid aliud q̃ recta opera debemus accipere. propheta at testante qui ait. Sacerdotes tui induantur iusticia. Vestimentis itaq̃ illi⁹ tintinnabula inherent vt vite viā cuz lingue sonitu ipsa quoq̃ opera sacerdotis clamēt. Sed cum rector se ad loquendū preparet sub quāto cautele studio loquatur attendat. ne si inordinate ad loquendū rapitur errozis vulnere audientiū corda feriant. Et cum fortasse sapiens videri desiderat vnitatis cōpagem insipienter abscidat. Hinc nāq̃ veritas dicit. Habete sal in vobis ⁊ pacē habete inter vos. Per sal q̃pe. verbi sapientia designatur. Qui igitē loqui sapiēter nititur. magnopere meruat. ne eius eloquio audientiū vnitas confundatur. Hinc Paul⁹ ait. Non plus sapere quā oportet sapere: sed sapere ad sobrietatē. Hinc ī sacerdotis veste iuxta diuinā vocem tintinnabulis malapunica cōiunguntē. Quid enī per malapunica nisi fidei vnitas designat. Nam sicut in malo punico vna exterius cortice. multa interi⁹ granis vniunt. sic innumeros sancte ecclesie populos vnitas fidei contigit quos intus diuersitas meritozū tenet. Ne igitē rector incautus ad loquendū proruat. hoc q̃ iam premisim⁹. per semetipsū discipulis veritas clamat. Habete sal in vobis ⁊ pacē habete inter vos. ac si figurate p habitum sacerdotis dicat Malapunica tintinnabulis iungite: vt per omne q̃ dicitis prouida mente vnitatē fidei cauta obseruatione teneatis. Prouidendū quoq̃ ē sollicita intētione rectozib⁹. vt ab eis nō solū praua nullo modo: sed ne recta qui dē nimie ⁊ inordinate pferant: quia sepe discozū virtus perdit. cū apud corda audiētium loquacitas incauta importunitate leuigatur: ⁊ auctozē suū hec eadē loquacitas inquinat. que seruire auditozibus ad vsum pfectus ignorat. vnde bene p moysen dicitur. Vir qui fluxū seminis patitur imundus erit. In mēte quippe audientiū semen secuture cogitatiōis ē. audite quālitas locutionis qz dū per aurē sermo concipitur cogitatio in mēte generat. Unde ⁊ ab hui⁹ mundi sapientibus predicator egregius semi verbi⁹ est vocat⁹. Qui ergo fluxū seminis sustinet imundus asserit quia multiloquio subdit⁹. ex eo se inquinat q̃ si ordinate pmerat prolē recte cogitationis edere in audientiū corde potuisset. Dūq̃ incautus per loquacitatē diffluit. nō ad vsum generis. sed adimundicia semē fundit. Unde Paul⁹ quoq̃ cū discipulū de instantia predicationis admoneret adiunxit: dicēs. Testificor corā deo ⁊ christo Iesu. qui iudicaturus est viuos ⁊ mortuos ⁊ aduentū ipsius ⁊ regnuz eius predica verbū ista oportune importune. dictur⁹ importune premisit oportune. quia scz apud auditozis mentem. ipsa sua vilitate se destruit si habere importunitas oportunitatē nescit.

Qz rector debeat esse singulis compassiōe proximus et pre cunctis contemplatione suspensus. Cap. V.

Sit rector singulis in cōpassiōe proximus. sit pre cunctis contēplatione suspēsus. ⁊ vt per pietatis viscera in se infirmitatem ceterozū transferat. ⁊ per speculationis al

titudinē. semetipm quoq; inuisibilia appetendo transcēdat ne aut alta petēs pximozū infirma despiciat. aut infirmitatib⁹ proximozū congruēs. appetere alta derelinquat. Hinc est nāq; q̄ Paul⁹ in paradisum ducīt. celiq; secreta tertij rimatur. ⁊ tamē ille inuisibiliū contemplatione suspensam ad cubile carnaliū mētis aciē reuocat: atq; in occultis suis qualiter debeant cōuersari dispēsat. dicens. Propter fornicationes autē vnusquisq; suā vxorē habeat: ⁊ vnaquaq; suū virū habeat. ⁊ vxori vir debitū reddat. similiter ⁊ vxor viro. Et paulopost. Nolite fraudari inuicē nisi forte ad tēpus vt vacetis orationi: et iterū reuertimini in idipsum. Ecce iaz celestibus secretis inserīt. ⁊ tamē p condescēsionis viscera carnaliū cubile pscrutat. Et quē subleuatus ad inuisibilia erigit: hūc miseratus ad secreta imfirmantiū oculū cordis flectit. Celū contēplatione transcēdit nec tamē statū carnaliū sollicitudine deserit qz cōpage charitatis sūmis simul ⁊ infimis iunctus ⁊ in semetipso virtute spūs ad alta valenter rapitur ⁊ pietate in alijs equanimiter infirmat. Hinc etenim dicit. Quis infirmat: ⁊ ego nō infirmor? Quis scādalizatur. ⁊ ego nō vror? Hinc rursus ait. Factus sum iudeis tāq; iude⁹. Q̄ videlicet exhibebat nō amittendo fidē sed ostendendo pietatē: vt in se persona infideliū transfigurās. ex semetipso disceret: qualiter alijs misereri debuisset quatenus hoc illis impēderet: q̄ sibiipsi si ita esset impēdi recte voluisset.

Hinc iterū dicīt. Siue mente excedimus deo: siue sobrij sumus nobis: qz ⁊ semetipsum nouerat contēplando transcēdere. ⁊ eundē se auditorib⁹ descendo tempare. Hinc Jacob dño desup initente ⁊ vncto dorsum lapide ascendētes ac descēdentes angelos vidit: quia. s. predicatores recti nō solū sursum sanctuz caput ecclesie vicz dñm ptēplando appetūt sed deorsuz quoq; ad mēbra illius miserādo descendunt. Hinc moyseo crebro tabernaculū itrat et exit. ⁊ qui int⁹ incontēplationē rapīt. foris infirmantiū negotijs vrgeī. Int⁹ vel archana cōsiderat. foris onera carnalium portat. Qui de rebus quoq; dubijs semper ad tabernaculū recurrit: corā testamēti archa dñm cōsulit. exemplū pculdubio rectorib⁹ prebēs vt cū foris ambigunt q̄ disponant ad mentē semp quasi ad tabernaculū redeāt: ⁊ velut corā testamenta archa dñm consulāt: si de his in quib⁹ dubitant: apud semetipsos intus sacri eloquij paginas requirāt. Hinc ipsa veritas per susceptionē nostre humanitatis ostēsa nobis in monte orationi inberet miracula ī vrbibus exercet. imitationis videlicet viā bonis rectorib⁹ sternēs: vt si iam sūma cōtemplando appetūt: necessitatib⁹ tamē infirmantiū ppatiēdo misceant: qz tūc ad alta charitatis mirabiliter surgit: cū ad ima proximozū se misericorditer attrahit. Et cū benigne descēdit ad infima: valēter recurrit ad sūma. Tales autem sese qui prēsunt exhibeāt: quibus subiecti occulta q̄q; sua pdere nō erubescāt: vt cum temptationum fluctus paruuli tolerant ad pastoris mentē quasi ad matris sinum recurrant. Et hoc quod se inquinari pulsantis culpe sordibus preuidēt: exhortatiōis ei⁹ solatio ac lachrimis orationis lauent. vnde ⁊ ante fores tēpli ad abluendas ingredientiū manus: mare eneū: id est laterem duodecim boues portāt. Qui quidem facie exterius eminēt: sed ex posteriozibus latent. Quid nāq; duodecim bobus nisi vniuersus pastozū ordo signatur. de quibus paulo disserente lex dicit: nō obturabis os boui trituranti. Quozū quidē nos apta opa cernim⁹ sz apud districtū iudicē que illos posteri⁹ maneāt in occulta retributione nescim⁹. Qui tñ cū pdescēsionis fide patiam diluēdis pximozū cōfessionibus prepant. velut ante fores tēpli laterē portāt: vt quisquis intrare eternitatis ianuā nititur. tēptationes suas mēti pastoris indicet: ⁊ quasi in bouz latere cogitationis vel operis manus lauet. Et fit plerū q̄q; vt dum rectozis animus aliena temptamēta condescēdo cognoscit. auditis etiam

ām tētationibus ipse pulsetur: qz ⁊ hec ea dem per quā populi multitudo diluitur. a qua ꝓculdubio lateris inquinat. Nam dū sordes diluentiū suscipit: quasi sue mū dicie serenitatē perdit. Sed hec nequaq̄ pastori timēda sunt: qz deo subtiliter cuncta pensare tāto facilio ⁊ sua eripitur. q̄to misericordio ⁊ ex aliena tētatiōe fatigat.

Qꝫ rector debeat esse bene agē tibus per humilitatez socius et contra delinquētiū vitia per zelū iusticie erectus.

Capitulum. VI.

Sit rector bene agentibus p humilitatē socio ⁊ cōtra delinquentiū vitia p zelū iusticie erectus vt ⁊ bonis in nullo se preferat: ⁊ cū prauorū culpa exigit: ptātem ꝓtinus sui prioratus agnoscat: quatenus ⁊ honore sub presso equalē se subditis bene viuentibus putet. ⁊ erga puerſos iura rectitudinis. nō exercere formidet. Nā sicut in libris moralibus dixisse me memini. Nūquet qd̄ oēs homines natura equales genuit: sed variante meritorū ordine. alios alijs culpa postponit. Ipsa autem diuersitas q̄ accessit ex vitio diuino iudicio dispensat: vt quia omnis homo eque stare nō valet alter regatur ab altero. Unde cuncti que presunt nō in potestatē debent ordinis: sz equalitatē pensare cōditionis. Nec prees se hominib⁹ gaudeāt sed prodesse. Antiqui etenim patres nostri. nō reges hominum: sed pastores pecorū fuisse memorantur. Et cū domin⁹ Noe filijsq̄ eius diceret. crescite ⁊ multiplicamini. ⁊ replete terram: ꝓtinus adiunxit. Et terror vester et tremor sit sup cūcta animātia terre. Quorū videlicet terror ac tremor. quia esse super animātia terre precipitur. ꝓfecto sup homines esse ꝓhibet. homo quippe animalibus brutis non autē hominib⁹ ceteris natura prelatus est. ⁊ iccirco ei dicit: vt ab animalib⁹ ⁊ nō ab hominib⁹ timeatur quia cōtra naturā superbire est: ab eq̄li velle timeri. Et tamen necesse vt rectores a subditis timeant quādo ab eis dem minime timeri deprehēdunt: vt humana saltē formidine peccare metuāt: qui diuina iudicia nō formidāt. Nequaq̄ nāq̄ ꝑpositi. ex hoc quesito timore ꝓsuꝑbiūt: in q̄ nō suā gloriā: sed subditorū iusticiam querūt. In eo enī qd̄ metū sibi a puerse viuētib⁹ exigūt. quasi nō hominib⁹: sz animalibus dominant: qz vicz ex qua ꝓte bestiales sunt subditi. ex ea debēt etiā formidini iaceri substrati. Sed plerūq̄ rector eo ipso quo ceteris preeminet. elatione cogitationis intumescit ⁊ dū ad vsum cuncta subiacēt. dū ad votū velociter iussa ꝓplentur dū oēs subditi. si qua bene gesta sunt laudib⁹ efferūt. male autē gestis nulla auctoritate cōtradicūt: dū plerūq̄ laudāt et qd̄ reprobare debuerant seduct⁹ ab his q̄ infra suppetūt: sup se anim⁹ tollit ⁊ dum foras imenso fauore circūdatur int⁹ veritate vacuat: atq̄ oblitus sui. inuoces se spargit alienas. talēq̄ se credit qualem se foris audit. nō qualē intus discernere debuit. Subiectos despicit eosq̄ equales sibi nature ordine nō agnoscit. ⁊ quos sorte potestatis excesserit. transcēdisse se etiā vite meritis credit. Cunctis se existimat ampli⁹ sapere quib⁹ se videt amplius posse. In quodā se quippe cōstituit culmine apud semetipsum: ⁊ qui equa ceteris nature cōditione cōstringit. ex equo respicere ceteros dedignat. Sic q̄ vsq̄ ad eius similitudinē ducit. de quo scriptū est omne sublime vidit. Et ipse est rex sup vniuersos filios superbie. Qui singulare culmē appetetis ⁊ socialē vitā angelorū despiciens: ait. Ponā sedē meā ad aquilonē et ero similis altissimo. Miro ergo iudicio intus foueam deiectionis inuenit dū forſ se in culmine potestatis extollit Apostate quippe angelo similis efficitur. dū homo hominib⁹ esse similis dedignat. Sic saul post humilitatis meritū: in tumorez superbie culmine potestatis excreuit. Per humilitatē quippe prelatus est per super

biam reprobatus domino attestãte q̃ ait. Nonne cuꝫ esses paruulus in oculis tuis caput te constitui in tribubus israel Paruulũ se in suis prius oculis videratꝫ ij fultus temporali potẽtia iam se paruuluꝫ nõ videbat. Ceterozũ namq̃ compationi se preferens: quia plus cunctis poterat. magnum se pre omnibus estimabat. Miro autem modo cũ apud se paruulus apud dominũ magnus: cũ vero apud se magn⁹ apparuit apud dominũ paruulus fuit.

Plerũq̃ ergo dum ex subiectorum affluentia animus inflatur: in fluxum supbie ipso potentie fastigio lenocinante corrum pitur Quã videlicet potentiã bene regit qui ꝛ tenere illam nouerit ꝛ impugnare. Bene hanc regit qui scit per illam superculpas erigi. scit cum illa ceteris equalitate componi. Humana etenim mens plerũq̃ extollitur. etiam cum nulla potestate fulcitur quãto magis in altum se erigit. cum se ei etiã potestas adiungitur. Quã tamen potestatẽ recte dispensat qui sollicite nouerit: ꝛ sumere ex illa q̃ adiuuat. ꝛ expugnare qõ temptat: ꝛ equalem secũ illa ceteris cernere ꝛ tamen se peccantib⁹ zelo vltionis anteferre. Sed hanc discretionem plenius agnoscim⁹: si pastoris primi exempla cernam⁹. Petrus namq̃ auctore deo sancte ecclesie principatũ tenẽs a bene agente Cornelio. ꝛ sese ei humiliter prosternente ĩmoderatius venerari recusauit seq̃ illi similem recognouit: dicẽs Surge ne feceris ꝛ ego ipse homo sum. Sed cum Ananie ꝛ Saphire culpã reperit mox quanta potentia super ceteros excreuisset ostendit. Verbo nãq̃ eorum vitam pertulit. quã spiritu perscrutãte deprehendit. Et summũ se intra ecclesiã contra peccata recoluit: quod honore sibi vehementer impenso coram bene agentib⁹ fratribus nõ agnouit. Illic cõmunionẽ equalitatis meruit sanctitas actionis. hic zel⁹ vltionis vis apperuit potestatis. Paul⁹ bene agẽtibus fratribus prelatũ se esse nesciebat cũ diceret. nõ qꝛ dominamur fidei nostre: sed adiutores sum⁹ gaudij vestri. Atq̃ illico adiunxerit: fide enĩ statis. Ne si id qõ pertulerat apiret: dicens. Ideo nõ dñamur fidei vestre: qꝛ fide statis. Et ĩ les enĩ vobis sum⁹ in q̃ vos stare ꝓnosci mus quasi prelatũ se fratrib⁹ eẽ nesciebat cũ diceret. facti sum⁹ vt puuli ĩ medio vestrũ ꝛ rursũ. Nos autẽ serui vestri p xpm. Sꝫ cũ culpã q̃ corrigi debuisset inuenit illico magistrũ se esse recoluit dicẽs. Quid vultis ĩ virga veniã ad vos. Sũm⁹ itaq̃ lo c⁹ bñ regit cũ is q̃ preest vitijs poti⁹ q̃ fratrib⁹ dñatur. Sꝫ cũ delinquẽtes subditos ꝓpositi corrigũt restat. necesse est vt sollicite attendãt. quaten⁹ p discipline debitũ culpas quidẽ iure ptãtis feriãt: sed p humilitatis custodiã. equales seipsis fratrib⁹ qui corrigunt agnoscãt. Quamuis plerũq̃ etiã dignũ ẽ. vt eosdẽ quos corrigim⁹ tacita nobis cogitatiõe preferamus Illorũ nãq̃ p nos vitia discipline vigore feriunt. in his vero q̃ ipsi cõmittim⁹. nisi verbi quidẽ ab aliq̃ inuectiõe lacerãmur. Tãto ergo apõ dñm obligatiores sumus q̃to apud hoies inulte peccam⁹. Disciplina autẽ nostra subditos diuino iudicio tãto libertores reddit quãto hic eorum culpas sine vindicta nõ deserit. Seruanda itaq̃ ẽ ꝛ iste corde humilitas. ꝛ in ope disciplina atq̃ inter hec sollerter intuendũ est ne dũ ĩmoderatius custodit virtus humilitatis. soluant iura regiminis ꝛ dũ prelatus quisq̃ plus se quã decet deijcit. subditorũ vitam stringere sub discipline vinculo non possit. Teneant ergo rectores exterius qõ pro aliorum vtilitate suscipiunt. seruent interi⁹ qõ de sua estimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpẽtibus. eos apud se esse humiles etiã subiecti deprehẽdant. quatenus ꝛ in auctoritate eorum qõ formidẽt videant. ꝛ humilitate qõ uniten tur. agnoscãt. Studeãt igit sine intermissione q̃ ꝓsunt vt eorũ potẽtia q̃to magna exteri⁹ cernit. tãto apõ eos interi⁹ deprimat ne cogitationẽ vincat ne ĩ delectationẽ sui animum rapiat: ne iam sub se mens eam regere non possit cui se libidine do-

minādi supponit. Me ēm presidentiū animus ad elationē potestatis sue delectatio ne rapiat: recte per quendā sapientē dicit Ducē te cōstituerūt: noli extolli: sed esto in illis quasi vnus ex illis. Hinc etiā Petrus ait: Non dñantes in clero: sed forma facti gregis. Hinc per semetipsa veritas ad altiora nos virtutū merita puocās dicit: Scitis q̄ reges gentiū dominant: eoꝝ qui maiores sunt: potestatē exercent in eos Non ita erit inter vos: sed quicūq̄ maior voluerit fieri: sit vester minister: ⁊ qui voluerit inter vos primus esse: erit vester seruus. Sicut filius hoīs nō venit ministrari: sed ministrare. Hinc est q̄ seruū ex suscepto regimine elatū: que post supplicia maneāt indicat dicēs: Qui si dixerit: malus ille seruus in corde suo: morā facit dñs meus venire: ⁊ ceperit percutere cōseruos suos: manducet autē ⁊ bibat vsq̄ dū ebrius sit: veniet dñs serui illius in die qua nō sperat: ⁊ hora quā ignorat: ⁊ diuidet eum partēq̄ eius ponet cū hypocritis Inter hypocritas enim iure deputat: qui ex simulatiōe discipline ministeriū regiminis vertit in vsum dominatiōis. Et tamē non nunq̄ graui⁹ delinquit: si inter perversos plus equalitas q̄ disciplina custoditur. Quia ēm falsa pietate superatus ferire bely delinquētes filios noluit: apud districtū iudicem semetipm cum filijs crudeli dānatiōe percussit. Hinc nāq̄ ei diuina voce dicit. Honorasti filios tuos plus q̄ me. Hinc pastores increpat per pphetam dicēs: Quod fractū est nō alligastis ⁊ quod abiectū non reduxistis. Abiectus ēm reducitur: cū quisq̄ in culpa lapsus: ad statū iusticie ex pastoralis sollicitudīs vigore reuocat. Fracturaz vero ligamen astringit: cū culpam disciplina deprimit: ne plaga vsq̄ ad interitū defluat: si hanc districtiōis seueritas nō coartat. Sed sepe deterius frangit cum fractura incaute colligat: ita vt grauius scissurā senciat: si hāc immoderatius ligamēta constringāt Unde necesse est: vt cū peccati se vulnus in subditis corrigendo restringit: magna se sollicitudine: etiā districtio ipa moderet: quatenus sic iura discipline cōtra delinquētes exerceat: vt pietatis viscera nō amittat. Curandū quippe est: vt rector se subditis ⁊ matrē pietatis: ⁊ patrē exhibeat discipline. Atq̄ inter hec sollicita circumspectōe prouidendū: ne aut districtio rigida: aut pietas sit remissa. Haz sicut in libris iam moralib⁹ diximus: Disciplina vel misericordia multū destruit: si vna sine altera teneat. Sed erga subiectos suos inesse rectorib⁹ debet: ⁊ iuste cōsulens misericordia: ⁊ pie seuiēs disciplina. Hic namq̄ est quod docēte veritate per samaritani studiū: semiuiuus in stabulū ducit: ⁊ vinū atq̄ oleū vulneribus eius adhibet vt per vinū sez mordeant vulnera: ⁊ per oleū foueant. Necesse quippe est vt quisquis sanādis vulneribus preesse in vino morsū doloris adhibeat: ⁊ in oleo mollicie pietatis: quatenus per vinū mundent putrida: ⁊ per oleū sananda foueant. Discenda est lenitas cū seueritate faciendus quoddā ex vtroq̄ temperamentū: vt nequaq̄ multa asperitate exulcerent subditi neq̄ nimia benignitate soluāt. Quod iuxta Pauli vocē bene illa tabernaculi archa significat: in qua cum tabulis virga simul ⁊ māna est: quia cū scripture sacre scientia in boni rectoris pectore: si est virga districtiōis: sit ⁊ māna dulcedinis. Hinc Dauid ait: Virga tua ⁊ baculus tuus ipa me cōsolata sunt. Virga ēm percutimur: baculo sustētamur. Si ergo est districtio virge que feriat: sit ⁊ cōsolatio baculi que sustētet: sit itaq̄ amor sed nō emolliens: sit vigor sed nō exasperās. Sit zelus: sed nō immoderate seuiēs: sit pietas: sed non plusq̄ expediat parcēs: vt dum se in arce regiminis iusticia clemētiaq̄ permisceāt is qui preest corda subditoꝝ: ⁊ terrēdo demulceat: ⁊ tamen ad terroris reuerentiaz demulcēdo constringat.

Q; rector nō debeat minuere curā internoꝝ in exterioꝝ occupatione: neq̄ relinquere exte

riorum prouidentiam in interno rum pollicitudine:

Capitulum. VII.

Sit rector internorum curã in exteriorũ occupatiõe non minuẽs: exteriorum prudentiã in internorũ sollicitudine nõ relinquẽs: ne aut exteriorib⁹ deditus ab intimis corruat: aut solis interiorib⁹ occupatus: quod foris debet proximis nõ impendat. Sepe namq; nonnulli velut obliti q̃ fratribus animarũ causa prelati sunt toto cordis annisum secularibus curis inseruiũt. Has cum assunt se agere exultant ad has etiam cum desunt diebus ac noctibus cogitatiõis turbide estibus anhelant. Cũq; ab his cessante forsitã opportunitate q̃ ti sunt: ipa deterius sua quiete fatigant: Voluptatẽ namq; cẽsent: si actiõibus deprimunt: laborẽ deputãt si in terrenis negocijs nõ laborãt. Sicq; fit vt dũ se vrgere mũdanis tumultibus gaudẽt interna: q̃ docere alios debuerãt ignorẽt. Aũ subiectorum quoq; proculdubio vita torpescit: quia cũ proficere spũaliter sibi ap petit: in exemplo eius qui prelatus est quasi in obstaculo itineris offendit. Languẽte enim capite mẽbra in cassum vigẽt: ⁊ in exploratiõe hostiũ frustra exercit⁹ velociter sequit: si ab ipo duce itineris errat. Nulla subditorum mentes exhortatio subleuat: eorũq; culpas increpatio nulla castigat: qr dũ per animarũ presulẽ terreni exercet officiũ iudicis: a gregis custodia vacat cura pastoris: ⁊ subiecti veritatis lumẽ apprehendere nequeũt: quia dũ pastor sensus terrena studia occupãt: vento temptationis impulsus ecclesie oc'os puluis cecat Quo cõtra recte humani generis redemptor: cũ nos a ventris voracitate cõpesceret dicens: Attendite autẽ vobis: vt non grauenẽt corda vestra in crapula ⁊ ebrietate: illico adiũxit: Aut in curis hulus vite Ubi pauorẽ quoq; protinus intente adijciens: ne forte superueniat in nos repentina dies illa. Cui⁹ aduentus etiã qualitatem denũciat dicens: Tanq̃ laqueus enim veniet super omnes qui sedent super faciẽ orbis terre. Hinc item dicit: Nemo potest duobus dominis seruire. Hinc Paul⁹ religiosorum mentes a mũdi consortio contestando ac potius cõueniendo suspẽdit dicens: Nemo militãs deo implicat se negocijs secularibus: vt ei placeat cui se probauit. Hinc ecclesie rectorib⁹: ⁊ vacandi studia precipit: ⁊ cõsulendi remedia ostẽdit dicens: Secularia igitur iudicia si habueritis: cõtemptibiles qui sunt in ecclesia illos cõstituite ad iudicandũ: vt ipi videlicet dispensatiõibus terrenis inseruiant: quos dona spiritualia nõ exornant. Ac si apertius dicat: Quia penetrare intima nequeũt saltẽ necessaria foris operẽt Hinc N. oyses qui cũ domino loquiẽ ibetro alienigene reprehensione iudicat: qõ terrenis populorũ negocijs stulto labore deseruiat. Cui consiliũ mox prebet: vt p se alios ad iurgia diriminda constituat: et ipe liberius ad erudiendos populos spiritualiũ archana cognoscat. A subiectis q̃ inferiora gerẽda sunt: a rectorib⁹ sũma cogitanda: vt scilicet oculũ qui prouidendis gressibus pẽminet: cura pulueris nõ obscuret. Caput namq; subiectorũ sunt cũcti qui presunt. Et vt recta pedes valeant itinera carpere: hec proculdubio caput debet exalto prouidere: ne a proiect⁹ sui itinere pedes torpeãt: cum curuata rectitudine corporis caput sese ad terrã declinat. Qua autẽ mente animarũ presul: honore pastorali inter ceteros vtitur: si in terrena negocia que reprehendere in alijs debuit: ⁊ ipe versat. Quod videlicet ex ira iuste retributiõis per prophetã dominus minat dicens: Et erit sicut populus: sic sacerdos. Sacerdos quippe est vt populus: quãdo ea agit: is qui spirituali officio fungiẽ que illi nimirũ faciunt: que adhuc de studijs carnalibus iudicantur. Quod cũ magno scilicet dolore charitatis Hieremyas propheta cõspiciens: quasi sub destructiõe templi deplorat dicens Quomodo obscuratũ est aurũ: mutatus

color optimus: dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnũ platearũ? Quid namq; auro quod metallis ceteris preeminet: nisi excellẽtia sanctitatis figurat: q̃d colore optimo nisi cũctis amabilis reuerẽtia religionis exprimit? Quid sanctuarij lapidibus: nisi sacrorũ ordinũ persone signant? Quid platearũ nomine: nisi presentis vite latitudo figurat? Quia enim greco eloquio platos latitudo dicitur profecto a latitudine platee sunt vocate. Per semetipsam vero veritas dicit: Lata ⁊ spaciosa via est: que ducit ad perditionem. Aurũ igitur obscurat: cum terrenis actibus sanctitatis vita polluit. Color optimus commutat: cum quorũdam qui degere religiose credebant: estimatio ante acta minuit. Nam cũ quilibet post sanctitatis habitũ terrenis se actibus inserit: quasi colore permutato ante humanos oculos eius reuerẽtia despecta pallescit. Sanctuarij quoq; lapides in plateas dispergũtur: cum causarũ secularium foras lata itinera expetũt: hi qui ad ornamẽtum ecclesie interius ministerijs quasi in secretis sanctuarij vocare debuerũt. Ad hoc quippe sanctuarij lapides fiebãt: vt intra sanctasanctorũ in vestimento summi sacerdotis apparerẽt. Cum vero ministri religionis a subditis honorẽ redemptoris sui ex merito vite sue nõ exigunt: sanctuarij lapides in ornamẽto pontificis nõ sunt. Qui nimirũ sanctuarij lapides dispersi per plateas iacent: cum persone sacrorũ ordinũ voluptatũ suarũ latitudini dedite: terrenis negocijs inherẽt. Et notandũ quod non hos dispersos in plateis: sed in capite platearũ dicit: quia ⁊ cuz terrena agũt: summi videri appetũt: vt et lata itinera teneant ex voluptate delectationis: ⁊ tamen in platearũ sint capite ex honore sanctitatis. Nil quoq; obstat si sãctuarij lapides eosdem ipos quibus constructũ sanctuariũ existebat: accipimus. Qui dispersi in capite platearum iacent: quando sacrorũ ordinũ viri terrenis actibus ex desiderio inseruiũt: ex quoq; prius officio sanctitatis gloria stare videbatur. Secularia itaq; negocia aliquãdo ex cõpassione tolleranda sunt: nunquã vero ex amore requirẽda: ne cum mentẽ diligentis aggrauãt: hanc suo victã pondere ad ima celestibus immergãt. At cõtra sunt nõnulli qui gregis quidẽ curam suscipiunt: sed sic sibimet vacare ad spiritualia appetũt: vt rebus exteriorib⁹ nullatenus occupent. Qui cũ curare corporalia funditus negligũt: subditorũ necessitatibus minime cõcurrunt. Quorũ nimirum predicatio plerũq; despicitur: quia dũ delisquentiũ facta corripiũt: sed tamen eis necessaria presentis vite nõ tribuũt: nequaq̃ libenter audiunt. Egentis etenim mentem doctrine sermo non penetrat: si hunc apud eius animũ manus misericordie nõ cõmendat. Tunc autẽ verbi semen facile germinat: quãdo hoc in audientis pectore pietas predicãtis rigat. Unde rectori necesse est: vt interioza possit infũdere cogitatiõi: innoxia etiã exterioza prouidere. Sic itaq; pastores erga interioza studia subditorũ suorũ ferueant: quatenus in eis exteriozis quoq; vite prouidentiã non relinquãt. Nam quasi iure vt dixim⁹: a percipienda predicãtiõe gregis animus frangit: si cura exteriozis subsidij a pastore negligat. Unde ⁊ primus pastor sollicite admonet dicens: Seniores q̃ in vobis sunt obsecro cõsenior ⁊ testis xpi passionũ: qui ⁊ eius que in futurũ reuelanda est: glorie cõmunicator: pascite qui in vobis est gregem dñi. Qui hoc in loco vtrũ passionẽ cordis: an corporis suaderet aperuit? cuz protinus adiũxit prouidẽtes: nõ coactis: sed spontanee scõm deum: neq; turpis lucri gratia: sed volũtarie. Quibus ꝓfecto verbis pastoribus pie precauet: ne dum subiectorũ inopiam nimie satiãt: se mucrone ambitiõis occidãt: ne cum per eos carnis subsidijs reficiunt proximi: ipi remaneant a iusticie pane teiuni. Hanc pastorum sollicitudinẽ Paulus excitat dicẽs: Qui suorũ ⁊ maxime domesticorũ curaz non habet fidem negauit: ⁊ est infideli de

terior. Inter hec itaq; metuendũ semper est et vigilanter intuẽdum: ne dum cura ab eis exterior agitur: ab interna intentione mergantur. Plerũq; enim vt predixi mus corda rectorũ: dum temporali sollicitudini incaute deseruiũt: ab intimo amore refrigescũt: ⁊ fortas fusi obliuisci nõ metuũt: quia animarũ regimina susceperũt. Sollicitudo ergo que subditis exterius impendit: sub certa necesse est mẽsura teneatur. Unde bene ad Ezechielẽ dicitur Sacerdotes caput suũ non radent: neq; comã nutrient: sed tondentes attundeãt capita sua. Sacerdotes namq; iure vocati sunt: qui vt sacrũ ducatum prebeant: fidelibus ꝓsunt. Capilli vero in capite exteriores sunt cogitatiões in mente. Qui dum super cerebrũ insensibiliter oriuntur curas presentis vite exprimũt: que ex sensu negligentis: quia importune aliquãdo prodeũt: quasi nobis non sentiẽtibus procedunt. Quia igit cuncti qui presunt habere quidem sollicitudines exteriores debent: nec tamen eis vehementer incũbere. Sacerdotes recte ⁊ caput prohibẽtur radere: ⁊ comã nutrire: vt cogitatiões carnis de vita subditorum: nec a se funditus amputẽt: nec rursus ad crescendũ nimis relaxent. Ubi ⁊ bene dicit: Tondentes tondeãt capita sua: vt videlicet cure temporalis sollicitudines: et quantũ necesse est prouideant: ⁊ tamen resecent citius: ne immoderatius excrescãt. Dum igitur ⁊ per administratã exteriorem prouidentiam corporũ vita protegit: et rursus per immoderatã cordis sollicitudinẽ intentio non impedit: capilli in capite sacerdotis ⁊ seruant vt cutem cooperiãt: ⁊ resecãtur ne oculos claudãt.

Que esse debeat Rectori discretio: correctionis: dissimulationis: feruoris: ⁊ mansuetudinis.

Capitulum. VIII.

Inter hec quoq; necesse est: vt rector solerter inuigilet: ne hũc cupido placẽdi hominib⁹ pulset: ne cũ studiose interiora penetrat: cum prouide exterioza subministrat. se magis a subditis diligi: quã veritatẽ querat: ne cũ bonis actibus fultus: a mũdo videt alienus: hũc auctori reddat extraneũ amor suus. Hostis nãq; redemptoris est: qui per recta opa que facit eius vite ab ecclesia amari cõcupiscit: q: adulterine cogitatõis reus est: si placere puer sponse oculis appetit: per quem sponsus dona trãsmisit. Qui nimirũ amor ꝓprij: cũ rectoris mẽtẽ ceperit aliq̃ hãc inordinate ad mollicie: aliq̃ vo ad asperitatẽ rapit. Ex amore etẽ suo mens rectoris in mollicie vertit: quia cũ peccãtes subditos respicit: ne erga hũc eor dilectio torpeat: corripere nõ presumit: nõnunq̃ vero ⁊ rata subditor que increpare debuerat: adulatiõibus demulcet. Uñ bene per ꝓphetã dr̃ Ue his qui ꝓsumũt puluillos sub oĩm cubito manus: ⁊ faciũt ceruicalia sub capite vniuerse etatis ad capiẽdas aias. Puluillos quippe sub oĩ cubito man⁹ ponere cadẽtes a sua rectitudie aias: atq; in huius mũdi delectatiõe se reclinãtes: blãda adulatiõe refouere. Quasi em̃ pulvillo cubitus vel ceruicalib⁹ caput iacentis eripit: cũ correptiõis duricia peccanti subtrahit: eiq; mollicies fauoris adhibet vt in erroze molliter iaceat: q̃ nulla asperitas cõtradictiõis pulsat. Sed hec rectores qui semetipos diligũt his ꝓculdubio exhibent: a quibus se noceri posse in studio glozie tpalis timent. Mã quos nihil cõtra se valere ꝓspiciũt: hos nimirũ asperitate semp rigide inuectõis premũt. Mũ q̃ clemẽter admonẽt: sed pastoral mãsuetudis obliti iure dñatiõis terrẽt. Quos recte per ꝓphetã diuina vox increpat dicẽs: Uos aũt cũ austeritate impabitis eis ⁊ cũ potẽtia: plus em̃ se suo auctore diligẽtes iactãter erga subiectos erigũt: nec q̃d agere debeãt: sed quid valeant attendũt. Nihil de subsequenti iudicio: metutũ:

improbe de tēporali ptāte gloriantur. Libet vt licēter ⁊ illicita faciāt. ⁊ subditorū nemo contradicat. Qui ergo ⁊ praua studet agere. ⁊ tamē ad hec vult ceteros tacere ipse sibimet testis ē: qz plus veritate se appetit diligi q̄ cōtra se nō vult defendi. Nemo quippe ē qui ita viuat: vt aliquatenus non deliquat. Ille ergo seipso ampli⁹ veritatē desiderat amari. q̄ sibi a nullo vult cōtra veritatē parci. Nunc etenim Petr⁹ increpationē pauli libēter accepit Nunc dauid correctionem subditi humiliter audiuit: qz ⁊ rectores boni dū priuato diligere amore se nesciūt. libere puritatis verbū a subditis obsequiū humilitatis credūt. Sed inter hec necesse est vt cura regiminis tāti moderaminis arte tempet. quatenus subditorū mēs cū quedā recte sentire potuerit. sic in vocis libertatē prodeat vt tamē libertas in superbiā nō erumpat ne dū fortasse īmoderātius. lingue eis libertas conceditur: vite ab his humilitas ꝓmittat. Sciēdū quoq̄ est qd̄ oportet vt rectores boni placere hominib⁹ appetāt sez vt sue estimatiōis dulcedine: ꝓximos in affectū veritatis trahāt nō vt se amari desiderēt sed vt dilectionē suā quasi quandā viā faciāt p quā corda audientium ad amorē cōditoris sui introducāt. Difficile quippe est vt quālibet recte denuncians predicator qui nō diligit libēter audiat. Debet ergo q̄ preesse ⁊ studere se diligi: quaten⁹ possit audiri: ⁊ tamē amorē suuz p semetipso nō querere ne inueniat ei cui seruire p officiū cernit occulta cogitatiōis tyrannide resultare. Qd̄ bene Paul⁹ insinuat cū sui nobis studij occulta manifestat. dicens. Sicut ⁊ ego per omnia omnibus placeo. Qui tamē rursus dicit. Ego si adhuc hominibus placerē: Christi seruus non essem. Placet ergo Paulus et non placet quia in eo qd̄ placere appetit. nō se sz p se hoibus placere veritatē q̄rit.

Q; scire sollicite rector debeat qz plerūqz vitia virtutes se esse mentimur. Cap. IX.

Cire etiā rector debet qd̄ plerūqz vitia virtutes se esse mentiunt. nā sepe sub Parsimonie nomine. se tenacia palliat: contraqz se effusio sub appellatiōe largitatis occultat. Sepe inordinata remissio pietas credit ⁊ effrenata ira spūalis zeli virtus estimat. Sepe precipitata actio velocitatis efficacia: atqz agēdi tarditas grauitatis consiliū putat. Unde necesse ē vt rector animarū virtutes a vitijs vigilāti cura discernat. ne aut cor tenacia occupet: ⁊ par cū se videri in dispēsationib⁹ exultet: aut cū effuse quid impendit: largū se quasi miserādo gloriet aut remittēdo qd̄ ferire debuit. ad eterna supplicia subditos p trahat: aut īmaniter feriēdo qd̄ delinquitur ipse grauius delinquat: aut hic quod agi recte ac grauiter potuit. īmature preueniens leuiget. aut bone actionis meritum differēdo ad deteriora ꝓmutet.

Quanta debeat esse diuersitas artis predicationis. Capitulum. .X.

Ciendū quoq̄ est. qd̄ aliquando subiectorum vitia prudenter dissimulāda sunt: ꝛ qz dissimulāter iudicāda. Aliqn ⁊ apte cognita. mature tolerāda. aliqn vero subtiliter occulta pscrutāda. aliqn leniter arguēda. aliqn autē vehemēter increpanda Nonnulla quippe vt dixim⁹ prudēter dissimulāda sunt: ꝛ qz dissimulant iudicāda: vt cū delinquēs ⁊ deprehēdi se cognoscit ⁊ ꝓpeti has quas i se tacite tolerari ꝓsiderat agere culpas erubescat se secq̄ iudice puniat. quē sibi apud se rectoris patiētia clemēter excusat. qua scz dissimulatione bene iudeam domin⁹ corripit. cū per prophetam dicit. Merita es ⁊ mei non es recordata neqz cogitasti in corde tuo qz ego sum tacens. ⁊ quasi non videns. Et dissimulauit ergo culpas ⁊ innotuit: qz ⁊ contra peccantē tacuit. ⁊ hoc ipsum tamē q̄a tacuerit: dixit. Nonnulla autem vel aperte

cognita mature tolerāda sunt: cū vicz rex minime opozunitas pgruit vt aperte corrigank. Mā secta īmature vulnera: deterius inferuescūt. Et nisi cū tpe medicamēta cōueniant: cōstat pculdubio qō medendi officiū amittāt. Sed cū subditis tempus ad corzeptionē querik sub ipso culparū pōdere patiētia presulis exercek. Unde bene per psalmistā dicik. Supra dorsum meuz fabricauerūt peccatores. In dorso quippe onera sustinem⁹. Supra dorsum igitur suū peccatores fabricasse querik. Ac si apte dicat quos corzigere nequeo quasi superimpositū on⁹ porto. Mōnulla autem sunt subtiliter occulta pscrutāda vt quibusdā signis erūpentib⁹. rector insubditozū mēte oē qō clausum latet īueniat z interueniente corzectiōis articulo. ex minimis maiora cognoscat. Aū recte ad Ezechielem dicik. Fili homīs fode parietē vbi mox isdem ppheta subiūgit. Et cū pfodisse parietē apparuit hostiū vnū. Et dixit ad me Ingredere z vide abomīatiōes pessimas quas isti faciūt hic. Et ingressus vidi. et ecce oīs similitudo reptiliū z animaliū abhominatio. z vniuersa ydola dom⁹ israel depicta erāt in pariete. Per Ezechielem quippe ppositozū psona signak: p parietē duritia subditozū. Et quid est parietē fodere nisi acutis inquisitionib⁹ duritiā corzdis apire. Quē cū pfodisset. aperuit ostium: qz cū corzdis duritia vel studiosis percōtationib⁹. vel maturis corzeptionibus scindik. quasi quedā ianua ostēdik ex qua omnia in eo qui corzipik. cogitationū interioza videank. vnde z bene illic sequitur. Ingredere z inde abhominationes pessimas quas isti faciūt hic. Quasi ingredik vt abhominationes aspiciat: q̄ discussas q̄ busdā signis. exterī⁹ apparētibus ita corzda subditozū penetrat. vt cū cta ei que illicite cogitank. innotescāt. Unde z subdit. Et ingressus vidi: z ecce omīs similitudo reptiliū z animaliū abhominatio. In reptilibus cogitationes omnino terrene signantur: in animalib⁹ vero iam quidē aliquantulū a terra suspēse. sed adhuc terrene mercedis premia requirētes. Nam reptilia toto ex corpore terre inherēt. Animalia autē mole corpozis a terra suspensa sunt: appetitu tamē gule ad terrā semper inclinank. Reptilia itaqz sunt intra parietem. quādo cogitationes voluunk in mēte. que a terrenis desiderijs nunq̄ leuantur. Animalia quoqz sunt intra parietem qū z si qua iam iusta. si qua honesta cogitantur. appetēdis tamē lucris temporalibus honorib⁹ deseruiūt. Et per semet ipsa quidē iam quasi a terra suspensa sunt sed adhuc per ambitū quasi per gule desiderium se se ad ima submittūt. vnde z bene subditur. Uniuersa ydola domus israel depicta erāt in pariete. Scriptū quippe est. Et auaricia que ē ydolozū seruit⁹. Recte ergo post animalia ydola describunk: qz z si honesta actione. nōnulli quasi a terra se erigunt ambitione tamē inhonesta semetipsos ad terram deponūt. Bene autē dicik depicta erant qz dum exteriozum rerū intrinsecus species attrahunk quasi in corde depingitur. quicquid fictis imagīnib⁹ deliberādo cogitak. Notandū itaqz est qz prius foramē in pariete. ac deinde ostiū cernik: z tunc demū occulta abhominatio demonstrak. qz nimirū vniuscuiusqz peccati prius signa fozinsec⁹. deinde ianua aperte iniquitatis ostendik: et tūc demū omne malū qō intus latet aperitur. Mōnulla autē sunt leniter arguenda nam cū non malicia sed sola ignozātia vl infirmitate delinquik. prosecto necesse est vt magno moderamine delicti ipsa corzeptio temperetur. Cuncti quippe quousqz ī hac mortali carne subsistimus. corzuptionis nostre infirmitatib⁹ subiacemus. In se ergo debet quisqz colligere. qualiter alienę hinc oporteat imbecillitati misereri. ne contra infirmitatē proximi. si ad increpationis vocem feruentius rapitur. oblitus sui esse videatur. Unde bene Paul⁹ admonet: dicens. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. vos qui spūales estis huiusmodi instruite ī spiritu lenitatis considerans teipsum ne z tu tem-

pteris. Ac si aperte dicat. Cum displicet ex aliena infirmitate qd conspicis pensa qd es vt ab increpationis zelo se spiritus temperet. duz sibi quoqz ⁊ increpat timet Nonulla autem sunt vehemēter increpāda vt cum culpa ab auditore nō agnoscitur quanti sit ponderis ab increpātis ore sentiatur. ⁊ cum sibi quis malū qd perpetrauit leuigat: hoc ꝓtra se grauiter ex cor ripientis asperitate pertimescat. Debitū quippe rectoris est. superne patrie gloriā per vocem predicationis ostēdere. quāta in huius vite itinere temptamēta antiqui hostis lateant aperire. ⁊ subditoruz mala que tolerari leniter nō debent cum magna zeli asperitate corrigere. ne si min⁹ cōtra culpas accenditur culparū omniū reus ipse teneatur. Unde bene ad Ezechielem dicitur. Sūme tibi laterem ⁊ pones eum coram te ⁊ describes in eo ciuitatem Hierusalē. Statimqz subiungitur. ⁊ ordinabis aduersus eam obsidionē. ⁊ edificabis munitiones ⁊ cōportabis aggerez: ⁊ dabis contra eam castra. ⁊ pones arietes in gyro. eiqz ad munitionem suā protinus subinfertur. Et tu sūme tibi sartaginem ferream: ⁊ pones eam muruz ferreū inter te ⁊ inter ciuitatē. Cuius enim Ezechiel propheta nisi magistroꝝ spem tenet cui dicitur. sūme tibi laterem ⁊ pones eū coram te ⁊ describes in eo ciuitatem Hierusalem. Sancti quippe doctores sibi laterem sumunt. quando terrenū auditorū cor vt doceāt apprehendūt. Quē scilicet laterem corā se ponunt quia tota illū mētis intentione custodiunt. In quo ⁊ ciuitatem Hierusalez iubentur scribere: quia predicando terrenis cordib⁹ curant sum opere. que sit super ne pacis visio demonstrare. Sed quia ineffaz gloria patrie celestis agnoscitur. nisi ⁊ quanta hic irruāt hostis callidi temptamēta noscant aperte subiungitur. Et ordinabis aduersus eam obsidionē. ⁊ edificabis munitiones. Sancti quippe predicatores obsidionem circa laterē in quo Hierusalē ciuitas descripta est ordināt. quando terrene menti sed iam supernā patriam requirēti. quanta eam in huius vite rēpore vitiorū impugnet aduersitas demonstrāt. Nā cū vnūquodqz peccatum quomodo proficiētib⁹ insidiet ostēditur. quasi obsidio circa ciuitatem Hierusalē voce predicatoris ordinatur. Sed quia non solū debent innotescere. qualiter vitia impugnēt verum etiam quomodo custodite nos virtutes roborent: recte subiungit. ⁊ edificabis munitiones. Munitiones quippe sanctus p̄dicator edificat. quando que sancte virtutes. quibus resistant vitijs demonstrant. Et quia crescente virtute plerūqz bella tēptationū augētur. recte ad hec addit. Et comportabis aggerē ⁊ dabis contra eam castra. ⁊ pones arietes in gyro. Aggerē nāqz cōportat. quando predicator quisqz molē crescentis temptationis enunciat. Et contra Hierusalē castra erigit quādo recte intentioni audientiū hostis callidi circūspectas fraudes ⁊ quasi incomprehēsibiles insidias predicat. atqz in gyro arietes ponit: cuz temptationū aculeos i hac vita nos vndiqz circūdantes ⁊ virtutum murum perforātes innotescit. Sed cuncta hec licet subtiliter rector insinuet nisi contra delicta singulorū emulationis spiritu ferueat. nullam sibi imperpetuū absolutionem parat. Unde illic adhuc recte subiungitur. ⁊ tu sume tibi sartaginez ferream ⁊ pones eam murum ferreū inter te ⁊ inter ciuitatem. Per sartaginem quippe frixura mentis: per ferrum vero increpationis fortitudo signatur. Quid vero acrius doctoris mentem. quam zelus dei frigit ⁊ excruciat. Unde Paul⁹ hui⁹ sartaginis vrebatur frixura cum diceret. qs infirmatur ⁊ ego non infirmor. quis scandalizatur ⁊ ego non vror? Et quia quisqz zelo dei accenditur ne dampnari ex negligentia debeat forti imperpetuū custodia munitur. ⁊ recte dicitur pones eam murū ferreum inter te ⁊ inter ciuitatē. Sartago enim ferrea murus ferreus inter prophetam ⁊ ciuitatē ponitur quia cum nunc fortem zelū rectores exhibent. eundē zelum

postmodū inter se ⁊ auditores suos fortes munitionē tenent: ne tunc ad vindictam destituti sint si nunc fuerint in correctionem dissoluti. Sed inter hec sciendū est. quia dum ad increpationē se mens doctoris exasperat. difficile valde est vt non aliquando ⁊ ad aliquid qd̄ dicere nō debet erumpat. Et plerūq; contingit vt dū culpa subditorū cum magna inuectione corripitur: magistri lingua vsq; ad excessus verba pertrahatur. Cūq; increpatio īmoderate accenditur corda delinquentiū in desperatione deprimunt. Unde necesse ē vt exasperatus rector cum subditorū mentem plus se q̄ debuit percussisse considerat. apud se semper ad penitētiā recurrat. vt per lamenta veniam in conspectu veritatis obtineat. ex eo etiam qd̄ per zeli eiʹ studium peccat. Qd̄ figurate dominʹ p moysen precipit dicens. Si quis abierit cum amico suo simpliciter in siluam ad ligna cedenda ⁊ lignum securis effugerit manu ferrūq; lapsum de manubrio amicī eius percusserit ⁊ occiderit. hic ad vnā suprādictarum vrbiū fugiet. ⁊ viuet ne forte proximus eius cuius effusus est sanguis: dolozis stimulo persequatur ⁊ apprehendat eum ⁊ percutiat animā eius. Ad siluam quippe cum amico imus: quotiēs ad intuenda subditorū delicta puertimur Et simpliciter ligna succidimus cum delinquentiū vitia pia intentione resecamʹ. Sed securis manū fugit cum sese increpatio plus q̄ necesse est in asperitate pertrahit ferrūq; de manubrio prosilit. cum de correptione sermo durior excedit. Et amicum percutit ⁊ occidit. quia auditorem suum prolata contumelia a spiritu dilectionis interficit. Correpti namq; mens repēte ad odium prorsuit si hanc īmoderata increpatio plus q̄ debuit addicit. Sed his qui incaute lingua percutit. ⁊ proximum extinguit: ad tres necesse est vrbes fugiat vt in vna earū defensus viuat. quia si ad penitentie lamēta cōuersus. īmunitate sacramenti sub spe. fide. ⁊ charitate abscondit. reus perpetrati homicidij nō tenetur. Eumq; proximus extincti cum inuenerit non occidit: quia cum districtus iudex venerit: qui sese nobis per nature nostre consortiū iunxit. ab eo pculdubio culpe reatum nō expetit: quem sub eius venia. spes. fides. ⁊ charitas abscondit.

Qd̄ sacri precepta eloquij cū timore et amore sint quotidie meditanda.

Cap. XI.

Sed omne hoc rite a rectore agitur. si superne formidinis ⁊ dilectiōis spiritu afflatus studio se quotidie sacri eloquij precepta meditetur vt in eo vim solicitudinis ⁊ erga celestem vitā prouide circumspectionis quā humane cōuersationis vsus ī desinenter destruit. diuine admonitionis verba restaurent. ⁊ qui ad vetustatē vite per societatē secularīū ducitur. ad amorē semper spiritualis patrie cōpunctionis aspiratione renouetur. Valde namq; inter humana verba cor defluit. Cūq; indubitanter constet. qd̄ ex ternis occupationū tumultibus impulsum a semetipso cozzuat studere incessabiliter debet vt per eruditionis studium resurgat. Hinc est enim qd̄ prelatum gregi discipulū Paulus admonet: dicens. Dum venio attende lectioni. Hinc Dauid ait. Quomodo dilexi legez tuā domine tota die meditatio mea est. Hinc Moysi dominʹ deportanda archa precepit: dicens. Facies quatuor circulos aureos. quos pones per quatuor arche angulos. Facies q̄ vectes de lignis sethim. ⁊ operies aurō: inducesq; per circulos qui sunt in arche lateribus vt portet in eis: qui semp erunt in circulis. nec vnquam extrahent ab eis. Quid per archā nisi sancta ecclesia figuratur? Cui quatuor circuli aurei per quattuor angulos iubentur adiungi: quia in eo quod per quatuor partes mundi dilatata rendit. pcul-

dubio quatuor sancti euãgelij libris accĩ cta predicãt. Vectesq; de lignis sethim fi unt: qui eisdẽ ad portandũ circulis inserũ tur: quia fortes per seuerãtesq; doctores: velut imputribilia ligna querendi sunt: q̃ instructiõi sacroꝝ voluminũ semper inhe rentes sancte ecclesie vnitatẽ denunciẽt: ⁊ quasi intromissis circulis archã portẽt. Vectibus quippe archaꝝ portare est: bo nis doctoribus sanctã ecclesiã ad erudiẽ das infidelium mentes predicãdo deducere Qui auro quoq; iubent operiri: vt cũ ser mone alios insonãt: ipsi etiam vite splen dore fulgescãt. De quibus apte subditur Qui semp erũt in circulis nec vnq̃ extra bent ab eis: q̃ nimirũ necesse est: vt qui ad officiũ predicatiõis excubãt a sacre lectiõis studio non recedant. Ad hoc nãq; vectes esse in circulis semp iubent: vt cũ portari archam oportunitas exigit: de in tromittẽdis vectibus portandi tarditas nulla generet: quia videlicet cũ spiritale aliquid a subditis a pastore inquirit igno miniosum valde est: si tũc querat discere: cũ questionẽ debet enodare. Sed circu lis vectes inhereãt: vt doctores semp in suis cordibus eloquia sacra meditãtes te stamenti archã sine mora eleuent: si quic quid necesse est protinus docent. Vnde bene primus pastor ecclesie pastores cete ros admonet dicẽs: Parati sp̃ ad satisfac tionẽ omi poscẽti vos rationẽ: de ea que in vobis est spe. Ac si aperte dicat: vt ad portandã archã mora nulla prepediat ve ctes a circulis nunq̃ recedant.

Explicit secunda pars.

Incipit tertia pars: demonstrans qualiter bonus pastor subditos suos docere debeat: et admonere.

Q̃ nõ vna eadẽq; cũctis exhortatio ꝓgruat: cũ collecta enumeratiõe diuersitatũ quib⁹ aliter aliterq; singuli admonendi veniunt:

Capitulum. I.

Q̃ua igit̃ qualis esse debeat pastor ostendimus: nũc qua liter doceat: demõstremus: vt eũ longe añ nos reuerẽ de memorie Gregorij nazã zen⁹ edocuit: nõ vna eadẽq; cũctis exhor tatio cõgruit: q̃ nec cũctos par mor qua litas astringit. Sepe nãq; alijs officiũt: q̃ alijs prosunt: q̃ ⁊ plerũq; herbe que hec aãlia nutriũt: alia occidũt: ⁊ lenis sibilus equus mitigat: catulos instigat: ⁊ medi camentũ q̃ hunc morbũ imminuit alteri vires iũgit: ⁊ panis qui vitã fortiũ robo rat: paruulos necat. Pro qualitate igit̃ audientiũ formari debet sermo doctorũ: vt ⁊ sua singulis ꝓgruat: ⁊ tũ a cõis edifi catiõis arte nunq̃ recedat. Q̃uid eũ sũt intẽte mẽtes auditor: nisi vt ita dicerĩ q̃ dã in cythara tensiones stricte cordarum: quas tangẽdi artifex vt nõ sibimetipsi dis simile cãticũ faciãt dissimiliter pulsat. Et iccirco corde consonã modulationẽ red dũt: q̃ vno quidẽ plectro: sed nõ vno im pulsu feriunt: vnde ⁊ doctorẽ quisq; vt in vna cũctos virtute charitatis edificet: ex vna doctrina nõ eadẽq; exhortatiõe tan gere corda audientiũ debet. Aliter nãq; viri: aliter admonẽde sunt femine: aliter iuuenes: aliter senes: aliter inopes: aliter locupletes: aliter letialiter tristes: aliter subditi: aliter plati: aliter serui: aliter dñi aliter bui⁹ mũdi sapiẽtes: aliter hebetes: aliter impudẽtes: aliter verecũdi: aliter pterui: aliter pusillanimes: aliter impaciẽ tes: aliter patiẽtes: aliter bentuoli: aliter inuidi: aliter simplices: aliter impij: aliter incolumes: aliter egri: aliter qui flagella metuũt: ⁊ ꝓpterea innocẽter viuũt. Alit ter qui sic in iniq̃tate duruerũt: vt nec per flagella corrigant. Aliter nimis taciti: ali ter multiloquio vacãtes Aliter pigri: ali ter precipites. Aliter mãsueti: aliter ira cũdi. Aliter humiles: aliter elati. Aliter pertinaces: aliter incõstantes. Aliter gu le dediti: aliter abstinẽtes. Aliter qui sua misericorditer tribuũt. Aliter qui aliena

rapere contendūt. Aliter que nec aliena appetunt nec sua largiunt. Aliter qui et ea que habent tribuunt sua. ⁊ aliena rapere nō desistunt. Aliter discordes. Aliter pacati. Aliter seminātes iurgia. Aliter pacifici. Aliter admonendi sunt qui sacre legis verba nō recte intelligūt. Aliter q̄ quidē recte intelligūt sed humiliter nō loquunt. Aliter qui cū predicare digne valeant. p̄ humilitate nimia formidāt. Aliē quos a predicatiōe impfectō vel etas prohibet. ⁊ tamē precipitatio impellit. Aliē qui in hoc qd̄ tpaliter appetūt ꝓsperātur Aliter qui quidē que mūdi sūt ꝓcupiscūt sed tamē aduersitatis laboze fatigant. Aliter cōiugijs obligati. Aliter a cōiugij nexib⁹ liberi. Aliter ammixtiōe carnis expti. Aliter ignozantes. Aliter qui peccata deplozāt operū. Aliter qui cogitationuz. Aliter qui cōmissa plangūt nec tamen deserūt. Aliter q̄ deserūt nec tamē plangūt. Aliter qui illicita q̄ faciūt etiā laudāt. Aliter qui accusant praua nec tū deuitant. Aliter qui repētina cōcupiscētia supant. atq̄ aliter qui in culpa ⁊ ꝓsilio ligantur. Aliter qui licet minima crebro tamē illicita faciūt. atq̄ aliter qui se a quis custodiūt: sed aliquādo in grauib⁹ demergunt Aliter qui bona nec inchoāt. Aliter q̄ inchoata minime ꝓsumāt. Aliter qui mala occulte agūt ⁊ bona publice. Aliter q̄ bona que faciūt abscondūt. ⁊ tamen quibusdaz factis publice mala de se opinari permittunt.

Q; diuersi admonitiōis modi de singulis sint ponēdi: et de differenti modo admonendi viros atqz mulieres. Cap. I.

Sed quid vtilitatis est qd̄ cūcta hec enumeratiōe collecta trās currim⁹. si non etiā admonitionis modos ꝑ singula quāta possumus breuitate pandamus. Aliter igitur sunt viri atq̄ aliter femine. quia illis grauia istis vero iniungēda sunt leuioza: vt illos magna exercēdo. istas autē leuia demulcēdo cōuertant.

De diuerso modo admonēdi iuuenes atqz senes. Cap. II.

Aliter iuuenes atq̄ aliter senes quia illos plerūq̄ seueritas ad monitionis ad prouectum viri git. istos vero ad meliora opa deprecatio blāda cōponit. Scriptū quippe est. seniorē ne increpaueris sed obsecra vt patrem.

De diuerso modo admonendi inopes atqz locupletes. Cap. III.

Aliter admonēdi sunt inopes. atq̄ aliter locupletes: illis nāq̄ offerre cōsolationis solatiuz cōtra tribulationē. istis vero inferre metū cōtra elationē debem⁹. Inopi quippe a dño per ꝓphetā dicitur Noli timere qz nō cōfunderis. Cui nō lōge post blandiēs dicit. Paupercula tempestate cōuulsa. Rursumq̄ hanc ꝓsolatur: dicēs Probam⁹ te in camino pauptatis. Et cōtra Paul⁹. discipulo de diuitibus dicit. Diuitib⁹ huius seculi precipe non supbe sapere. neq̄ sperare in incerto diuitiaruz suarū. Ubi notandū est valde qd̄ humilitatis doctor memoziā diuitū faciens. non ait roga sed precipe. qz ⁊ si impendēda ē pietas infirmitati. honor tamē non debet elationi. Talibus ergo rectū est qd̄ dicit tanto rectius iubet quāto ⁊ in rebus trāsitorijs altitudine cogitatiōis intumescūt De his in euāgelio dñs dicit. Ue vobis diuitibus qui habetis consolationem vestrā. Quia enī que sunt eterna gaudia ne sciunt. ex presentis vite habundātia cōsolantur. Offerēda est ergo eis consolatio quos caminus pauptatis excoquit atq̄ illis inferēdus est timor quos cōsolatio glorie temporalis extollit: vt ⁊ illi discant qz diuitias quas nō conspiciunt possidebūt ⁊ isti cognoscāt quia eas quas cōcupiscūt

tenere nequaq̃ possunt. plerũq̃ tamẽ per sonarum ordinẽ permutat qualitas morũ vt sit diues humilis sit pauper elatus. vnde mox predicãtis lingua cum audientis vita debet cõponi. vt tanto districtius in paupere elationẽ feriat: quanto euz nec illica paupertas inclinat. Et tanto leui⁹ humilitatẽ diuitum demulceat: quanto eos nec habundãtia que subleuat exaltat.

Nonnunq̃ tamen etiã superbus diues exhortationis blandimento placãdus est qz ⁊ plerũq̃ dura vulnera per leuia fomenta mollescunt. ⁊ furor insanorũ sepe ad salutem medico blandiente reducitur. Cũq̃ eis in dulcedine condescenditur. languor insanie mitigatur. Neq̃ enĩ negligenter intuendũ est. qõ cum saulem spiritus aduersus inuaderet. apprehensa Dauid cythara. eius vesaniã sedabat ac temperabat. Qõ enim per Saulẽ nisi elatio potẽtium ⁊ quid per dauid innuitur nisi humilis vita sanctorum. Cum ergo Saul abĩmundo spiritu arripit. Dauid canẽte. ei⁹ vesania tempatur: quia cum sensus potẽtium. per elationẽ in furorẽ vertitur. Dignum est vt ad salutẽ. mens quasi dulcedine cythare. locutionis nostre tranquillitate reuocet. Aliquãdo autẽ cum huius seculi potentes arguunt. prius per quasdã similitudines velut de alieno negocio requirendi sunt. ⁊ cuz rectã sententiã quasi in alterũ pertulerint. tũc modis congruẽtibus de ꝓprio reatu feriẽdi sunt vt mẽs temporali potẽtia tumida. contra corripientem nequaq̃ se erigat que suo sibi iudicio superbie ceruicez calcat. ⁊ in nulla sui defensione se exerceat. quem sentẽtia proprij oris ligat. Hinc est enĩ q̃ Natan prophet arguere regem venerat. ⁊ quasi de causa pauperis cõtra diuitem iudiciũ querebat. vt prius rex sententiã diceret. ⁊ reatum suũ postmodum audiret quaten⁹ nequaq̃ iusticie contra diceret q̃ in se ipse protulisset. Vir itaq̃ sanctus ⁊ peccatorẽ considerans ⁊ regẽ miro ordine audacem reum prius per cõfessionẽ ligare studuit: ⁊ postmodũ per iniectionem secare. Celauit paululũ quẽ quesiuit sed percussit repente quẽ tenuit. Pigrius enĩ fortasse incideret. si ab ipso sermonis exordio aperte culpam ferire voluisset. Sed premissa similitudine eam q̃ occultabat exacuit increpationẽ. Ad egrũ medicus venerat. secanduz vulnus videbat. sed de patientia egri dubitabat. Abscondit igitur ferrum medicinale subuelle q̃ eductũ subito fixit in vulnere. vt secãtẽ gladiũ sentiret eger anteq̃ cerneret. ne si ante cerneret sentire recusaret.

2 Reg. 12

De diuerso modo admonendi letos atqz tristes Capitulum. IIII.

Aliter admonendi sunt leti atq̃ aliter tristes. Letis videlicet inferenda sunt tristia que secuntur ex supplicio: tristib⁹ vero inferenda sunt leta. que promittunt ex regno. Discant leti ex minaruz asperitate qõ timeant. audiant tristes premiorũ gaudia. de quibus presumant. Illis quippe dicitur. ve vobis qui ridetis nunc. quoniam flebitis. Isti vero eodẽ magistro audiant dicente. iterũ videbo vos ⁊ gaudebit cor vestrũ ⁊ gaudiũ vestruz nemo tollet a vobis. Nõnulli autem leti vel tristes nõ rebus fiunt. sed conspersionibus existunt quibus profecto intimandũ est. qõ quedã vitia quibusdã conspersionibus iuxta sũt habent enim leti ex propinquo luxuriam tristes vero iram. vnde necesse est vt non solum quisq̃ consideret q̃ ex conspersione sustinet sed etiam q̃ ex vitio ad deterius per vrget. ne dum nequaq̃ pugnat cõtra hoc qõ tollerat: ei quoq̃ a quo se liberum estimat vitio succũbat.

De diuerso modo admonendi subditos atqz prelatos. Capitulum. V.

Liter admonendi sunt subditi atq; aliter prelati. Illos ne sub
a iectio cōterat. Istos ne loc⁹ superior extollat. Illi ne minus que iubenē impleāt. Isti ne plus iusto iubeant que non compleanē. Illi vt humiliter subiaceant. isti vt temperanter presint. Nam q intelligi ⁊ figuraliter potest illis dicit. filij obedite parentibus vestris ī domino istis precipitur. Et patres nolite ad iracundiā prouocare filios vestros. Illi discāt qūo ante occulti arbitri oculos sua interioza componāt. Isti quomodo etiaz cōmissis sibi exempla bene viuendi exterius prebeant. Scire etenī prelati debēt quia si puersa vnq; perpetrant. tot mortibus digni sunt. quot ad subditos suos p ditionis exempla transmittunt. Unde ne cesse est vt tanto se cautius a culpa custodiant. quanto per praua que faciunt. non soli moriuntur. sed aliozū animarū rei sūt quas prauis exemplis destruxerūt. Unde admonēdi sunt illi ne districtius puniātur sed si absoluti reperiri nequeunt saltē de se. isti ne de subditozū erratibus iudicētur etiā si se iam de se securos inueniunt.

Illi vt tanto circa se sollicitius iuuant. quanto eos alieua cura non implicat. isti vero vt sic aliozū curas expleant quatenⁿ ⁊ suas agere non desistāt ⁊ sic in ppria sollicitudine ferueant. vt a cōmissozuz custodia minime torpescant. Illi enim sibimet vacanti dicitur. Uade ad formicā o piger ⁊ considera vias eius: ⁊ disce ab ea sapientiam. Iste autē terribiliter admonet cum dicitur. Fili mi si spopōder⁹ p amico tuo defixisti apud extraneū manum tuam. illaqueatus es verbis oris tui. ⁊ captus p prijs sermonibus. Spōdere nāq; p amico est. alienā animā in periculo sue cōuersationis accipe. Uñ ⁊ apud extraneū manus defigitur qz apud ēt sollicitudinis q ante deerat mens ligat. Uerbis vero oris sui illa queat⁹ est. ac ppijs sermonibus capt⁹. qz dū cōmissis sibi cogitur bona dicere. ipsum prius necesse ē que dixerit custodire. Illa queat igitur verbis oris sui. dum ratiōe exigēte constringit. ne ei⁹ vita ad aliquid aliud q̄ qō admonet relaxetur. Unde apud districtū iudicē cogit tāta in opere exoluere. quanta eum constat alijs voce precepisse. vbi ⁊ bene mox exhortatio subditur vt dicitur in puerbijs. Fac ergo qō dico fili mi ⁊ temetipsum libera. quia in manus proximi tui incidisti Discurre festina suscita amicū tuum ne deprou. 6
deris somnū oculis tuis nec dormitēt palpebre tue. Quisquis enī ad viuendū alijs in exemplū preponit. nō solū vt ipse vigilet: sed etiā amicum suscitet admonetur. Ei nāq; vigilare bene viuendo non sufficit. si non ⁊ illum cui preest a peccati corpore disiungit. Bene autē dicit ne dederis prou. 6.
somnū oculis tuis nec dormitent palpebre tue. Somnū quippe oculis dare est intentione cessante subditozū curam omnino negligere. Palpebre vero dormitāt cum cogitationes nostre ea que in subditis arguenda cognoscunt pigredine deprimente dissimulant. Plene enim dormire est. commissozuz acta nescire nec corrigere. non autem dormire sed dormitare est. que quidem reprehendenda sūt cognoscere sed tamen propter mentis rediuum dignis ea increpationibus non emendare. Dormitādo vero oculus ad plenissimum somnum ducitur quia dum plerumq; qui preest malum quod cognoscit non resecat. ab hoc quādoq; negligentie sue merito puenit. vt qō a subiectis delinquitur non cognoscat. Admonendi sunt itaq; qui presunt vt per circūspectiōis studium puigiles intus ⁊ in circuitu oculos habeāt celi animalia fieri ostendāt. Ostensa q̄ppe celi aīalia in circuitu ⁊ ītus oculis plena habenē ⁊ sic describunē. Dignū q̄ppe ē vt cūcti q̄ presūt int⁹ atq; in circuitu oculos habeāt q̄ten⁹ ⁊ īterno iudici in semetipsis placere studeāt. ⁊ exēpla vite exterius prebentes. ea etiā que in alijs sunt corrigenda deprehendant. Admonendi sunt subditi. ne prepositozum suozum vitam temere iudicent. si quid eos forsitan agere reprehensibiliter videt. ne vnde re-

ete mala redarguūt: inde per elatiōis impulsum in profundiora merganť. Admonēdi sunt ne cū culpas prepositoꝝ cōsideranť: ꝓtra eos audaciores fiant: sed si qua valde sunt eoꝝ praua opa sic apud semet ipos vijudicēt: vt tamē diuino timore cōstricti: ferre sub eis reuerētie nō recusent. Qō melius ostendimus: si Dauid factū ad mediū deducamꝰ. Saul quippe persecutor eius cū ad purgandū ventrē spelunca fuisset ingressus: illic cū viris suis Dauid inerat: qui iam tam longo tempe persecutiōis eius mala tolerabat. Cūq eum viri sui ad feriendū Saul accenderēt: fregit eos responsiōibus: qz manū mittere in xpm dñi non deberet. Qui tamē occulte surrexit: ⁊ oram clamidis eius abscidit. Quid eim per Saul nisi mali rectores q̄d per Dauid: nisi boni subditi designātur. Saul igiť ventrē purgare est prauos prepositos conceptā in corde maliciā vsq ad opera miseri odoris extēdere: ⁊ cogitata apud se noxia factis exteriorib̄us exequēdo monstrare. Quē tñ Dauid ferire metuit: qz pie subditoꝝ mentes ab omni sc peste obtrectatiōis abstinētes prepositoꝝ vitā nullo lingue gladio percutiūt: etiā cuz de imperfectiōe reprehendunt. Qui etsi quādo ab firmitate sese abstinere vix possunt: vt extrema quedā atq exterioza prepositoꝝ mala: sed tamē humiliter loquātur: quasi oram clamidis silenter incidūt: quia videlicz dū prelate diguitati saltē in noxie ⁊ latēter derogāt: quasi regis superpositi vestem secant. Sed tamē ad semetipos redeūt se vehemētissime vel de tenuissimo verbi laceratiōe reprehendūt. Unde bene illic ⁊ scriptū est. Post hec percussit Dauid cor suum: eo q abscidisset oram clamidis Saul. Facta quippe prepositoꝝ oris gladio feriēda nō sunt: etiā cuz recte reprehēdenda iudicanť. Si quādo vero cōtra eos vel in minimis lingua labitur: necesse est vt per afflictionē penitētie cor premat: quatenus ad seipm redeat: ⁊ cū preposite potestati deliquerit eius contra se iudiciū: a quo sibi prelata est perhoreat. Mā cū in ꝓpositis delinquimꝰ eiꝰ ordinatiōi q̄ eos nobis ꝓtulis obuiamus vnde Moyses quoq cū contra se ⁊ Aarō cōqueri populū cognouisset ait: Nos eim quid sumus? Nec cōtra nos est murmur vestrū: sed contra dñm.

De diuerso modo admonendi seruos atq dominos: Capitulum. VI.

a Liter admonēdi sunt serui: atq aliter dñi. Serui scz vt in sē semper humilitatē conditiōis aspiciant. Dñi vero vt nature sue qua equaliter sunt cū seruis conditi: memoriā non amittāt. Serui admonēdi sunt: ne dños despiciāt: ne deū offendant si ordinatiōi illius superbiēdo cōtradicūt. Dñi quoq admonēdi sunt: quia ꝓtra dominū demunere suo superbiūt: si eos quos per conditionē tenent subditos: equales sibi per nature consortiū non agnoscunt. Isti admonēdi sunt: vt sciāt se seruos esse dominoꝝ. Illi admonendi sunt: vt cognoscāt se cōseruos esse seruoꝝ. Istis nāq dicit serui obedite dñis carnalibus. Et rursum: Quicūq sunt sub iugo seruitutis dños suos omni honore dignos arbitrenť. Illis autez dicit ⁊ vos domini eadem facite illis remittētes minas: sciētis qō ⁊ illoꝝ ⁊ vester dñs est in celis.

De diuerso modo admonendi sapientes atq hebetes: Capitulum. VII.

a Liter admonēdi sunt sapiētes huiꝰ seculi: atq aliter hebetes. Sapiētes quippe admonendi sunt: vt sciant amittere que sciunt: hebetes quoq admonēdi sunt: vt appetāt scire que nesciūt. In illis hoc primū destruendū est qō se sapientes arbitranť. In istis iā edificandū est: quicq̄d de sapia superna cognosciť: qz dū minie superbiūt: quasi ad suscipiendū edificiū corda parauerūt. Cū illis laborandū est vt sapiētius stulti fiant: stultā aūt sapiāz deserūt: ⁊ sa-

pientē dei stulticiā discāt. Istis vero predicandū est: vt ab ea que putat stulticia: ad verā sapientiā vicinius transeāt. Illis namq; dicit: si quis videt inter vos sapiens esse in hoc seculo stultus fiat vt sit sapiens. Istis vero dicit: Non multi sapiētes scōm carnē ⁊ rursum: que stulta sunt mūdi elegit deus: vt cōfundat sapiētes: illos plerūq; ratiocinatiōis argumenta: istos nōnunq̄ melius q̄ exempla conuertūt. Illis nōnunq̄ prodest vt in suis allegatiōibus victi iaceāt. Istis vero aliquādo sufficit: vt laudabilia alioꝝ facta ꝓgnoscāt. Unde magister egregius sapientib⁹ ⁊ insipiētibus debitor cū hebreorū quosdam sapiētes: quosdā vero etiā tardiores admoneret. Illis de cōpletione testamenti veteris: loquēs eoꝝ sapientiā: argumēto superauit dicēs: Quod em̄ antiquat ⁊ senescit: prope interitū est. Cum vero solis exemplis quosdā trahendos ad se cerneret in eadē epistola adiūxit. Sancti ludibria ⁊ verbera experti: insuper ⁊ vincula ⁊ carceres: lapidati sunt: secti sunt: temptati sunt: in occisiōe gladij mortui sunt: ⁊ rursus memētote prepositoꝝ vestrorū: q̄ vobis locuti sunt verbū dei: quoꝝ intuentes exitū conuersatiōis imitamini fidem: quaten⁹ ⁊ illos victrix ratio frangeret: et istos ad maiora cōscendere imitatio blanda suaderet.

De diuerso modo admonendi impudētes: atq; verecūdos: Capitulum. VIII.

a Liter admonēdi sunt impudētes: atq; aliter verecūdi. Illos nāq; ab impudentie vicio non nisi increpatio dura compescit: istos autem plerūq; ad melius exhortatio modesta cōponit. Illi se delinquere nesciunt: nisi etiā a plurib⁹ increpent istis plerūq; ad conuersionē sufficit q̄ eis doctor mala sua saltē leniter ad memoriā reducit Illos autē melius corrigit: qui inuehēdo reprehendit: istis autē maior puectus adducit: si hoc qd in eis reprehendit: quasi ex latere tangat. Impudentē quippe iudeoꝝ plebē: domin⁹ aperte increpās ait: Frons mulieris meretricis facta est tibi: noluisti erubescere. Et rursus verecundātē refouet dicens: Confusiōis adolescētie tue obliuisceris: et obprobrij vidūitatis tue nō recordaberis: qr dñabit tui qui fecit te. Impudēter quoq; delinquētes galatas aperte Paulus increpat dicens: O insensati galathe: q̄s vos fascinauit? Et rursū. Sic stulti estis vt cū spū ceperitis: nūc in carne cōsumamini. Culpas vero verecundantiū quasi cōpatiens reprehendit dicēs: Saulus sum in dño vehemēter: quontā tandem aliquādo reflozuistis p me sentire: sicut ⁊ sentiebatis: occupati em̄ eratis: vt ⁊ illoꝝ culpas increpatio dura detegeret: ⁊ hoꝝ negligentiā sermo mollior velaret.

De diuerso modo admonendi pteruos: atq; pusillanimes: Capitulum. IX.

a Liter admonēdi sunt proteruī atq; aliter pusillānimes: illi em̄ dū valde de se presumūt: exprobrādo ceteros dedignant. Isti aūt dum nimis sūt infirmitatis sue cōscij: plerūq; in desperationē cadūt. Illi singulariter sūma estimāt cuncta que agūt Isti despecta vehemēter putāt esse que faciūt ⁊ iccirco in desperatiōe frangunt. Subtiliter itaq; ab arguēte discutiēda sunt opera pteruoꝝ. vt in quo sibi placēt ostendat qr deo displicēt. Tunc em̄ pteruos melius corrigimus: cū ea que bene egisse se credūt: male acta mōstram⁹: vt vnde adepta gloria credit: inde vtilis cōfusio subsequat. Nōnunq̄ vero cū se viciū proteruī minīe perpetrare cognoscūt: cōpendiosi⁹ ad correctionē venūt: si alteri⁹ culpe manifestioris ⁊ ex latere reqsite improperio ꝓfundant: vt ex eo qd defendere nequeūt cognoscāt se improbe tenere qd defendūt vñ cū pterue Paulus corinthios aduersū se inuicē videret inflatos: vt alī⁹ Apollo: alius Paull: alius Cephe: alius xpi

esse se diceret incestus culpā in mediū de duxit: que apud eos perpetrata fuerat: et incorrecta remanebat dicēs: Audit inter vos fornicatio: ⁊ tal' fornicatio: qualis nec inter gētes ita vt vxorē patris quis habeat: ⁊ vos inflati estis: ⁊ nō magis luctum habuistis: vt tolleret de medio vestrū qui hoc opus fecit. Ac si aperte dicat Quod vos per proteruiā huius vel illi⁹ dicitis: que per dissolutionē negligentie nullius vos esse mōstratis. At ꝓtra pusillanimes aptius ad iter bene agendi reducimus: si quedā illorū bona ex latere requiramus: vt dū in eis alia reprehēdendo corripim⁹ alia amplectēdo laudemus: quatenus eorū teneritudinē laus audita nutriat: q̄ culpa increpata castigat. Plerūq̄ autē vtili us apud illos pficimus: si ⁊ eor bene gesta memoramus: ⁊ si qua ab eis inordinata gesta sunt: nō iam tanq̄ perpetrata corripim⁹: sed quasi adhuc ne perpetrari debeāt prohibemus: vt ⁊ illa que approbamus: illatus fauor augeat: ⁊ cōtra ea que reprehēdimus: magʃ apud pusillanimes exhortatio verecūda conualescat. Unde idē Paulus cū thessalonicenses in accepta predicatiōe perdurātes: quasi de vicino mūdi termino quadā cognosceret pusillanimitate turbatos: pri⁹ in eis que fortia pspicit: laudat: ⁊ caute monēdo postmodū que infirma sunt: roborat. Ait eni: Gratias agere debemus deo semp pro vobis fratres: ita vt dignū est: quoniā super crescit fides vestra: ⁊ abūdat charitas vniuscuiusq̄ vestrū inuicē: ita vt ⁊ nosmēpsi de vobis gloriemur in ecclesijs dei: pro patientia vestra ⁊ fide. Qui cū blanda hec vite eor' preconia pmisisset: paulopost subdit dicēs: Rogam⁹ autē vos fratres: per aduentū domini nostri iesu xpi: ⁊ a nostre congregatiōis in idipm vt nō cito moueamini a vestro sensu: neq̄ terreamini: neq̄ per spiritū: neq̄ per sermonē: neq̄ p epistolā: tanq̄ per nos missaʒ: quasi instet dies domini. Egit eni verus doctor: vt prius audirent laudati q̄ recognoscerent: et postmodū q̄ exhortati sequerenē: quatenus eorum mentē ne admonitio subiūcta cōcuteret: laus premissa solidaret: et qui cōmotos eos vicini finis suspiciōe cognoscerat: nō iaʒ redarguebat motos: sed quasi transacta nesciēs adhuc cōmoueri, phibebat: vt dū de ipsa leuitate motiōis predicatori suo se incognitos crederēt: tanto irreprehensibiliores fieri: quāto ⁊ cognosci ab illo formidarent.

De diuerso modo admonendi impatientes: atq̄ patiētes: Capitulum. X.

a Aliter admonēdi sunt impatiētes: atq̄ aliter patientes. Dicēdum namq̄ est impatiētibus: quia dū refrenare spiritū negligūt: per multa etiā que non appetūt: iniquitatū abrupta rapiunē: quia videlicet mentē impellit furor quo nō trahit deserium: ⁊ agit cōmota velut nesciens vnde post doleat sciens. Dicendū quoq̄ impatientibus: quia dū motiōis impulsu precipites quedam velut alienati peragūt: vix mala sua postq̄ fuerint perpetrata cognoscūt: quia dū perturbatiōi sue minime obsistūt: etiam si qua a se trāquilla mente fuerant: bene gesta confundūt: ⁊ improuiso impulsu destruūt: quicquid forsitā diu laboze prouido cōstruxerūt. Ipsa nāq̄ que mater est omniū: custosq̄ virtutū: per impatientie viciū virtus charitatis amittit. Scriptū quippe est. Charitas patiēs est. Igit cum minime est patiēs: charitas nō est. Per hoc quoq̄ impatiētie vitiū ipsa virtutū nutrix doctrina dissipat. Scriptū namq̄ est Doctrina viri per patientiā noscit. Tanto ergo quisq̄ minus ostēditur doctus: quāto minus conuincit patiens. Neq̄ eni potest veracit r bona docendo impendere: si viuēdo nescit equanimiter aliena mala tolerare. Per hoc q̄ʒ impatientie viciū plerūq̄ mentē arroganti'e culpa trāsingit quia dū despici in mūdo hoc quisq̄ non patit: bona sibi si qua occulta sunt ostentare conat: atq̄ sic per impatiē

tiam vsq; ad arrogantiā ducit: dum quia ferre despectionē non potest: detegendo semetipm in ostētatiōe gloriat. Unde scriptū est. Melior patiens est arrogāte: quia videlicet elegit patiēs quelibet mala perpeti: q̄ per ostentatiōis viciū bona sua occulta cognosci. At cōtra elegit arrogans bona de se: vel falsa iactari: ne mala possit vel minima perpeti. Quia igit cum patientia relinquit: etiā bona reliqua que iaz gesta sunt destruūtur: recte ab ihezechiele esse in altare dei fossa perhibet: vt in ea videlicet supposita holocausta seruētur. Si enim in altari fossa nō esset: omne quod in eo sacrificiū reperiret: superueniēs aura dispergeret. Quid vero accipim⁹ per altare dei nisi animā iusti: que quot bona egerit: tot super se ante eius oculos sacrificia imponit? Quid autē altaris fossa nisi bonor patientia que dū mentē aduersa tolerādo humiliat: quasi more fouee hāc in imo positā demonstrat? Fossa igit in altari fiat: ne superpositū sacrificiū aura dispergat: id ast elector mens patientiā custodiat: ne cōmota vēto impatiētie: ⁊ hoc quod bene operata est: amittat. Bene autem hec eadē fossa vni⁹ cubiti esse memorat: quia nimirū si patientia non deserit: vnitatis mensura seruat. Unde ⁊ Paulus ait: Inuicē onera vestra portate: ⁊ sic adimplebitis legem xpi. Lex quippe xpi est charitas vnitatis quā soli perficiūt: q̄ nec cum grauant: excedunt. Audiāt impatiētes quod scriptū est in prouerbijs. Melior est patiēs viro forti: ⁊ qui dominat anio suo expugnatore vrbiū. Minor est enī victoria vrbiū: quia extra sunt que subigunt. Ualde aūt maius est quod per patientiā vincitur: quia ipe a se anim⁹ superat: ⁊ semetipm sibimetipi subijcit: quādo eum patiētia intra se frenari compellit Audiāt patientes quod dilectis suis veritas dicit. In patiētia vestra possidebitis animas vestras. Sic enim cōditi mirabiliter sumus: vt ratio animā: ⁊ anima possideat corpus. Ius vero anime a corporis possessione repellit: si nō prius anima a ratione possideatur. Custodem igit conditionis nostre: patientiam dominus esse mōstrauit: qui in ipa nos possidere et nosmetipos docuit. Quanta ergo sit impatientie culpa cognoscimus: per quā et hoc ipsum amittimus possidere quod sumus: Audiant impatiētes quod per Salomonem rursum dicitur. Totum spiritum suū profert stultus: sapiens autē differt ⁊ reseruat imposterum. Impatientia quippe impeilente agitur: vt totus foras spiritus proferatur. Quem iccirco citius perturbatio eijcit: quia nulla interius disciplina sapientie circumcludit. Sapiens autem differt ⁊ reseruat imposterum. Lesus enim in presenti se vlcisci non desiderat: quia etiam tolerans parci optat: sed tamen iuste vindicari: omnia extremo iudicio non ignorat. At contra admonendi sunt patientes: ne in eo quod exterius portant: interius doleant: ne tante virtutis sacrificium quod integrum foras immolant: intus malicie peste corrumpant: ⁊ cum ab hominibus non agnoscitur: sed tamen sub diuina examinatiōe peccatur: tanto deterior culpa doloris fiat: quanto sibi ante homines virtutis speciem vendicat. Dicendum itaq; est patiētibus: vt studeant diligere quos sibi necesse est tolerare: ne si patientiam dilectio nō sequatur in deteriorē culpam odij: virtus ostensa vertatur. Unde Paulus cum diceret: Charitas patiens est: illico adiunxit. Benigna est: videlicet ostendens: quia quos ex patientia tolerat: amare etiam ex benignitate nō cessat. Inde idem doctor egregius: cum patientiam discipulis suaderet dicens: Omnis amaritudo: ⁊ ira: ⁊ indignatio: ⁊ clamor: et blasphemia tollat a vobis: quasi cunctis exterius iam benigne compositis ad interioza conuertitur: dum subiungit: Cum omni malitia: quia nimirū frustra indignatio: clamor ⁊ blasphemia ab exteriozibus tollitur: si in interiori viciorum mater malicia dominatur. Et incassum foras vicium ex ramis incidi tur: si surreptura multiplici⁹ int⁹ in radi

ce seruat. Unde p semetipsam veritas di cit. Diligite inimicos vestros benefacite his qui vos oderũt. Orate pro psequenti bus ⁊ calũpniantibus vos. Virtus itaq; est cozã hominibus aduersarios tolerare. sed virtus cozã deo diligere: qz hoc soluz deus sacrificiũ accipit qõ ãte eius oculos in altari boni operis flãma charitat incẽ dit. Hinc est qõ rursus quibusdã patiẽti bus nec tamẽ diligẽtibus dicit. Quid ãt vides festucã in oculo fratris tui. ⁊ trabẽ in oculo tuo nõ vides. Perturbatio quip pe impatientie festuca est. malicia vero in corde trabs in oculo est. Illã nãq; aura tẽ ptationis exagitat. hanc autẽ psũmata ne quitia pene imobiliter portat. Recte vero illic subiungit. Hypocrita eijce primũ trabẽ ō oculo tuo ⁊ eijce festucã de oculo fratris tui. Ac si dicat mẽti inique interi? dolẽti. ⁊ sanctã se exterius per patiam de monstrãti prius a te molẽ malicie excute ⁊ tũc alios de impatiẽtie leuitate reprehẽ de: ne dũ studes simulatione vincere. pri us tibi sit praua aliena tolerare. Euentre etiã plerũq; patiẽtibus solet: vt in eo qui dẽ tẽpore quo vel aduersa patiunt vel cõ tumelias audiũt. nullo dolore pulsent. et sic patiam exhibeãt. vt custodire etiã cor dis innocentiã nõ omittant. Sed cũ post paululũ hec ipsa que ptulerũt ad memo riam reuocãt igne se dolozis in flãmãt. ar gumẽta vltionis inquirũt ⁊ mansuetudi nem q̃ tolerãtes habuerunt retractantes in maliciã vertunt. Quib? citius a predi catione succurritur. si que sit huius pmu tationis causa pandat. Callidus namq; aduersarius bellũ contra duos mouet. Unũ videlicet inflãmans vt cõtumelias prior inferat. alterũ prouocãs vt con tume lias lesus reddat. Sed plerũq; dum hui? iam victor est. qui iniuriã persuasus irro gat: vt ab illo vincatur. qui illatã sibi eq̃ nimiter portat. vnius ergo victor quẽ cõ mouendo subiugauit tota cõtra alterũ vir tute se erigit eumq; obsistentẽq; fortiter ⁊ vincentem dolet q̃ quia cõmouere in ipa contumeliarũ iaculatione non potuit. ab aperto certamine interim quiescens. ⁊ se creta suggestione cogitatiõe lacessens ap tum deceptionis tẽpus inquirit. Quia enim publico bello perdidit. ad exercen das occulte insidias exardescit. Quietis nãq; iam tẽpore ad victoris animã redit: ⁊ vel rerũ dampna vel iniuriarum iacula ad memoriã reducit cunctaq; que sibi illa ta sunt vehemẽter exaggerans. intolera bilia ostendit tantoq; mentẽ meroze con turbat vt plerũq; vir patiens illa se equa nimiter tolerasse post victoriã captiu? eru bescat seq; nõ reddidisse contumelias do leat. ⁊ deteriora repẽdere si occasio prebe atur querat. Quibus ergo isti sunt simi les. nisi his qui per fortitudinẽ in campo victores sunt sed per negligentiã postmo dum intra vrbis claustra capiuntur. Qui bus sunt similes nisi his q̃s irruens gra uis languor a vita non subtrahit. sed leni ter venies recidiua febris occidit. Admo nendi sunt igit patiẽtes vt cor post victo riam muniãt. vt hostem publico bello su peratum. insidiari mẽtibus mentis inten dant. vt languorẽ plus reserpentẽ repen te timeant. ne hostis callidus eo in decep tione postmodum maiori exultatione gau deat. quo illa dudũ contra se rigida colla victorum calcar.

De diuerso modo admonendi beniuolos atq; inuidos. Capitulum. XI.

Aliter admonendi sunt beniuo li atq; aliter inuidi. Admonen di namq; sunt beniuoli vt sic alienis bonis congaudeãt qua tenus habere ⁊ propria cõcupiscãt sic pro ximorum facta diligẽdo laudent vt ea eti am imitãdo multiplicẽt. ne si in hoc pre sentis vite stadio ad certamen alienũ ve uoti fautores ꝯ pigri spectatores assistũt. eo post certamen sine brauio remaneant. quo nunc in certamine nõ laborant ⁊ tũc eorum palmas afflicti respiciant in quo

rum nūc laboribus ociosi perdurāt. Valde quippe peccamus si aliena bene gesta non diligimus. Sed nihil mercedis agimus si ea que diligimus inquantū possumus nō imitamur. Dicendū itaq; est beuiuolis: quia si imitari bona minime festināt: que laudantes approbāt: sic eis virtutū sanctitas: sicut stultis spectatoribus lucrarū artiū vanitas placet. Illi nāq; aurigarū ac hystrionuz gesta fauoribus efferunt: nec tamē tales esse desiderāt: quales illos conspiciūt esse quos laudāt. Mirant eos placita egisse: sed tamē similiter deuitāt placere. Dicendū est beniuolis: vt cū proximoz facta conspiciūt ad suum coz redeāt: ⁊ de alienis actibus nō presumant: ne bona laudent: ⁊ agere recusant: Grauiter quippe extrema vltiōe feriendi sunt: quib⁹ placuit quod imitari noluerūt. Admonēdi sunt inuidi vt pēdant quāte cecitatis sunt: qui alieno ꝓfectu deficiūt: aliena exultione cōtabescūt: quante infelicitatis sunt: qui meliorātiōe proximi deteriores fiūt: dum augmēta aliene prosperitatis aspiciūt: apud semetipōs anxie afflicti cordis sui peste moriūt. Quid istis infelicius: quos dū conspecta felicitas afficit pena nequiores reddit. Aliorū vero bona que habere nō possunt: si diligerēt sua fecissent. Sic quippe sunt vniuersi cōsistentes in fide: sicut mēbra multa vno continent in corpore: que per officium quidē diuersa sunt: sed quo sibi vicissim congruūt vnū fiunt. vnde fit vt pes per oculum videat: et per des oculi gradiantur. Ori auditus aurium serauit: et ad vsum suū auribus oris lingua cōcurrat. Suffragē manib⁹ vēter: ventri operent manus. In ipa ergo corporis positione accipimus: quid in actiōe seruem⁹ Mimis itaq; turpe est nō imitari qō sumus. Nostra sunt nimiz que ⁊ si imitari nō possumus: amamus in alijs: ⁊ amantiū fiunt queq; amant in nobis. Hinc ergo pēsent inuidi charitas quāte virtutis est: que alieni laboris opera nostra sine laboze facit. Dicendū, itaq; est inuidis: quia dū se a liuore minime custodiūt: in antiquā versuti hostis nequiciam demergunt. De illo namq; scriptū est. Inuidia dyaboli moz intrauit in orbez terrarū. Quia enim ipe celum perdidit: cōdito hoc homini inuidit: ⁊ dampnatiōe sua perdit⁹: adhuc alios perdendo cumulauit. Admonēdi sunt inuidi: vt agnoscāt quantis lapsibus succrescentis ruine subiaceāt: quia dum liuorem a corde non proijciūt ad apertas operū nequitias deuoluūtur. Nisi enim Cayn inuidisset: fratris hostiā acceptā: minime peruenisset ad extinguendā vitam: vnde scriptū est. Respexit domin⁹ ad Abel ⁊ ad munera eius: ad Cayn vero ⁊ ad munera eius nō respexit. Iratusq; est Cayn vehementer: et cōcidit vultus eius. Liuor itaq; sacrificij fratricidij seminariū fuit. Nam quez meliorē se esse doluit: ne vt cunq; esset: amputauit. Dicendū est inuidis: quia dum se ista intrinsecus peste cōsumunt: etiam quicquid in se aliud boni habere videntur: interimūt. Unde scriptum est: Vita carniū sanitas cordis: putredo ossium inuidia. Quid enim per carnes nisi infirma quedā ac tenera: et quid per ossa nisi fortia acta signant. Et plerūq; contingit: vt quidam cum cordis innocentia in nōnullis suis actibus infirmi videantur: quidam vero iam quedam ante humanos oculos robusta exerceant: sed tamen erga aliorum bona intus inuidie pestilentia tabescant. Bene ergo dicitur vita carniū sanitas cordis: quia si cordis innocētia custodit: etiā si qua foris infirma sunt: roborantur. Et recte illic subditur: Putredo ossium inuidia: quia per liuoris viciū ante dei oculos: pereūt etiam que humanis oculis fortia videntur. Ossa quippe per inuidiā putrescere est: quedam etiā robusta deperire.

De diuerso modo admonendi simplices: atq; impuros:

Capitulum. XII.

a Viter admonēdi sūt simplices atq; aliter impuri. Vaudandi sūt simplices q̄ nunq̄ studeāt falsa dicere: sed admonēdi sunt vt nouerint nōnunq̄ vera reticere. Sicut em̄ semp dicentē falsitas lesit: ita nōnunq̄ quibusdā audita veritas nocuit. Vnde corā discipulis dñs locutionē silentio tpans ait. Multa habeo vobiscū dicere: sed nūc nō potestis illa portare. Admonēdi sūt igit simplices: vt sicut fallaciā semper vtiliter vitāt: ita veritatē semp vtiliter proferāt: admonēdi sunt vt simplicitatis bono prudentiā adiungāt: quatenus sic securitatē de simplicitate possideāt: vt circūspectionē prudentie nō amittant. Hinc nāq; per doctorē gentiū dicit: Volo vos sapiētes esse ī bono: simplices aūt ī malo. Hic electos suos p semetipsam veritas admonet dicēs: Estote prudētes sicut serpētes: ⁊ simplices sicut colūbe. Quia videlicet in electorū cordibus debet: ⁊ simplicitatē colūbe astutia serpentis acuere: ⁊ serpentis astutiā columbe simplicitas tpare quatenus nec seducti per prudentiā calleant: nec ab intellectus studio ex simplicitate torpescāt. At contra admonēdi sunt impuri: vt quā grauis sit quē cū culpa suā tenet duplicitatis laborē agnoscāt. Duz em̄ deprehendi metuūt: semp improbas defensiones querūt: semp paūdis suspicionib⁹ agitanē. Nihil aūt est ad defendēdū puritate tutius: ad dicendū veritate nihil facili⁹. Haz dū fallaciā suā tueri cogitāt: duro cor laboze fatigaē. Hic nāq; scriptū est. Labor labiorū suorū operiet eos: q̄ em̄ nunc implet: tūc operiet: qz cuius nūc animū per blandā inquietudinē exigerit: tūc per asperā retributionē premit. Hinc per Hieremiā dicit: Docuerūt linguā suam loqui mendaciū: vt iniqui agerēt: laborauerūt. Ac si aperte diceret. Qui amici esse veritatis sine laboze poterāt: vt peccēt laborāt. Cunq; viuere simpliciter renuūt: laboribus exigūt: vt morianē. Nam plerūq; in culpa deprehēsi: dū quales sint cognosci refugiūt: sese sub fallacie velamine abscondūt: ⁊ hoc q̄ peccāt: quodq; iā aperte cernit excusare moliunē: ita vt sepe is qui eorū culpas corripere studet: asperefalsitatis nebulis seduct⁹ pene amisis se sepe videat: q̄ de eis iaz certū tenebat. Vnde recte sub iudee specie pphetā contra peccantē animā excusantēq; se dicit. Ibi habuit foueā eritius. Eritij quippe nomīe impure mētis seseq; callide defendētis duplicitas designat. Quia videlicz eritius anteq̄ apprehendit: eius ⁊ caput cernit: ⁊ pedes videnē: ⁊ corpus omne cōspicit: sed mox vt apprehensus fuerit: semetipm in sperā colligit: pedes introrsus subtrahit: caput abscōdit: ⁊ intra tenētis manus totum simul amittit: qui totus simul ante videbat. Sic nimirū: sic impure mētes sunt: cū in suis excessibus cōprehēdunē. Caput enim eritij cernit: quia quo inicio ad culpā peccator accesserit: videt. Pedes eritij conspiciunē: quia quib⁹ vestigijs nequitia sit: perpetrata cognoscit: ⁊ tamē adductis repente occasiōibus impura mens retrorsus pedes colligit: quia cūcta iniquitatis sue vestigia abscondit. Caput subtrahit: quia miris defensionibus nisi inchoasse se malū aliquid ostendit. Et quasi spera in manu tenētis remanet: quia is qui corripit: cūcta que iam cognouerat subito amittens: inuolutū intra conscientiā peccatorē tenet. Et qui totuz iam deprehendēdo viderat: tergiuersatione praue defensionis illusus totū pariter ignorat. Foueā ergo eritius habet in reprobis: quia malicioſe mētis duplicitas sese intra se colligēs abscōdit in tenebris defensionis. Audiāt impuiri quod scriptū est: qui ambulat simpliciter: ambulat cōfidenter. Fiducia quippe magne securitatis est simplicitas actiōis. Audiant q̄ sapientis ore dicit: spiritussanctus disciplinc effugiet fictū. Audiāt quod scriptura rursum perhibet: cū simplicibus sermocinatio eius. Deo em̄ sermocinari est per illustrationē sue presentie humane mētibus archana reuelare. Cū simplicib⁹ igitur sermocinari dicit: quia de supnis my

sterijs illoꝝ mentes radio sue visitatiōis illumiat: quos nulla vmbra duplicitatis obscurat. Est autē speciale duplicīū malū quia dū peruersa ⁊ duplici actiōe ceteros fallūt: quasi prestantius ceteris prudētes se esse gloriank. Et quia districtionē retributiōis non consid rāt: damnis suis miseri exultāt. Audiant aūt quā super illos ꝓpheta Sophonias vim diuine animaduersionis intentat dicēs: Ecce dies domini venit magnus ⁊ horribilis: dies ire: dies illa: dies tenebraꝝ ⁊ caliginis: dies nebule ⁊ turbinis: dies tube ⁊ clangoris super omnes ciuitates munitas: ⁊ super omnes angulos excelsos. Quid enī per ciuitates munitas exprimik: nisi suspecte mētes ⁊ fallaci semper defensione circūdate: que quotiens earū culpa corripik: veritatis ad se iacula nō admittunt: ⁊ quid per excelsos angulos: nisi duplicitas impure mentis intelligik. Duplex quippe semp est in angulis paries. Quid per angulos parietis nisi impura corda signank. Que dū veritatis simplicitatē fugiūt ad semetipsa quoddāmodo duplicitatis peruersitate replicank: ⁊ quod est deterius apud cogitatiōes suas in fastū prudentie ex ipsa se culpa impuritatis extollūt. Dies aūt domini vindicte atq animaduersiōis plena super ciuitates munitas: ⁊ super excelsos āgulos venit: quia ira extremi iudicij humana corda: ⁊ defensiōibus cōtra veritatē clausa destruit: ⁊ duplicitatibus inuoluta dissoluit. Tunc enī munite ciuitates cadūt: quia mētes deo impenetrate damnabuntur. Tunc excelsi anguli corruūt: quia corda que se per impuritatis prudētiam erigunt: per iusticie sententiam prosternuntur.

De diuerso modo admonendi incolumes: atq egros: Capitulum. XIII.

Aliter admonēdi sunt incolumes: atq aliter egri. Admonēdi nanq sunt incolumes vt salutem corporis exerceāt ad salutem mentis: ne si accepte incolumitatis gratiā ad vsum nequicie inclinant denuo deteriores fiant: ⁊ eo postmodū supplicia grauiora mereank: quo nunc largioribus bonis dei: male vti non metuunt. Admonendi sunt incolumes: ne oportunitatem salutis imperpetuū promerende despiciant. Scriptum nāq est. Ecce nūc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis admonēdi sunt: ne placere deo si cū possunt noluerint cum voluerint: sero nō possint. Dinc est enī qō post sapientia deserit: q̄s prius rennuētes vocauit dicens: Vocaui ⁊ renuistis: extendi manū meam ⁊ nō fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum: ⁊ increpatōes meas neglexistis. Ego quoq in interitu vestro ridebo: ⁊ subsannabo cum vobis quod timebatis aduenerit. Et rursum. Tunc inuocabūt me: ⁊ nō exaudiam: mane consurgent ⁊ non inuenient me. Salus itaq corporis: quando ad bene operandum accepta despicitur: quanti sit muneris amissa sentitur. Et in fructuose, ad vltionū queritur que cōgruo concessa tempore vtiliter non habetur: vnde bene per Salomonem rursum dicitur. Ne des alienis honorem tuum: ⁊ annos tuos crudeli: ne forte impleantur extranei viribus tuis: et labores tui sint in domo aliena: ⁊ gemas in nouissimis: quādo consumpseris carnem: et corpus tuū. qui namq alieni a nobis sunt: nisi maligni spiritus qui a celestis sunt patrie sorte separati. Quis vero honor noster est: nisi quod etiam in luteis corporibus conditi ad conditoris tamen nostri sum⁹ imaginem et similitudinem creati. Vel quis alius crudelis est: nisi ille apostota angelus: qui ⁊ semetipsum penam mortis superbiēdo pertulit: ⁊ inferre mortē humano generi etiam perditus non pepercit. Honorē itaq suuz alienis dat: qui ad dei imaginē ac similitudinē cōditus: vite sue tempa malignoꝝ spirituū voluptatibus administrat. Annos etiam suos crudeli tradit: qui ad voluntatē male dominan-

pro. 5

tis aduersarij. accepta viuēdi spacia expē dit vbi bene subditur. Ne forte impleanť extranei viribus tuis ⁊ labores tui sint in domo aliena. Quisquis enī per acceptaz valitudinē corporis per tributā sibi sapiē tiam mentis nō exercendis virtutib⁹ sed perpetrandis vitijs elaborat: nequaquaz suis viribus suā domū: sed extraneorum habitacula id est īmundorū spirituum facta multiplicat. nimiruz vel luxuriando. vel supbiendo agens vt etiam se addito p ditoruz numerus crescat. Bene autē subditur ⁊ gēmas in nouissimis quādo psum pseris carnē ⁊ corpus tuū. Plerūq; enim accepta salus carnis per vitia expendiť. Sed cum repēte subtrahiť cum molestijs caro atteritur. cū iam egredi anima vrgetur diu male habita quasi ad bene viuendum salus amissa requiriť. Et tūc gemūt homines qō deo seruire noluerūt. quādo dāpna sue negligētie recupare seruiendo nequaq̄ possunt. vnde alias dicit. Cum occideret eos inquirebāt eum. At contra admonēdi sunt egri. vt eo se dei filios sentiant. quo illos discipline flagella castigāt Nisi enim correctis hereditatē dare disponeret. erudite eos per molestias non curaret. Hinc namq; ad Johannē domin⁹ per angelū dicit. Ego quos amo arguo ⁊ castigo. Hinc rursum scriptū est. Fili mi noli disciplinā domini negligere: neq; fatigeris cum ab eo argueris. Quē enī domi nus diligit castigat. flagellat autē omnez filiū quē recipit. Hinc psalmista ait. Multe tribulationes iustorū ⁊c. Hinc beatus quoq; Job in dolore exclamās ait. Si iustus fuero non leuabo caput saturatus afflictione ⁊ miseria. Dicendū est egris vt si celestē patriam suā esse credūt necessario in hac labores. velut in aliena patientur.

3 Reg: 6 Hinc est enī quod lapides extra tonsi sūt: vt in cōstructione tēpli domini absq; malei sonitu ponerenť. Quia videlicet nunc foris per flagella tundimur: vt intus ī tēplum dei postmodū sine discipline percussione disponamur quaten⁹ quicquid ī nobis est superfluū. modo percussio resecet. ⁊ tunc sola nos in edificio cōcordia charitatis liget. Admonēdi sunt egri vt considerent pro percipiēdis terrenis hereditatibus. quomodo dura carnales filios discipline flagella castigent. Que ergo nobis diuine correptionis pena grauis est. per quā ⁊ nunquā amittēda hereditas percipitur. ⁊ semp mansura supplicia vitanť Hinc etenī Paulus ait. Patres quidez carnis nostre habuim⁹ eruditores ⁊ reuerebamur eos ne multomagis obtempabimus patri spirituū ⁊ viuemus. Et illi quidem in tēpore paucorū dierū scōm voluntatem suā erudiebāt nos. hic autem ad id qō vtile est. in recipiēdo sanctificationem eius. Admonēdi sunt egri vt considerent quāta salus cordis molestia sit corpalis: que ad cognitionē sui mentem reuocat: ⁊ quē plerūq; salus obijcit. infirmitatis memoria reformat vt anim⁹ qui extra se ī elatione ducitur. cui sit ꝓditioni subditus expercussa q̄ sustinet carne memorek. Qō recte per balaā si tamē vocē dei subsequi obediendo voluisset in ipsa eius itineris retardatione signať. Balaā namq; peruenire ad propositū tendit: sed eius votum animal cui presidet prepedit. Prohibiti onis quippe īmemor ibat quo nō licebat. At asina angelū videt quē humana mēs non videt quasi plerūq; caro per molestias tarda. flagello suo mēti deum indicat quē mens ipsa carni presidens non videbat. ita vt anxietatē spirit⁹ ꝓficere in hoc mūdo cupientis velut iter tendētis impediat donec ei inuisibilē qui sibi obuiat. intoleratat. vnde ⁊ bene per Petrū dicitur. Correptionē habuit sue vesanie subiugale mutū. qō in hominis voce loquens ꝓhibuit ꝓphete insipientiā. Insanus quippe homo a subiugali muto corripiť. quando elata mens humilitatis bonū qō tenere debeat. ab afflicta carne memorať. Sz huius correptionis donū iccirco Balaaz nō obtinuit: quia ad maledicendū pergēs vocē non mentē mutauit. Admonēdi sūt egri vt considerēt. quāti sit muneris molestia corpalis que admissa peccata diluit

q ea que poterant admiiti cōpescit. que ēt sumpta ab exteriorib̄ plagis. concusse menti penitētie vulnera infligit. Unō scriptum est. Liuor vulneris abstergit mala q plaga in secretiorib̄ ventris. Mala enī liuor vulneris abstergit quia flagellorum dolor. vel cogitatas vel perpetratas nequitias diluit. Solet vero ventris appellatione mens accipi quia sicut venter cōsumit escas. ita mens perpetrādo excoquit curas. quia enī venter mens dicitur ea sententia docetur qua scriptū est. Lucerna domini spiraculū hominis qui inuestigat oīa secreta vētris. Ac si diceret. diuini affiatus illuminatio cū in mēte hominis venerit. eā sibi metipsi illuminās ostēdit. que ante spiritus sancti aduentū cogitationes prauas q portare poterat q pēsare nesciebat. Liuor ergo vulneris abstergit mala q plagari secretiorib̄ ventris qz cū exterius pcutimur ad peccatorū nostrorum memoriā taciti afflictiq reuocamur atq ante oculos nostros cuncta que a nobis sunt male gesta reducimus. q per hoc q foris patimur. magis intus qō fecim̄ dolemus. Unde fit vt inter aperta vulnera corporis. amplius nos abluat plaga secreta ventris: qz sanat nequitias prauī operis. occultū vulnus doloris. Admonendi sunt egri quatenus paciētie virtutem seruent vt incessanter quāta redēptor noster ab his quos creauerat ptulit mala considerent. qō tot obiecta cōuiciorū. pbra sustinuit q de manu antiqui hostis captiuorum quotidie animas rapiēs. insultantiū alapas accepit. q aqua nos salutis diluens. a perfidorū sputis faciē non abscondit. q aduocatione sua nos ab eternis supplitijs liberans. tacitus flagella tolerauit q inter angelorū choros perhēnes nobis honores tribuens. colaphos pertulit q a peccatorū nos punctionibus saluans. spinis caput supponere nō recusauit. q eterna nos dulcedine debrians in siti sua felis amaritudinē accepit q pro nobis patrem quāuis ei diuinitate esset equalis adorauit. sub irrisione adoratus tacuit. q vitam mortuis prepans. vsq ad mortem ipse vita peruenit. Cur itaq asperū creditur vt adeo homo toleret flagella pro malis si tāta deus ptulit ab hominib̄ mala p bonis. Aut quis sana intelligētia de pcussione sua ingratus existit. si ipse hinc sine flagello non exijt qui hic sine peccato vixit.

De diuerso modo admonēdi eos qui flagella metuunt et propterea innocenter viuunt atqz eos qui sic in iniquitate duruerunt vt nec per flagella corrigātur. Capitulum. XIIII.

a Liter admonēdi sūt qui flagella metuunt q ppterea innocenter viuunt. atq aliter admonēdi sunt qui sic in iniquitate duruerunt. vt neq p flagella corrigant. Dicendū nāq est flagella timētibus vt q bona tēporalia nequaq p magno desiderēt que adesse etiā prauis videt q mala presētia nequaq velut intolerabilia fugiant. q bus hic plerūq bonos affici nō ignorant Admonēdi sunt qui flagella metuūt vt si malis veraciter carere desiderant eterna supplicia pborrescāt. neq in hoc suppliciorū timore permaneāt: sz ad amoris gratiā nntrimēto charitatis excrescāt. Scriptū quippe ē. pfecta charitas foras mittit timorē. Et rursum scriptū est. Nō accepistis spiritū seruitutis iterq in timore. sz spiritū adoptionis filiorū in quo clamamus abba pater. vñ idē doctor iterū dicit. vbi spūs dñi ibi libertas. Si ergo adhuc a praua actione formidata pena pbibet: p fecto formidantis animū nulla spiritus libertas tenet. Nam si penam non metueret culpam pculdubio perpetraret. Ignorat itaq mens gratiā libertatis quam ligat seruitus timoris. Bona enim pro se metipsis amanda sunt. q nō penis cōpellentibus exequēda. Nam qui propterea bona facit quia tormentorū mala metuit.

vult non esse qō metuat. vt audenter illicita cōmittat. vnde Luce clarius constat qō cozā deo innocētia amittē ante cuius oculos desiderio peccat. At contra hi qs ab iniquitatibus nec flagella cōpescunt: tanto acriozi inuectione feriēdi sunt. quāto maiozi in sensibilitate durerūt. Plerūq enim sine dedignatione dedignandi sunt: sine desperatione despandi. ita dum tarat vt ostēsa desperatio fozmidinē incutiat. ⁊ subiuncta admonitio ad spem reducat. Districte itaq cōtra ilios diuine sententie proferende sunt: vt ad cognitionez sui considerata eterna animaduersione reuocenē. Audiant enī in se impletum esse qō scriptū est. Si cōtuderis stultū in pila quasi tipsanas feriente desuper pilo non auferetur ab eo stulticia eius. Cōtra hos propheta dño queritur: dicens. Attriuisti eos ⁊ renuerūt accipere disciplinā. Hinc est q dñs dicit. Interfeci ⁊ perdidi populum istū ⁊ tamē a vijs suis nō sunt reuersi Hinc rursum ait. Populus nō est reuersus ad pcucientē se. Hinc voce flagellantium ppheta Hieremias conqueritur dicens. Curauim⁹ Babylonē ⁊ non ē sanata. Babylon quippe curat nec tamen ad sanitatē reducit. quādo mens in praua actione cōfusa verba corzeptionis audit flagella cozrectionis percipit: ⁊ tamē ad recta salutis itinera redire contēpnit. Hinc captiuo israelitico populo nec tū ab iniqtate cōuerso dñs exprobrat: dicēs. Versa est mihi domus israel in scozeā. Omnes isti facti sunt mihi es. ⁊ stannū ⁊ ferrum ⁊ plumbū in medio foznacis. Ac si apte dicat. Purgare eos per ignē tribulationis volui. argentū illos vel aurū fieri quesiui Sed in foznace mihi in es. stānum ferruz ⁊ plumbū versi sunt. quia non ad virtutē sed ad vitia etiam in tribulatione proruperunt. Es quippe dū percutitur ampli⁹ metallis ceteris sonitum reddit. Qui igitur in percussione positus erumpit ad sonitum murmurationis. in es versus est in medio foznacis. Stānum vero cum ex arte componitur argēti speciem mentitur. Qui ergo simulationis vitio non caret in tribulatione stānum factus est in foznace. Ferro autē vertitur qui vite proximi insidiatur. Ferrū itaq in foznace est. qui nozcendi malicia nō amittit in tribulatione. plumbū quoq ceteris metallis est graui⁹. In foznace ergo plumbū inuenitur qui sic peccati sui pondere premitur: vt etiam in tribulatione positus a terrenis desideriis non leuet. Hinc rursum scriptū est. Multo laboze sudatū est: ⁊ non exiuit de ea nimia rubigo ei⁹ neq per ignē. Ignē quippe nobis tribulationis admonet. vt in nobis rubiginem vitiozū purget. Sed nec p ignē rubiginē amittim⁹ quādo ⁊ iter flagella vitio non caremus. Hinc propheta iterū dicit. Frustra conflauit pflatoz. malitie eozū non sunt consumpte. Sciendum vero est: quia nōnunq cum inter flagellorum duriciam remanent in cozrecti. dulci sunt admonitio emulcēdi. Quos enī cruciamenta nō cozrigūt nonnunq ab iniqs actionibus lenia blandimēta pescunt. Quia ⁊ plerūq egros quos foztis pigmēta ria potio curare nō potuit ad salutē pristinam tepēs aqua reuocauit. Et nōnulla vulnera que curari incisione nequeūt. fomentis olei sanant. Et dur⁹ ad amas incisionē ferri minime recipit: sed leni hircoz sanguine molescit.

De diuerso modo admonendi nimis tacitos atq multiloquio vacantes.

Capitulum. XV.

a Aliter admonēdi sunt nimis taciti atq aliter multiloquio vacātes. Insinuari nāq nimis taciti debet. qz dū quedaz vitia incaute fugiūt occulte deteriozibus implicant. Mā sepe linguā qz īmoderatius frenant in corde graui⁹ multiloquiū tolerāt vt eo plus cogitationes in mēte ferueant quo illas violēta custodia in discreti silentij angustat. Que plerūq tanto lati⁹ de-

fluunt. quāto se esse securiores estimāt. qz
foris a reprehēsoribus nō videntē. Unde
nōnunq̄ mens in superbiā extollitur: vt
quos loquentes audit quasi infirmos de-
spicit. Cūq̄ os corporis claudit. quantuz
se vitijs superbiendo aperiat nō agnoscit
Linguā etenim premit. mentem eleuat.
z cum suam nequiciā minime considerat
tanto apud se cunctos liberius quanto et
secretius accusat. Admonendi sunt igi-
tur nimis taciti vt scire sollicite studeant
non solum quales foras ostendere: sed eti
am quales se debeant intus exhibere. vt
plus excogitationibus occultū iudicium.
q̄ ex sermonibus reprehensionem metu-
ant proximorum. Scriptū nāq̄ est. Fili
mi attende sapientiam meam. z prouden-
tie mee inclina aurem tuam vt custodias
cogitationes. Nihil quippe in nobis est
corde fugatius qō a nobis totiēs recedit
quotiens per prauas cogitationes defluit
Hinc etenim Psalmista ait. Cor meū de-
reliquit me. Hinc ad semetipsum rediēs
dicit. Inuenit seruus tuus cor suū vt ora-
ret te. Cum ergo cogitatio per custodiaz
restringitur. cor quod fugere consueuit ī-
tenitur. Plerumq̄ autē nimis taciti cuz
nōnulla iniusta patiuntur eo in acriorem
dolorē prodeunt. quo ea que sustinent nō
loquuntur. Nam si illatas molestias tran
quilla lingua sermone diceret mens a cō-
scientia dolorem alienaret. Vulnera enīz
clausa plus cruciant. Nam cum putredo
que interius feruet eijcitur. ad salutē do-
lor aperitur. Scire igitur debent qui plʼ
q̄ expedit tacent. ne inter molesta que to-
lerant dum linguā tenent. vim dolorīs ex
aggerent. Admonendi sunt enī vt si pro-
ximos sicut se diligunt. minime illis tace
ant. vnde eos iuste reprehendāt. Locis
enim medicamine vtriusq̄ saluti concur-
ritur: dum z ab illo qui infert actio prauā
atq̄ peruersa compescitur. z ab hoc q̄ su-
stinet dolorīs feruor vulnere aperto tem-
peratur. Qui enim proximorū mala con-
spiciunt. z tamen silentio linguā premūt
quasi conspectis vulneribus vsum medi-
caminis subtrahūt z eo mortis auctores
fiunt. quo virus qō potuerant curare no-
luerunt. Lingua itaq̄ discrete refrenan-
da non insolubiliter obliganda. Scriptū
nāq̄ est. sapiens tacebit vsq̄ ad tempus.
vt nimirum cum opportunum considerat.
postposita censura silentij loquendo que
congruunt in vsum se vtilitatis impēdat
Et rursum scriptum est. Tempus loquē-
di z tempus tacendi. Discrete quippe vi-
cissitudinum pensanda sunt tempora, ne
aut cum restringi lingua debet per verba
inutiliter defluat. aut cū loqui vtiliter po-
test semetipsam pigre restringat. Quod
bene psalmista considerans: ait. Pone
domine custodiā ori meo. z ostium circū-
stantie labijs meis. Non enim poni ori
suo parietem: sed ostiū petijt qō videlicet
aperitur z clauditur. Unde z nobis cau-
te discendum est. quatenʼ os discretuz et
congruo tempore vox aperiat. z rursū cō-
gruo taciturnitas claudat. Et contra ad-
monendi sunt multiloquio vacantes: vt
vigilanter aspiciant a quanto rectitudinis
statu depereunt. dū per multiplicia ver-
ba dilabuntur. Humana etenim mens a-
que more z circūclausa ad superiora colli-
gitur. quia illic repetit. vnde descēdit et
relaxata deperit quia se per infima inutili
ter spargit. Quot enī superuacuis verbis
a silentij sui censura dissipatur. quasi tot
riuis extra se deriuatur. Unde z redire in
terius ad sui cognitionem non sufficit. qz
per multiloquium sparsa a secreto se inti
me considerationis excludit. Totam ve-
ro se insidiantis hostis vulneribus dete-
git: quia nulla munitione custodie circū-
cludit. vnde scriptum est. Sicut vrbs pa-
tens z absq̄ murorum ambitu. ita vir qui
non potest in loquēdo cohibere spiritum
suum. Quia enim murum silentij non
habet. patet inimici iaculis ciuitas men-
tis. Et cum se per verba extra semetipsaz
eijcit apertam se aduersario ostendit.
Quā tanto ille sine laboze superat quan-
to z ipsa que vincit ō semetipsam p multi-
loquiū pugnat. Plerūq̄ autēm quia per

quosdã gradus desidiosa mẽs ĩ lapsuz casus impellit. Duz otiosa cauere verba negligimus: ad noxia quãdoq; peruenim⁹: vt pzius loqui aliena libeat: postmodũ de tractiõibus eoz vitã de quibus loquitur mozdeat: ad extremũ vero vsq; ad apertas lingua cõtumelias erũpat. Hic seminant stimuli: oziunt fixe: accendunt faces odiorum: pax extinguit cozdiũ: vnde bene per Salomonẽ dicit: Qui dimittit aquã: caput est iurgioz. A quã quippe dimittere est: linguã influxũ eolquij relaxare. Quo contra etiam in bonã iterũ partem dicit. A qua pfunda verba ex oze viri. Qui ergo aquã dimittit: caput est iurgioz: quia qui linguã non refrenat: concozdiã dissipat. Unde ediuerso scriptũ est. Qui imponit stulto silẽtiũ: iras mitigat. Qui autẽ multiloquio quisq; seruiens linguã refrenari nequiuerit accidit: vt rectitudinẽ iusticie tenere nequaq; possit: testat propheta: qui ait: Vir linguosus nõ diriget super terrã. Hinc iterũ Salomon dicit: In multiloquio peccatũ nõ deerit. Hinc Esaias ait: Cultus iusticie silentiũ videlicet. Indicãs: quia mentis iusticia desolatur: quãdo ab immoderata locutiõe non parcit. Hinc Jacobus dicit: Si quis putat se religiosuz esse: nõ refrenans linguã suã: sed seducẽs cozsuũ huius vana est religio. Hic rursus ait: Sit omis homo velox ad audiendũ: tardus autẽ ad loquendũ: ⁊ tardus ad irã. Hinc iterũ lingue vi diffiniens adiũgit. Inquietũ malũ: plena veneno mortifero. Hinc per semetipsam nos veritas admonet dicẽs: Omne verbũ ociosum qõ locuti fuerint homines: rationẽ reddẽt de eo in die iudicij. Ociosũ quippe verbũ est: qõ aut ratõe iuste necessitatis: aut intentiõe pie vtilitatis caret. Si ergo ratio de ocioso sermone exigit: pensemus que pena multiloquio maneat in quo etiã per noxia verba peccat.

De diuerso modo admonendi pigros: atq; precipites: Capitulum. XVI.

a Aliter admonẽdi sunt pigri: atq; aliter precipites. Illi nanq; suadẽdi sunt: ne agenda bonadum differũt amittant. Isti vero admonẽdi sunt: ne dum bonozũ opus incaute festinando preueniũt: eozum merita immutẽt. Pigris namq; intimandũ est: quod sepe dũ opoztune agere quo possumus nolumus: paulopost cũ volumus non valemus. Ipsa quippe mentis desidia dum congruo feruoze non accendit: a bonozuz desiderio funditus cõualescente furtim tozpoze mactat: vnde aperte per Salomonẽ dicit. Pigredo immittit sopozẽ: piger enim recte sentiẽdo quasi vigilat: quãuis nil operando tozpescat. Sed pigredo sopozẽ immittere dicit: quia paulisper etiã recte sentiendi vigilantia amittit: dum a bene operãdi studio cessat. Ubi recte subiũgit: ⁊ anima dissoluta esurlet. Nam mens: quia se ad superioza stringendo nõ dirigit neglectã se inferis per desideria expandit. Et dum studioz sublimium vigoze nõ constringit cupiditatis infime fame sauciat: vt quo se per disciplinã ligare dissimulat: eo se esuriens per voluptatũ desideria spergat. Hinc ab eodem rursus Salomone scribit. In desiderijs est omis ociosus. Hinc ipa veritate predicãte: vno quidẽ exeunte spiritu mũda domus dicit: sed multiplicius redeũte dum vacat occupat. Plerunq; piger dũ necessaria agere neglexerit quedã sibi difficilia opponit: quedam vero incauta formidat. Et dũ quasi inuenit: quod velut iuste metuat: ostendit quod ocio quasi nõ iniuste tozpescat. Cui recte per Salomonẽ dicit Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo estate: ⁊ non dabit ei. Propter frigus quippe piger nõ arat: dum desidie tozpoze cõstrictus: agere que debet bona ꝓsiderat: dissimulat. Propter frig⁹ piger non arat: dum parua ex aduerso mala metuit: ⁊ operari maxima pretermittit. Bene autez dicit mendicabit estate: ⁊ nõ dabitur ei. Qui em̃ nunc in bonis operibus nõ exudat cum sol iudicij feruentior

apparuerit: quia frustra regni additū postulat: nil accipiēs estate mendicat. Bene hinc rursum per eundē Salomonē dicit: Qui obseruat ventū non seminat: et qui cōsiderat nubes nunq̄ metet. Quid enim per ventū: nisi malignorum spirituū temptatio exprimit? Et quid per nubes: que mouent a vento: nisi aduersitas prauorum hominū designat? A ventis videlicet impelluntur nubes: quia immūdorum spirituū afflatu praui excitant homines: qui ergo obseruat ventū non seminat: et qui cōsiderat nubes nunquā metet: quia quisquis temptationē malignorū spirituū quisquis persecutionē prauorū hominum metuit: neq̄ nūc grana boni operis seminat: neq̄ tūc manipulos sancte retributionis secat. At contra admonēdi sunt precipites dum bonorū actuū tempus preueniūt: meritū peruertunt. Et sepe in malis corruūt: dū bona minime discernūt: quia nequaq̄ quid: quomodo: vel quādo agāt inspiciūt: sed plerumq̄ acta: quia ita non debuerint agere cognoscāt. Quibus subauditorīs specie recte apud Salomonem dicit: Fili sine consilio nihil facias: ⁊ post factum nō penitebis. Et rursus. Palpebre tue precedāt gressus tuos. Palpebre quippe gressus precedūt: cū operationē nostrā cōsilia recta peruenīūt. Qui enim negligit cōsiderando preuidere que facit: gressus tēdit: oculos claudit. Pergēdo iter cōficit: sed preuidendo sibimetipi nō antecedit. Atq̄ iccirco citius corruit: qz quo pedē operis ponere debeat: per palpebrā consilij non attendit.

De diuerso modo admonendi mansuetos: atq̄ iracūdos: Capitulum. XVII.

Aliter admonendi sunt māsueti: atq̄ aliter iracundi. Nonnū quā namq̄ mansueti cum presunt: vicinū ⁊ quasi iuxta positum torporem desidie patiuntur: ⁊ plerūq̄ nimia resolutione leuitatis vltra q̄ necesse est: vigorem districtiōis emolliunt. At contra iracundi: dum regiminū loca percipiunt: quo impellente ira in mentis vesaniam deuoluuntur: eo etiam subditorum vitam dissipata quietis tranquillitate confundunt. Quos cum furor agitat: in preceps ignorāt quicquid irati faciū: ignorant quicquid a semetipīs irati patiuntur. Nonnunquā q̄ est graulus ire suc stimulum iusticie zelum putant. Et cum vicium virtus creditur: sine metu culpa cumulatur. Sepe ergo mansueti dissolutionis torpescunt tedio: sepe iracundi rectitudinis falluntur zelo. Illorū itaq̄ virtuti vicium latenter adiungitur. His autem suum vicium quasi virtus feruens videtur. Admonendi sunt igitur illi: vt fugiant quod iuxta ipos est, Isti: quod in ipis. Attēdant illi quod habent. Discernant isti quod non habent. Amplectantur mansueti: sollicitudinem torporem damnent: iracundi perturbationem clament. Admonendi sunt mansueti: vt habere etiam emulationē iusticie studeant. Admonendi sunt iracundi: vt emulationi quam se habere estimant: mansuetudinem subiungant. Iccirco namq̄ spiritus sanctus in colūba nobis est: ⁊ in igne mōstratus: quia videlicet omes quos implet ⁊ columbe simplicitate māsuetos: ⁊ igne zeli ardentes exhibet. Nequaq̄ ergo spiritusancto plenus est: qui aut in tranquillitate mansuetudinis: feruorem emulationis deserit: aut rursum in emulationis ardore virtutem mansuetudinis amittit.

Quod fortasse melius ostendimus: si in medio Pauli magisterium proferamus: qui duobus discipulis ⁊ non diuersa charitate preditis: diuersa tamen adiutoria predicationis impendit. Tymotheum namq̄ admonens ait: Argue: obsecra: increpa: in omni patientia ⁊ doctrina. Tytum quoq̄ admonet dicens: Hec loquere: ⁊ exhortare: ⁊ argue cum omni imperio. Quid est q̄ doctrinam suam tanta arte dispenset: vt exhibenda hac alteri imperium: atq̄ alteri patientiam proponat: nisi q̄ mansuetiorīs spiritus Tytum et

Paulo feruentioris vidit esse Tymotheū illum per emulatiōis studium inflammat hunc per leuitatē patientie temperat. Illi quod deest: iungit. Huic quod superest subtrahit. Illum stimulo impellere nitit: hunc freno moderatur. Magnis quippe suscepte ecclesie colon⁹. Alios palmites vt crescere debeant: rigat. Alios cū plus iusto crescere cōspicit: resecat: ne aut non crescendo fructus non ferant: aut immoderate crescendo quos protulerint: amittant. Sed longe alia est ira: que sub emulatiōis specie subrepit: alia que perturbatum cor ⁊ sine iusticie pretextu cōfundit. Illa em̄ in hoc q̄ debet inordinate extenditur: hec autē semper in his que non debet inordinate inflammat. Sciendum vero est: quia hoc ab impatientibus iracundi differunt: quod illi ab alijs illata nō tolerant: isti aūt etiā que tolerenter imponūt. Nam iracundi sepe etiā se declinātes insequūtur: rixe occasionem cōmouent: labore contentiōis gaudent. Quos tamen melius corrigimus: si in ipa ire sue cōmotione declinamus. Perturbati quippe quid audiāt: ignorant: sed ad se reducti tanto libentius exhortatiōis verba recipiunt: quāto se tranquilli⁹ toleratos erubescūt. Menti enim furore ebrie: omne rectum quod dicit peruersum videtur. Unde ⁊ Nabal ebrio culpam suam a Bygabil laudabiliter tacuit q̄ digesto vino laudabiliter dixit: Iccirco em̄ malum quod fecerat cognoscere potuit: quia hoc ebrius nō audiuit. Cum vero iracundi ita alios impetūt: vt declinari omino non possunt: nō aperta exprobratiōe: sed sub quadam sunt cautela reuerētie parcendo feriendo. Quod melius ostendim⁹ si Abner factum ad mediū deducamus. Huc quippe cū Asael vi incaute precipitatiōis impetere scriptū est. Locutus est Abner ad Asael dicens: Recede: noli me sequi: ne cōpellar cōfodere te in terrā. Qui audire cōtēpsit: ⁊ noluit declinare. Percussit ergo eum Abner auersa hasta in inguine ⁊ transfodit eū ⁊ mortuus est. Cui⁹ Asael Typum tenuit: nisi eorū quos vehementer arripiēs furor in preceps ducit. Qui in eodem furoris impetu tanto caute declinandi sunt: quāto ⁊ insanie rapiuntur. Unde ⁊ Abner qui sermōe nostro patris lucerna dicit: fugit: quia doctorū lingua que supernū lumen dei indicat: cum perabrupta furoris mentē cuiuspiā ferri conspicit: cūq̄ cōtra irascentē dissimulat verborum iacula reddere: quasi per sequentem nō vult ferire. Sed cum iracūdi nulla consideratiōe se mitigant: ⁊ quasi Asael persequi ⁊ insanire nō cessant: necesse est: vt hi qui furentes reprimere conātur nequaq̄ se in furorem erigant: sed quicquid est tranquillitatis ostendant. Quedaz vero subtiliter proferāt: in quibus ex obliquo furentis animū pugnēt. Unde et Abner cum contra persequentē subsistit non eū recta: sed auersa hasta trāsfoorauit. Ex mucrōe quippe percutere est: impetu apte increpatiōis obuiare. Aduersa vero hasta persequentē ferire est: furentē tranquille ex quibusdā tangere: ⁊ quasi parcēdo superare. Asahel autē protinus occūbit: quia cōmote mentes dum ⁊ parti sibi sentiūt: ⁊ tamen responsionū ratione in intimis sub trāquillitate tangunt ab eo q̄ se erexerant: statim cadūt. Qui ergo a furoris sui impetu: sub lenitatis percussiōe resiliūt: quasi sine ferro moriunt.

De diuerso modo admonendi humiles: atq̄ elatos: Capitulum. XVIII.

a Liter admonēdi sunt humiles atq̄ aliter elati. Illis insinuandum est: q̄ sit vera excellentia quā sperando tenent. Istis vero intimandū q̄ sit nulla temporalis gloria: q̄ et amplectētes non tenent. Audiant humiles q̄ sint eterna que appetunt: q̄ transitoria que contempnūt. Audiant elati: q̄ sint transitoria que ambiunt: q̄ eterna que perdūt. Audiant humiles ex magistra voce veritatis: omnis qui se humiliat exaltabit. Audiāt elati: ⁊ qui se ex

altat: humiliabiť. Audiant humiles gloriam precedit humilitas. Audiant elati ante ruinam exaltabiť spiritus. Audiant humiles super quem quiescet spirit⁹ meus nisi super humilē ⁊ quietū: ⁊ trementē sermones meos. Audiant elati: quid superbis terra ⁊ cinis. Audiant humiles: deus humilia respicit. Audiant elati ⁊ alta a longe cognoscit. Audiant humiles: quia filius hominis ministrari nō venit: sed ministrare. Audiant elati: quia initium omnis peccati superbia. Audiant humiles: quia redemptor noster humiliauit semetipsum: factus obediēs vsq̄ ad mortem. Audiant elati quod de eorum capite scriptum est. Ipse est rex super vniuersos filios superbie. Occasio igitur perditionis nostre facta est superbia diaboli: ⁊ argumentum redemptionis nostre inuenta est humilitas dei. Hostis enim noster inter omnia conditus: videri super omnia voluit elatus. Redemptor autem noster magnus manens super omnia fieri: inter omnia dignatus est paruus. Dicatur ergo humilibus: quia dum se deijciunt ad dei similitudinem ascendūt. Dicatur elatis: quia dum se erigunt in apostate angeli imitationem cadunt. Quid itaq̄ elatione deiectius: que dum supra se tēditur ab altitudine vere celsitudinis elongat? Et quid humilitate sublimi⁹: que dum se in ima deprimit: auctori suo manenti super summa coniungit. Est tamen aliud quod in eis debeat caute pensari: quia sepe quidam humilitatis decipiuntur specie: quidam vero elationis sue ignorantia fallunt ur: nam plerumq̄ nonnullis qui sibi humiles videntur: is qui hominibus deferri non debet cōiunctus est timor. Plerūq̄ vero elatos comitari solet: libere vocis assertio. Et cum quedam increpāda sunt vicia: illi reticent ex timore: ⁊ tamen tacere se estimant ex humilitate. Isti loquūtur per impatientiam elationis: ⁊ tamen loqui se credunt per libertatem rectitudinis. Illos vt peruersa non inerepent: sub specie humilitatis premit culpa formidinis: istos ad increpanda que non debent aut magis increpanda q̄ debent sub imagine libertatis effrenatio impellit tumoris. Unde ⁊ elati admonendi sunt: ne pl⁹ q̄ expedit sint subiecti: ne autem illi defensionem vertant iusticie in exercitationem superbie: aut isti cum student plus q̄ necesse est hominibus subijci: compellantur etiam eorum vicia venerari. Consideranda vero est: quod plerūq̄ elatos vtilius corripimus: si eorum correptiōibus quedam laudum fomēta misceamus. Inferenda nāq̄ illis sunt: aut alia bona que in ipis sunt: aut dicendum certe que poterant esse si non sunt: ⁊ tunc demum resecanda sunt mala que nobis displicent: cū prius ad audiendum placabilem eorum mentem fecerint promissa bona que placent. Nam et eguos indomitos blanda prius manu tangimus: vt eos nobis plenius postmodum etiam per flagella subiugemus: ⁊ amaro pigmentorum poculo mellis dulcedo adiungitur: ne ea que saluti profutura est in ipo gustu aspera amaritudo sentiatur. Dum ergo gustus per dulcedinem fallitur: humor mortifer per amaritudinē vacuatur. Ipsa ergo in elatis inuectionis exordia permixta sunt laude temperanda: vt dum admittunt fauores quos diligunt: etiam correptiones recipiant quas oderunt. Plerumq̄ autem persuadere elatis vtilia melius possum⁹: si profectum eorum nobis magis q̄ illis profuturum dicamus: si eorum meliorationem nobis magis q̄ sibi impendi postulemus. Facile enim ad bonum elatio flectiť: si eius inflexio prodesse ⁊ alijs credatur. Unde moyses qui regente se domino deserti iter duce aerea columna pergebat cum Obab cognatum suum a gentilitatis conuersatiōe vellet educere: ⁊ omnipotentis dei domino subiugare: ait: Proficiscimur ad locum: quem daturus est nobis dominus: veni nobiscum: ⁊ bene faciamus tibi: quia domin⁹ bona promisit israeli. Cui cum respondisset ille. Non vadam tecum: sed reuertar in ter-

ram meam: in qua natus sum: illico adiunxit. Noli nos derelinquere. tu enim nosti in quibus locis per desertū castra ponere debeamus. ⁊ eris ductor noster. Me q̃ enim moysi mentē ignorantia itineris angustabat. q̃ ⁊ prophetice sentētie cognitiō diuinitatis expandarat q̃ colūna exterius preibat. q̃ de cunctis interius per conuersationē cum deo sedulā locutio familiaris instruebat. Sed videlicet vir p̄uidus elato auditori colloquens. solaciū petijt vt daret. ducē requirebat inuia. vt dux ei fieri potuisset ad vitam. Egit itaq̃ vt superbus auditor voci ad melioza suadēti. eo magis fieret deuotus quo putaretur necessarius. Et vnde se exhortatorē suuz precedere crederet. inde se sub verbis exhortantis inclinaret.

De diuerso modo admonendi pertinaces atqz inconstātes. Capitulum. XIX.

Aliter admonēdi sunt pertinaces. aliter vero inconstantes. Illis dicendū est q̃ plus de se q̃ debent sentiūt ⁊ iccirco alienis cōsilijs nō acquiescūt. Istis vero intimandum est q̃ valde se despiciētes negligunt ⁊ ideo lenitate cogitationū a suo iudicio per tēpozū moniēta flectunt. Illis dicendū est qz nisi meliozes se ceteris estimarēt. nequaq̃ cunctozū consilia sue deliberationi postponerēt. Istis dicendū ē qz si hoc qō sunt vtcūq̃ attenderēt. nequaq̃ eos p tot varietatis lictora mutabilitatis aura versaret. Illis p Paulū dicit. Nolite prudētes esse apud vosmetipsos. At cōtra isti audiāt. nō circūferamur omni vento doctrine. de illis p Salomonē dicitur. Comedent fructus vinee sue suisq̃ consilijs saturabunt. De istis autem ab eorum sus scribit. Cor stultorum dissimile erit. Cor quippe sapientiū sibimetipsi semper est simile. quia dū rectis psuasionib⁹ acq̃escit ꝓstāter se in bono opē dirigit. Cor vero stultozū dissimile ē. qz dū mutabilitati se aurīū exhibet. nunq̃ idē qō fuerat manet. ⁊ qz qnedā vitia sicut ex semetipsis gignūt alia ita ex alijs oziunt. Sciendū sumope ē qz tūc ea cozzipiēdo meli⁹ tergim⁹ cū ab ipso amaritudinis sue fonte siccam⁹. Pertinacia quippe ex supbia. incōstātia autē ex leuitate generat. Admonēdi sunt igit pertinaces vt elationē sue cogitatiōis agnoscāt ⁊ semetipsos vincere studeāt. ne dū rectis aliozū suasionibus foris supari despiciūt. intus a supbia captiui teneant. Admonēdi sunt vt sollerter aspiciant. qz filius hoīs cui vna semp cuz patre volūtas ē. vt exemplū nobis frangēde nostre volūtatis prebeat dicit. Nō quero voluntatē meā sed voluntatē eius qui misit me patris. Qui vt huius adhuc virtutis gratiā cōmendaret. seruaturū se hoc ī extremo iudicio premisit dicēs. Nō possum ego a meipso facere quicq̃ sed sicut audio iudico. Quia itaq̃ conscientia dedignat homo aliene volūtati ad quiescere: quando dei atq̃ hominis fili⁹ cuz virtutis sue gloriā venit ostēdere: testat se nō a semetipso iudicare. At cōtra admonēdi sunt inconstantes vt mentē granitate robozent. Tūc enim alij germina in se mutabilitatis arefaciūt. cum a corde prius radicē leuitatis abscidunt. Quia ⁊ tūc fabrica robusta construitur: cū prius locus solidus in quo poni fundamentū debeat prouidet. Miss ergo ante mentis leuitas caueat cogitationum incōstantia minime vincitur. A q̃bus alienū paulus se fuisse ꝓhibuit cum dicit. Nunquid leuitate vsus sum? Aut que cogito scdz carnē cogito vt sit apd me est ⁊ nō. Ac si aperte dicat. Iccirco mutabilitatis aura nō molior quia leuitatis vitio non succumbo.

De diuerso modo admonendi gule deditos atqz abstinētes Capitulum. XX.

Liter admonēdi sunt gule dediti. atq; aliter abstinētes. Illos enī superfluitas locutionis
a leuitas operis atq; luxuria.
Istos vero sepe impaciētie. sepe vero sup bie culpa comitatur. Nisi enī gule deditos īmoderata loquacitas raperet. dives ille qui epulatus quotidie splēdide vicīt. in lingua graui⁹ nō arderet: dicēs. Pat Abraam miserere mei ⁊ mitte Lazarum vt intingat extremuz digiti sui in aqua vt refrigeret linguaz meam. quia crucior in hac flāma. Quibus profecto verbis ostēditur. quia epulādo quotidie crebrius in lingua peccauerat: qui totus ardens refrigerari se precipue in lingua requirebat. Rursum quia gule deditos leuitas protinus operis sequitur. auctoritas sacra testatur dicens. Sedit populus mādūcare. ⁊ bibere. ⁊ surrexit ludere ꝗs plerūq; edacitas vsq; ad luxuriā pertrahit. quia dum sacietate vēter extēditur aculei libidinis excitantur. Unde ⁊ hosti callido qui primi hominis sensus in ꝓcupiscentia pomi aperuit: sed in peccati laqueo strinxit. diuina voce dicitur. Pectore ⁊ ventre repes. Ac si ei aperte diceretur. Cogitatione ⁊ in gluuie super hnmana corda dominaris. Quia gule deditos luxuria sequīt propheta testatur qui dū aperta narrat occulta denunciat: dicens. Princeps cocorum destruxit muros Hierusalē. Princeps nāq; cocozū venter est cui magna cura obsequiū a cocis impenditur vt ipse delectabiliter cibis impleat. Muri autē Hierusalē virtutes sunt aīe ad desideriū supne pacis eleuate. Cocozū igitur princeps muros Hierusalē deijcit. qz dum vēter in gluuie tendit: virtutes aīe per luxuriā destruunt. Quo cōtra nisi mētes abstinentiū plerūq; impaciētia a sinu trāquillitatis excuteret: nequaq; Petr⁹ cū diceret. ministrate aūt in fide vestra virtutē. in virtute autē scientiā. in sciētia autē abstinētiā. protinus vigilāter adiūgeret: dicens. In abstinētia autem patiam. Deesse quippe abstinētibus patiam preuidit. que eis vt adesset admonuit. Rursum nisi cogitationes abstinētiū nōnunq; supbie culpa trāsfigeret: Paulus minime dixisset. Qui non manducat manducantē non iudicet. Qui rursus ad alios loquens dū de abstinentie virtute gloziantiū precepta pstringeret. adiunxit. Que sunt rationē quidē habētia sapiētie insupstitionē ⁊ humilitatem. ⁊ ad nō parcendū corpori nō in honore corpis nō in honore aliquo ad saturitatem carnis. Qua in re notandū est. q; ī disputatione sua predicator egregi⁹. supstitioni humilitatis speciē iungit. qz dū pl⁹ q; necesse est per abstinentiā caro atterit. humilitas foris ostēditur: sed hac ipsa humilitate grauiter interius supbitur. Et nisi aliquādo mens ex abstinētie virtute tumesceret. nequaq; hanc velut inter magna merita pharise⁹ arrogans studiose enumeraret dicens. Ieiuno bis in sabbato.

Admonēdi sunt ergo gule dediti ne in eo q; escarū delectationi incūbant luxurie se mucrone transfigant. Quanta sibi p esuz loquacitas. quāta mentis leuitas ingrediatur aspiciant. ne dum vētri molliter inseruiūt viciozum laqueis crudeliter astringantur. Tanto enī longius a secūdo parēte receditur. quāto per īmoderatum vsuz dum manus ad cibum tenditur. parentis primi lapsus iteratur. At contra admonēdi sunt abstinētes vt sollicite semp aspiciant. ne cum gule vitiū fugiunt acrioza hisvitia quasi ex virtute generenē ne duz carnem macerant ad impatientiā spirit⁹ erūpat. ⁊ nulla iam virtus sit. qō cato vincīt si spiritus ab ira supatur. Aliquādo autē dum mens abstinentiū ab ira se deprimit hanc quasi peregrina veniens leticia corrumpit ⁊ eo abstinentie bonum deperit. quo sese a spiritalibus vitijs minime custodit. vnde ⁊ recte per prophetam dicīt. In diebus ieiuniozū vestrozum inueniuntur voluptates vestre. Et paulo post. Ecce ad lites ⁊ contentiones ieiunatis ⁊ percutitis pugnis impie. Voluptas quippe ad leticiam pertinet pugnus ad iram. incassum ergo per abstinentiam corpus at-

teritur. si inordinatis dimissa motib⁹ mēs vitijs dissipatur. Rursumq; admonendi sunt vt abstinentiā suā ⁊ semp sine īmutatione custodiāt. ⁊ nunq̄ hāc apud occultum iudicem eximie virtutis credāt ne si fortasse magni esse meriti credit. cor ī elatione sublcuetur. Hinc nāq; p prophetaz dicitur. Nunquid tale est ieiuniū qd elegi? Sed frange esurīēti panē tuuz. ⁊ egenos vagosq; induc in domū tuam. Qua in re pensandū est. virt⁹ abstinētie q̄ par ua respicitur. que non nisi ex alijs virtutibus cōmendatur. Hinc Jobel ait. Sanctificate ieiuniū. Jeiuniū quippe sanctificare est adiunctis bonis alijs dignaz deo abstinentiā carnis ostēdere. Admonēdi sunt abstinētes vt nouerint quia tūc placentē deo abstinentiā offerūt. cum ea que sibi de alimētis subtrahūt. indigētib⁹ largiuntur. Sollerter nāq; audiendū est. q̄ per prophetā domin⁹ redarguit: dicens. Cū ieiunaretis ⁊ plangeretis in quinto ⁊ in septimo mēse. p hos. lxx. annos. nunquid ieiuniū ieiunastis mihi. Et cū comederetis ⁊ cū biberetis. nunquid nō vobis comeditis ⁊ vobismetipsis bibitis. Non enī deo sed sibi quisq; ieiunat. si ea q̄ v ter ad tempus subtrahit. nō in opibus tribuit sed venter postmodū efferenda custodit. Itaq; ne aut illos appetit⁹ gule a mētis statu deijciat. aut istos afflicta caro ex elatione supplātet audiāt illi ex ore veritatis. Attēdite autē vobis ne forte grauētur corda vestra in crapula ⁊ ebrietate et curis hui⁹ mūdi. vbi vtilis quoq; pauor adiungit ⁊ superueniat in vos repentina dies illa tanq̄ laque⁹ enī supueniet ī omnes qui sedēt super faciē omnis terre. Audiāt isti nō q̄ intrat in os coinquinat hominē. sed qd procedit ex ore hoc coinquinat hominē. Audiāt illi esca vēter. ⁊ venter escis. deus autē in hūc ⁊ has destruet Et rursum. Non in cōmessationib⁹ ⁊ ebrietatibus. Et rursum. Esca nos nō commēdat deo. Audiāt isti quia omia mūda mūdis. coinquinatis autē ⁊ infidelib⁹ nihil est mundū. Audiāt illi quorum deus vēter est. ⁊ gloria in confusione ipsorū audiant isti. discedent quidam a fide ⁊ veritate. ⁊ paulopost prohibentiū nubere precipientiū. abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendū cum gratiarūactione fidelibus ⁊ his qui cognouerūt veritatem Audiant illi bonum est nō māducare carnem. neq; bibere vinū. neq; in quo frater tuus scandalizatur. Audiant isti. modico vino vtere propter stomachū ⁊ frequētes tuas infirmitates. quatenus ⁊ illi discant cibos carnis inordinate nō appetere. ⁊ isti creaturā dei quā non appetunt condempnare non audeant.

De diuerso modo admonendi illos qui sua misericorditer tribuūt: atq; illos qui aliena rapere contendunt.

Capitulum. XXI.

a Liter admonendi sunt qui iaz sua misericorditer tribuunt. atq; aliter qui ⁊ aliena rapere cōtendunt. Admonēdi nanq; sūt qui iam sua misericorditer tribuūt ne cogitatione tumida se super eos quibus terrena largiunt extollant. ne iccirco meliores se estiment quia cōtineri per se ceteros vident. Nam terrene domus dñs famulorū ordines ministeriaq; dispercies. hos vt regant. illos vero statuit vt ab alijs regantur. Istos iubet vt necessaria ceteris prebeant. illos vt accepta ab alijs sumāt Et tamen plerūq; offendunt qui regunt. ⁊ in patris familias gratia permanēt qui reguntur. Irā merentur qui dispensatores sunt. ⁊ sine offensione perdurāt qui ex aliena dispensatione subsistunt. Admonēdi sunt igit qui iam q̄ possident misericorditer tribuūt vt a celesti dño dispensatores esse se positos subsidiorū temporaliū agnoscant ⁊ tanto humiliter prebeant quanto aliena esse intelligūt que dispēsant. Cum

q̃ in illorum ministerio quib⁹ accepta largiuntur cõstitutos se esse considerant. ne quaqua eorũ mentes tumor subleuet ꝯ timor premiat. Unde ⁊ necesse est vt sollicite perpendãt. ne cõmissa indigne distribuant ne quedam quibus nulla. ne nulla q̃bus quedam. ne multa quibus pauca. ne pauca prebeant quibus impendere multa debeant. ne precipitatione hoc q̃ tribuunt inutiliter spargãt ne tarde petẽtes noxie crucient. ne recipiẽde hic gratie intentio surrepat. ne dationis lumẽ laudis transitoziel appetitio extinguat ne oblatũ munus coniuncta tristicia obsidiat. ne in oblato munere animus plusq̃ decet hylarescat. ne sibi quicq̃ cum totũ recte impleuerint tribuant ⁊ simul oĩa postq̃ peregerint perdant. Ne enim sibi virtutem sue liberalitatis deputẽt. Audiant quod scriptum est. Si quis administrat tanq̃ ex virtute q̃ administrat deus. Ne in benefactis ĩmoderatius gaudeant. audiant q̃ scriptũ est. Cum feceritis oĩa que precepta sunt vobis. dicite. serui inutiles sumus. que debuimus facere fecimus. Ne largitatẽ tristicia corrũpat. Audiant q̃ scriptũ est Hylarẽ datorẽ diligit deus. ne in expenso munere transitoziã laudẽ querant. Audiant quod scriptũ est. Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. id est pie dispensationi nequaq̃ se gloria vite p̃sentis admisceat. sed op⁹ rectitudinis appetitionem ignoret fauoris. Ne impense gratie vicissitudinẽ requirant. Audiant q̃ scriptũ est. Cum facis prandiũ aut cenam noli vocare amicos tuos neq̃ fratres tuos neq̃ cognatos tuos neq̃ vicinos tuos. neq̃ diuites ne forte ⁊ ipsi reinuitente ⁊ fiat tibi retributio. sed cum facis conuiuiũ voca pauperes ⁊ debiles ⁊ claudos ⁊ cecos. ⁊ beatus eris. quia nõ habẽt vnde retribuant tibi. Ne que prebenda sunt citius sero prebeantur. Audiãt q̃ scriptuz est. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere cras dabo tibi cum statim possis dare. Ne sub obtentu largitatis ea que possident inutiliter spargant. audiant q̃ scriptum est. Sudet elemosina in manu tua. Ne cum multa necessaria sint pauca largiant audiãt q̃ scriptum est. Qui parce seminat parce ⁊ metet. Ne cuz oportet pauca. plurima prebeant. ⁊ ipsi postmodum nimie inopiam tolerantes. ad impatientiam erumpat. Audiant q̃ scriptũ ẽ. Nõ vt alijs sit remissio vobis autem tribulatio. Sed ex el̃ãtate vestra abundãtia illorum inopiam suppleat. vt ⁊ illorum habundantia vestre inopie sit supplementũ Cum enim dantis mens ferre inopiaz nescit. si multa sibi subtrahit occasionem cõtra se impacientie exquirit. prius namq̃ prepandus est paciẽtie animus. ⁊ tũc aut multa sunt. aut cuncta largienda: ne duz minus equanimiter inopia irruens fertur ⁊ premisse largitatis pereat merces. ⁊ ad huc mentẽ deterius murmuratio subsequens perdat. Ne omnino nihil eis prebeant. quibus conferre aliquid paruum debeant. audiant q̃ scriptum est. Omni petenti tribue. ne paulatiz aliquid prebeant. quibus conferre omnino nihil debẽt audiant q̃ scriptum est. Da bono. ⁊ noli recipere peccatorez. bene fac humili ⁊ nõ dederis impio. Et rursum. Panem tuuz ⁊ vinum tuũ super sepulturam iusti constitue. ⁊ noli ex eo manducare ⁊ bibere cũ peccatoribus. Panem enim suũ ⁊ vinum prebet peccatoribus. qui iniquis subsidia pro eo quod iniqui sunt impendit. Unde ⁊ nõnulli huius mundi diuites. cum fame cruciantur christi pauperes effusis largitatibus nutriunt histriones. Qui vero indigenti etiam peccatori panem suuz nõ quia peccator sed quia homo est tribuit. nimirum non peccatorẽ. sed iustũ nutrit. qz in illo nõ culpã ꝯ naturã diligit. Admonendi sunt etiã qui iã sua misericorditer largiunt vt sollicite custodire studeãt ne cum commissa peccata elemosinis redimunt. adhuc redimenda committant: ne venalem iusticiam dei estiment si cum curẽt p̃ p̃cis nũmos tribuere arbitrẽt se multe posse peccare. Pl⁹ ẽ nãq̃ aĩa q̃ esca ⁊ corpus q̃ vestimẽtũ. Qui ergo escã

⁊ vestimentũ pauperibus largitur: sed tamen anime vel corporis iniquitate poluit: quod minus est iustitie obtulit: ⁊ q̃ maius est culpe: sua deo dedit: et se dyabolo. At contra admonendi sunt qui adhuc aliena rapere contendũt: vt sollicite audiant: quid veniens in iudiciũ domin⁹ dicat. Ait namq̃: Esuriui: ⁊ nõ dedistis mihi manducare. Sitiui: ⁊ non dedistis mihi potũ. Hospes eram ⁊ nõ collegistis me. Nudus: ⁊ non operuistis me. Infirmus: ⁊ in carcere: ⁊ nõ visitastis me Qui bus etiã promittit dicẽs: Discedite a me maledicti in ignem eternũ: qui preparatus est dyabolo ⁊ angelis eius. Ecce ne quaq̃ audiunt: quia rapinas ⁊ aliaz quãlibet violentiã commiserũt: ⁊ tamen eternis gehenne ignibus mancipanť. Hinc ergo colligendũ est: quanta damnatione plectendi sunt qui aliena rapiũt: si tanta animaduersione feriunť: qui sua indiscrete tenuerunt. Perpendant quo eos obliget reatu res rapta: si tali subiecit non tradita. Perpendant quid meretur iniusticia illata: si tanta percussione digna est pietas nõ impensa. Cum aliena rapere intendũt: audiant quod scriptum est. Ve ei qui multiplicat nõ sua: Usquequo aggrauat cõtra se densum lutũ. Auaro quippe densum lutũ contra se aggrauare est: terrena lucra cũ pondere peccati cumulare. Cum multiplicare larga habitatiõis spacia cupiũt. Audiant quod scriptũ est. Ve qui coniũgitis domũ ad domũ: et agrum agro copulatis: vsq̃ ad terminũ loci. Mũquid habitabitis soli vos in medio terre? Ac si aperte diceret: Quousq̃ vos extẽditis: qui habere in cõmuni mũdo consorres minime potestis. Coniũctos quidem premittis: sed contra quos valeatis extendere semper inuenitis. Cum augẽdis pecunijs inhiant: audiant quod scriptuz est. Auarus non implebiť pecunia: ⁊ qui amat diuicias: fructus non capiet ex eis. Fructus quippe ex eis capi: si eas bene spargere non amando voluisset. Qui vero eas diligendo retinet: hic itaq̃ sine fructu derelinquet. Cuz repleri cũctis simul opibus inardescũt: audiant quod scriptũ est. Qui festinat ditari nõ erit innocens. Profecto eũ quia augere opes ambit: vitare peccatum negligit: ⁊ more auiũ captus cum escam terrenarum rerũ auidus conspicit: quo strangulet peccati laqueo non agnoscit. Cum quelibet p̃sentis mũdi lucra desiderãt: ⁊ que de futuro damna patiunť: ignorant. Audiãt quod scriptuz est. Hereditas ad quam festinať: in principio in nouissimo benedictiõe carebit. Ex hac quippe vita iniciũ ducimus: vt ad benedictiõis sortem in nouissimo veniam⁹. Qui itaq̃ in principio hereditari festinãt: sortem sibi in nouissimo benedictiõis amputãt: quia dum per auaricie nequitiã hic multiplicari appetunt: illic ab eterno patrimonio exheredes fiũt. Cum vel plurima ambiũt: vel obtinere cũcta que ambigerint: possunt. Audiãt quod scriptum est. Quid prodest homini si totũ lucretur mũdũ: anime vero sue detrimentũ faciat? Ac si aperte dicat veritas. Quid ꝓdest homini si totũ mundũ quod extra se est cõgregat: sed solum quod ipe est: damnat. Plerũq̃ autẽ citius raptozũ auaricia corrigiť: si in verbis admonentis q̃ fugitiua sit presens vita monstreť: si eoz ad medium memoria deducať: qui ⁊ ditari in hoc mũdo diu conati sunt: ⁊ tamen in adeptis diuitijs diu manere nequiuerũt. Quib⁹ festina moz repẽte ⁊ simul abstulit quicquid eozũ nequicia: nec simul: nec repente cõgregauit: qui non solũ hic rapta reliquerũt: sed secũ ad iudiciũ causas rapine detulerũt. Hoz itaq̃ exempla audiãt q̃s in verbis suis pculdubio ⁊ ipsi cõtemnãt vt cũ post verba ad coz redeũt: imitari saltem quos iudicãt: erubescant.

De diuerso modo admonendi eos qui nec aliena appetunt: nec sua largiunť: atq̃ eos qui ⁊ ea que habent tribuũt: ⁊ tamen aliena rapere non desistunt: Capitulum. XXII.

Aliter admonēdi sunt qui nec aliena appetunt nec sua largiū
a tur: atq; aliter admonēdi sunt qui ꝛ ea que habent tribuūt et tamen aliena rapere nō desistunt. Admonendi sunt nāq; qui nec aliena appetunt nec sua largiunt vt sollicite sciant qō ea de qua sumpti sunt cunctis hominib⁹ terra cōmunis est. ꝛ iccirco alimenta quoq; omnibus cōmuniter pfert. Incassuꝫ se ergo innocētes putant. qui cōmune dei munus sibi priuatim vendicāt. Qui cum accepta nō tribuunt in proximoꝝ nece grassantur. qz tot quotidie pene perimunt q̄t morientiū pauperū apud se subsidia abscōdunt. Nā cum quelibet necessaria indigētibus ministram⁹. sua illis reddimus nō nostra largimur. Justicie debitū potius soluimus. quā misericordie opera implemus. vnde ꝛ ipsa veritas cū de misericordia caute exhibēda loqueret ait. Attendite inquid ne iusticiā vestrā faciatis coram hominibus. Cui quoq; sentētie cōtinens psalmista dicit. Dispersit dedit paupibus iusticia eius manet in seculū seculi. Cum enim largitatē impēsam pauplbus premisisset nō hanc vocare misericordiā sed iusticiā maluit. qz qō a cōmuni dño tribuit profecto iustū est vt quicūq; accipiunt eo cōiter vtātur. Hinc etiā Salomon ait. Qui iustus est tribuit ꝛ nō cessauit. Admonendi sunt quoq; vt sollicite attendāt q̄ ficulnea que fructus nō habuit contra hanc district⁹ iudex agricola querit q̄ etiam terrā occupauit. Terrā quippe ficulnea sine fructu occupat qm̄ mens tenaciuꝫ hoc qō prodesse multis poterat inutiliter seruat. Terram ficulnea sine fructu occupat. qm̄ locū quem exercere alius per solē boni operis valuit stultus per desidie vmbram premit. Hi autē nōnunq̄ dicere solent: concessis vtimur aliena nō querim⁹ ꝛ si digna misericordie retributiōe nō agimus nulla tamē peruersa perpetram⁹ qō iccirco sentiunt quia videli cet auzē cordis a verbis celestibus claudūt. Hecq; diues in euangelio qui induebat purpura ꝛ byssō qui epulabat quotidie splēdide aliena rapuisse sed infructuose pprijs vsus fuisse perhibet eūq; post hanc vitā vltrix gehenna suscipit. nō qz aliquid illiciti gessit sed quia īmoderato vsu totū se licitis tradidit. Admonendi sunt tenaces vt nouerint q̄ hāc primā deo iniuriā faciunt quia dāti sibi oīa nullā misericordie hostiā reddunt. Hinc etenī psalmista ait. Nō dabit deo placationē suā nec preciū redemptionis anime sue. preciū nāq; redemptionis dare est opus bonū preuenienie nos gratia reddere. Hinc Jobānes exclamat: dicens. Jā securis ad radicē posita est Omnis arbor que nō facit fructū bonū excidetur ꝛ in ignem mittet. Qui ergo se innocuos qz aliena nō rapiunt estimant. ictum securis vicine preuideāt. ꝛ torporē impronide securitatis amittāt ne cū ferre fruct⁹ boni operis negligūt a presenti vita funditus quasi a viriditate radicis exscētur At cōtra admonēdi sunt qui et ea que habent tribuūt ꝛ aliena rapere nō desistunt ne valde munifici videri appetāt. ꝛ de boni specie deteriores fiant. Hi etenī ppria indiscrete tribuētes non solū vt supra dixi mus ad impaciētie murmurationē pruūt sed cogente se inopia vsq; ad auariciā deuoluuntur. Quid vero eorū mente infelicius. quibus de largitate auaricia nascit. ꝛ peccatorū seges quasi ex virtute seminatur. Prius itaq; admonēdi sunt vt tenere sua rationabiliter sciāt ꝛ tunc demū vt aliena nō ambiant. Si enim radix culpe in ipsa effusione nō exuritur nunq̄ ramis exuberans auaricie spina siccatur. Occasio ergo rapiendi subtrahitur. si bene pri⁹ius possidendi disponat. Tunc vero admoniti audiant qūo que habēt misericorditer tribuāt quādo nimirū didicerunt vt bona misericordie per interiectam rapine nequiciā non confundāt. Violenter enim exquirunt qui misericorditer largiantur. Sed aliud est pro peccatis misericordiaꝫ facere. aliud pro misericordia faciēda peccare. Que iaꝫ nequaq̄ misericordia nuncupari potest quia ad vulcem fructū non

proficit q̃ per virus pestifere radicis amarescit. Hinc enī est q ipsa etiā sacrificia p prophetā dominus reprobās dicit. Ego domin⁹ diligens iudiciū ⁊ odio habēs rapinam in holocaustū. Hinc iterum dicit. Hostie impiorū abominabiles: qr offerun tur ex scelere. Qui sepe quoq ex indigētib⁹ subtrahūt que deo largiunt: sed quāta eos animaduersione rennuat. per quēdam Salomonē dominus demonstrat: dicens. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis quasi qui victimat filiū in cōspectu patris sui. Quid nāq esse intollerabilius potest q̃ mors filij ante oculos patris. Hoc itaq sacrificiū quanta ira aspiciatur ostendit. qd orbati patris dolori cōparatur. Et tamen plerūq quanta tribuunt pensant. quāta autem rapiūt considerare dissimulant quasi mercedē numerāt. ⁊ perpendere peccata recusant. Audiant itaq quod scriptum est. Qui mercedes congregauit misit eas in sacculū pertusuz In sacculo quippe pertuso videtur quando pecunia mittitur: sed quādo amittitur non videtur. Qui ergo quāta largiuntur aspiciunt sed quāta rapiūt non perpēdūt. In pertuso sacculo mercedes mittunt. qr profecto has in specie sue fiducie intuentes congerūt sed nō intuentes perdunt.

De diuerso modo admonendi discordes atqz pacatos: Capitulum. XXIIII.

Aliter admonendi sunt discordes atq aliter pacati. Discordes nāq admonēdi sunt vt certissime sciant qr quātislibet virtutibus polleant spirituales fieri nullatenus possunt. si vniri per concordiā proximis negligūt. Scriptū quippe est. Fructus spūs est. charitas. gaudiū. pax. Qui ergo seruare pacē non curat ferre fructuz spūs recusat. Hinc Paul⁹ ait. Cum sit inter vos zelus ⁊ cōtentio. nonne carnales estis? Hinc iterum dicit. Pacem sequimini cum omnib⁹ ⁊ sanctimoniam. sine qua nemo videbit deū. Hinc rursum admonēs ait. Sollicitū seruate vnitatē spūs. in vinculo pacis. vnū corpus ⁊ vnus spūs. sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre. Ad vnā igitur vocationis spem nequaq̃ ptingitur si nō ad eā vnita cū primis mēte currat. At sepe nōnulli quo quedā specialiter dona pcipiunt. supbiendo donuz cōcordie qd maius est amittūt vt si fortasse carnez pre ceteris gule refrenatione ds edomat. concordare eis quos supat abstinendo contēpnat. sed qr abstinentiā a cōcordia separat. quid admoneat psalmista. Perpēdat: ait enī. Laudate eū in tympano ⁊ choro. In tympano nanq sicca ⁊ pcussa pellis resonat. In choro autē voces sociate cōcordāt. Quisquis itaq corpus affligit sed concordiā deserit deū quidem laudat in tympano: sed tamē nō laudat in choro. Sepe vero dū quosdam maior scientia erigit a ceterorū societate disiungit. ⁊ quasi quo pl⁹ sapiunt. eo concordie virtute desipiscūt. Hi itaq audiāt qd p semetipsam veritas dicat. Habete sal in vobis ⁊ habete pacē inter vos. Sal quippe sine pace nō virtutis est donū. sed damnationis argumentū. Quo enī quisq melius sapit. eo deteri⁹ delinquit ⁊ iccirco ī excusabiliter ⁊ multo magis merebit sup pliciū qr prudēter si voluisset potuit vitare peccatū. Quib⁹ recte quoq p Iacobū dicitur. Qd si zelū amarū habetis inter vos ⁊ contētiones sunt in cordib⁹ vestris nolite gloriari ⁊ mendaces esse aduersum veritatē. Hō est ista sapiētia desursum descendēs: sed terrena animalis dyabolica Que autē desursum est sapiētia. primum quidē pudica est. deinde pacifica. Pudica quidē quia caste intelligit pacifica aūt quia per elationē se minime a proximorū societate disiungit. Admonēdi sunt dissidentes vt nouerint q tam diu nullū boni operis deo sacrificiū īmolant. q̃ diu a proximo per charitatē discordāt. Scriptum nāq est. Si offers munus tuū ante altare ⁊ ibi recordatus fueris quia frater tu⁹ ha

bet aliquid aduersus te. relinque ibi munus tuũ ante altare ⁊ vade prius reconsiliari fratri tuo. ⁊ tunc veniẽs offeres munus tuũ. Ex qua scilicet preceptione pensandũ est quozũ hostia repellitur. q̃ intollerabilis culpa monstrat. Mã cum mala cuncta bonis sequẽtibus diluant. pensemus quãta sit mala discordie. que nisi extincta fuerint funditus. bonũ subsequi nõ permittũt. Admonẽdi sunt discordes vt si aures a mãdatis celestibus nõ declinãt mentis oculos ad cõsideranda ea que ĩ infimis versant aperiãt. q̃ sepe aues vnius eiusdẽq̃ generis sese socialiter volãdo nõ deserũt q̃ gregatim aãlia bruta pascunt. Que sollerter aspicim⁹ concordãdo sibi irrationabilis natura indicat q̃tũ malũ p discordiã rationalis natura cõmittat. qũ hec ex rationis intẽtione perdidit. q̃ illa motu naturali custodit. At cõtra admonẽdi sunt pacati. ne dũ plus q̃ necesse est pacem quã possidẽt amãt ad perpetuã venire nõ appetãt. Plerũq̃ enĩ grau⁹ intentionẽ mentiũ. rerũ trãquillitas temperat. vt quo nõ sunt molesta que obtinẽt eo minus amabilia fiant que vocãt: ⁊ quo delectant presentia. eo nõ inquirant eterna. vnde ⁊ p semetipsam veritas loquẽs cuz terrenã pacẽ a supna distingueret atq̃ adventurã discipulos ex presenti puocaret ait. Pacẽ relinquo vobis. pacẽ meaz do vobis. Relinquo scilicet transitoziam do mansurã. Si ergo in eã coz que relicta est figitur nunq̃ ad illã que dãda est puenit. Pax igit presens est ita tenẽda vt ⁊ diligi debeat ⁊ contẽpni ne sl immoderate diligitur. diligentis animus in culpa teneatur. vnde etiã admouendi sunt pacati ne dum nimis humanam pacem desiderant. prauos hominũ mozes nequaq̃ redarguant. ⁊ consentiẽdo peruersis ab auctozis sui se pace disinngant. ne dum humana fozas iurgia metuunt interni federis discutione feriantur. Quid est enim pax trãsitozia nisi quoddã vestigium pacis eterne. Quid vero dementius esse potest. q̃ vestigia in puluere impressa diligere. sed ipsum a quo impressa sunt non amare. Hinc Dauid dum totum se ad federa pacis interne constringeret testatur. q̃ cum malis concordiã non teneret dicens. Mõne qui oderunt te deus oderam ⁊ super inimicos tuos tabescebã. Perfecto odio oderam illos. inimici facti sunt mihi. Inimicos etenim dei perfecto odio odisse est ⁊ q̃ facti sunt diligere ⁊ q̃ faciunt increpare mozes prauozũ premere vite prodesse. Pensandũ est igitur quando ab increpatione cessatur. quanta culpa cum pessimis pax tenetur si propheta hoc tantũ velud in hostiam deo obtulit q̃ contra se p domino prauozũ inimiciclas excitauit. Hinc est q̃ leui tribus assumptis gladijs per castrozum media transiens. quia feriẽdis noluit peccatozibus parcere deo manus dicta est consecrasse. Hinc finies peccantium ciuiũ gratiam spernens coeũtes cum madianitis pertulit. ⁊ iram dei irat⁹ placauit. Hinc per semetipsam veritas dicit. Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terram. nõ veni pacem mittere sed gladium. Malozũ quippe cũ incaute amicitijs iungimur culpis ligamur. vnde ⁊ Josaphat qui tot de ante acta vita p conijs attollitur. de Achab regis amicitijs pene periturus increpatur. Cui a domino per prophetã dicitur. Impio prebes auxilium. ⁊ his qui oderunt dominũ amicitia iungeris. Et iccirco iram quidẽ domini merebaris: sed bona opera inuenta sunt in te. eo q̃ abstuleris lutos de terra iuda. Ab illo enim qui summe rectus est eo ipso iam discrepat. quo peruersozuz amicitijs vita nostra concordat. Admonendi sunt pacati. ne si ad cozreptiõis verba prosiliant. tempozalem pacem sibi perturbari fozmident. Rursumq̃ admonendi sunt vt eandem pacem dilectione integra intrinsecus teneant. q̃ per inuectionem vocis sibi extrinsecus turbant. Ad vtrunq̃ prouide dauid se perhibet seruare cum dicit. Cum his qui oderunt pacẽ eram pacificus. cum loquebar illis ĩpugnabãt me gratis. Ecce ⁊ loq̃ns impugna

batur: et tamen impugnatus erat pacificus: quia insanientes cessabat reprehendere: nec reprehensus negligebat amare. Hinc etiã Paulus ait: Si fieri potest q̃ ex vobis est cum omnibus hominib⁹ pacem habẽtes. Hortaturus em̃ discipulos: vt pacem cũ omnibus haberẽt premisit dicens: Si fieri potest: atq̃ subiunxit: quod ex vobis est. Difficile quippe erat: vt si mala acta corriperẽt habere pacẽ cũ omnibus possent. Sed cũ temporalis pax in prauorũ cordibus ex nostra increpatione confundit inuiolata: necesse est in nostro corde seruet Recte itaq̃ ait: quod ex vobis est: ac si nimirũ dicat: Quia pax ex duarum partiũ consensu subsistit: si ab eis que corripiunt: expellitur: integra tamen in vestra qui corripitis mente teneat. Unde isdem rursum discipulos admonet dicẽs: Si quis nõ obedit verbo nostro per epistolã (hunc notate) ⁊ non cõmisceami ni cum illo vt confundat: atq̃ illico adiũxit: ⁊ nolite vt inimicũ estimare illum: sed corripite vt fratrem. Ac si diceret. Pacẽ cum eo exteriorẽ soluite: sed interiorẽ circa illum medullitus custodite: vt peccãtis mentem sic vestra discordia feriat: quatenus pax a vestris cordibus: nec abnegata discedat.

De diuerso modo admonendi seminantes iurgia: atq̃ pacificos: Capitulum. XXIIII.

a Liter admonẽdi sunt seminantes iurgia: atq̃ aliter pacifici. Admonendi nãq̃ sunt qui iurgia seminãt: vt c⁹ sũt sequaces agnoscant. De apostata quippe angelo scriptũ est. Cum bone messi zizania fuissent inserta. Inimicus homo hoc fecit. De cuius etiã membris per Salomonez dicit. Homo apostata vir inutilis: graditur ore peruerso. Annuit oculis: terit pede: digito loquit: prauo corde machinat malũ: ⁊ in omni tempore iurgia seminat. Ecce quẽ seminantẽ iurgia dicere noluit prius apostatã nominauit: quia nisi more superbiẽtis angeli a conspectu cõditoris prius intus auersione mẽtis caderet: foras postmodũ vsq̃ ad seminãda iurgia nõ veniret. Qui recte describit q̃ annuit oculis: digito loquit: terit pede. Interior nãq̃ est custodia: que ordinata seruat exterius mẽbra. Qui ergo statum mentis perdidit: subsequẽter foras in inconstantia motiõis fluit: atq̃ exteriore mobilitate indicat: q̃ nulla interius radice stabilitatis subsistat. Audiãt iurgior seminatores quod scriptũ est. Beati pacifici quoniã filij dei vocabunt: atq̃ e diuerso colligant: quia si filij dei vocant: qui pacẽ faciũt: proculdubio satbane sunt filij qui cõfundunt. Omnes autẽ qui per discordiã separant a viriditate dilectiõis arefiunt. Qui ⁊ si boni operis fruct⁹ in suis actionibus proferũt: profecto nulli sunt: quia non ex vnitate charitatis oriunt. Hinc ergo perpendãt seminantes iurgia q̃ multipliciter peccãt: qui dum vnã nequitiam perpetrãt: ab humanis cordibus cunctas simul virtutes eradicãt. In vno em̃ malo innumera peragũt: qui seminãdo discordiam: charitatẽ: que nimirũ omniũ virtutum mater est extingũt. Quia autẽ nihil est preciosius deo virtute dilectiõis. Nihil est dyabolo desiderabilius extinctiõe charitatis. Quisquis ergo seminãdo iurgia dilectionem proximor perimit: hosti dei familiarius seruit: quia qua ille amisa cecidit: hãc iste vulneratis cordib⁹ subtrahẽs eis iter ascensionis abscidit. At, cõtra admonẽdi sunt pacifici: ne tante actionis pondus leuigẽt: si inter quos fundare pacẽ debeant ignorẽt. Nam sicut multũ nocz si vnitas desit bonis: ita valde est noxiũ si non desit malis: si ergo peruersorũ nequicia in pace iungit: profecto eorũ malis actibus robur auget: quia quo sibi in malicia congruũt: tanto se robusti⁹ bonor afflictiõibus illidũt. Hinc namq̃ est q̃ cõtra damnati illius vasis vicz antixpi predicatores: diuina voce beato Job dicitur. Membra carniũ eius coherentia sibi Hinc sub squamarũ specie de eius satelli

tibus dicit: vna vni coniugitur: ⁊ ne spiraculū quidez incendit per eas. Sequaces quippe illi⁹: quo nulla inter se discordie aduersitate diuisi sunt: eo in bono⁹ nece grauius glomerant. Qui ergo iniquos paci sociat: iniquitati vires administrat: q: bonos deterius deprimūt: quos ⁊ vna nimiter persequūt. Unde predicator egregius graui phariseo⁹ saduceorū⁹q: persecutiōe apprehensus inter semetipos diuidere studuit: quos cōtra se vnitos graui ter vidit: cū clamauit dicens: Viri fratres ego phariseus sum: filius phariseorū: de spe et de resurrectiōe mortuo⁹ ego iudicor. Dū⁹q saducei specie resurrectionē⁹q mortuo⁹ esse denegarēt: ⁊ pharisei iuxta sacriloquij precepta crederēt facta imper secuto⁹ vnanimitate dissensio est: ⁊ diuisa turba Paulus illesus exijt: que hunc vnita prius vnanimiter pressit. Admonēdi itaq: sunt: qui faciē de pacis studijs occupant: vt prauo⁹ mentibus prius amorem debeāt interne pacis infundere: quatenⁿ eis postmodū valeat exterior pax p̄desse: vt dum eo⁹ in illius cogitatiōe suspendit: nequa⁹q: ad nequitiā ex huiⁿ perceptione rapiat: dum⁹q superna prouidēt terrenā nullo modo ad vsum sue deteriorationis inclinent. Cū vero peruersi quiq: tales sunt: vt nocere bonos nequeāt: etiā si concupiscāt inter has nimirū debet terrena pax cōstrui: vt prius ⁊ ab eis valeat superna cognosci. Ut hi scilicet quos cōtra dilectionē dei malicie sue impietas exasperat: saltim ex proximi amore mānsuescant: ⁊ quasi e vicino ad melius trāseant vt ad illā que a se longius est pacē conditoris ascendant.

De diuerso modo admonendi eos qui sacre legis verba nō recte intelligūt: atq: eos qui hec humiliter non loquūtur: Capitulum. XXV

Aliter admonēdi sunt qui sacre legis verba non recte intelligunt: atq: aliter qui recte quidem intelligūt: sed hec humiliter non loquūtur. Admonendi eⁿ sunt: qui sacre legis verba non recte intelligūt: vt perpendant: quia saluberrimū vini potū in veneni sibi poculū vertūt: ac per medicinale ferrū vulnere mortali se ferlūt: dū per hoc ī se sana perimūt: per q̄ salubrīt abscidere saucia debuerūt. Admonēdi sunt vt perpendāt q̄ scriptura sacra in nocte vite p̄sentis quasi quedā nobis lucerna sit posita: cuiⁿ nimirum verba dū non recte intelligūt: de lumine tenebrescūt. Quos videlicet ad intellectū prauū intentio peruersa non raperet: nisi prius superbia inflaret. Dum eⁿ se preceteris sapiētes arbitrant: sequi alios ad melius intellecta despiciūt: atq: vt apud imperiū vulgus scientie sibi nomen extorqueāt: student summopere ab alijs recta intellecta destruere: ⁊ sua peruersa roborare: vnde bene per prophetā dicit: Secuerūt pregnantes Halaad ad dilatādum terminū suū. Halaad nāq: aceruus testimonij interpretat. Et quia cuncta simul cōgregatio ecclesie per confessionem seruit testimonio veritatis nō incongrue per Halaad ecclesia exprimit: que ore cūcto⁹ fideliū de deo queq: sunt vera testatur. Pregnātes autem Halaad anime vocant: que intellectū verbi ex diuino amore concipiūt: si ad perfectū tempus veniant perceptam intelligentiā operis ostensione pariture. Terminū vero suū dilatare est opinionis sue nomē extendere. Secuerūt ergo pregnantes Halaad ad dilatandū terminū suum: quia nimirū heretici mentes fideliū que iam aliquid de veritatis intellectu cōceperant: peruersa predicatiōe perimūt: ⁊ scientie sibi nomē extendūt: paruulo⁹ corda iam de verbi conceptiōe grauida erroris gladio scindūt: ⁊ quasi doctrine sibi nomen faciūt. Nos ergo cū conamur instruere ne peruersa sentiant: admonemus: prius necesse est ne in anem gloriā querant. Si eⁿ radix elationis abscidit: consequenter rami praue assertiōis arefiunt. Admonēdi sunt etiam

ne errores discordiasq; generãdo legem dei que iccirco data est: vt sacrificia sathane prohibeat eandem ipam in sathane sacrificiũ vertant. Unde per prophetã dominus querit dicens: Dedi eis frumentũ vinũ ⁊ oleum: ⁊ argentũ multiplicaui eis ⁊ aurum que fecerũt Baal. Frumentum quippe a domino accipim⁹: quando in dictis obscurioribus subducto tegimine littere per medullã spirit⁹ legis interna sentimus. Vinũ suum nobis domin⁹ prestat cum scripture sue alta predicatiõe nos inebriat. Oleu3 quoq; suũ nobis tribuit cũ preceptis apertioribus vitã nostrã blanda lenitate disponit. Argentũ multiplicat cũ nobis luce veritatis plena eloquia subministrat. Auro quoq; nos ditat quãdo cor nostrũ intellectu summi fulgoris irradiat. Que cũcta heretici Baal offerũt quia apud auditorũ suorum corda corrupte omnia intelligẽdo peruertũt: ⁊ de frumẽto dei vino atq; oleo: argento pariter ⁊ auro sathane sacrificiũ immolant: quia ad errorẽ discordie verba pacis inclinãt. Unde admonẽdi sunt vt perpendãt: quia dum peruersa mẽte de preceptis pacis discordiã faciunt: iusto dei examine ipi de verbis vite moriunt. At contra admonẽdi sunt que recte quidẽ verba legis intelligũt: sed hec humiliter non loquũtur: vt in diuinis sermonibus priusq; eos alijs proferãt semetipos requirãt: ne insequentes alioꝝ facta se deserant: ⁊ cũ recte de sacra scriptura sentiũt: hoc solũ quod per illam cõtra elatos dicitur: non attendant. Improbus quippe et imperitus est medicus: qui alienum vuulnus mederi appetit: et ipse vulnus quod patitur nescit. Qui ergo verba dei humiliter nõ loquũtur profecto: admonẽdi sunt: vt cum medicamina egris apponũt: prius virus sue pestis inspiciãt: ne alios medendo ipi moriantur. Admoneri debent: vt cõsiderent ne a virtute dicti dicendi qualitate discordent: ne loquendo aliud: ⁊ ostendẽdo aliud predicent. Audiãt itaq; quod scriptũ est. Si quis loquit quasi sermones dei. Qui ergo verba que proferãt ex proprijs non habent cur quasi de proprijs tumẽt. Audiãt quod scriptum est. Sicut ex deo coramꝰ deo in christo loquimur. Ex deo enim coram deo loquitur: qui predicatiõis verbuz: ⁊ quia a deo accipit: intelligit: ⁊ placere per illud deo non hominibus querit. Audiant quod scriptum est. Abhominatio domini est omnis arrogans. Quia videlicet dũ in verbo dei gloriã querit: iusdantis inuadit: eumq; laudi sue postponere nequaquã metuit: a quo hoc ipsum quod laudatur accipit. Audiãt quod predicatori per Salomonem dicitur: Bibe aquam de cysterna tua: ⁊ fluẽta putei cui diriuentur fontes tui foras: et in plateis aquas diuide. Habeto eas solus: nec sint alieni participes tui. Aquam quippe predicator de cysterna sua bibit: cum ad cor suum rediens: prius audit ipe quod dicit: Bibit sui fluenta putei si sui irrigatione infunditur verbi. Ubi bene subiungitur. Deriuentur fontes tui foras: ⁊ in plateis aquas diuide. Rectũ quippe est: vt prius ipe bibat: ⁊ tunc predicando alijs influat. Fontes namq; foras deriuare est: exterius alijs vim predicationis infundere. In plateis autem aquas diuidere est: in magna auditorum amplitudine iuxta vniuscuiusq; qualitatem diuina eloquia dispẽsare. Et quia plerumq; inanis glorie appetitus subrepit: dum sermo diuinus ad multorũ noticiam currit. Post quã dictum est aquas diuide: recte subiũgitur. Habeto eas solus: nec sint alieni participes tui. Alienos quippe malignos spiritus vocat: de quibus propheta temptati hominis voce dicitur: Alieni insurrexerunt in me: ⁊ fortes quesierunt animam meam. Ait ergo: Aquas in plateis diuide: ⁊ tamen solus habe. Ac si apertius dicat: Sic necesse est: vt predicationi exterius seruias: quatenus per elationez te immundis spiritibus non coniungas: ne in diuini verbi ministerio hostes tuos ad te participes admittas. Aquas ergo ⁊ in plateis diuidimus: ⁊ tamẽ soli possidẽ

mus: quando exterius late predicationē fundimus: ⁊ tamē per eam humanas laudes assequi: minime ambimus.

De diuerso modo admonendi illos qui cum predicare valeant pre nimia humilitate formidant: atq; illos quos a predicatione imperfectio vel etas prohibet: et tamen precipitatio impellit:

Capitulum. XXVI.

a Aliter admonendi sunt qui cuz predicare valeāt pre nimia humilitate formidant: atq; aliter admonendi sunt quos a predicatione imperfectio vel etas prohibet: et tamen precipitatio impellit. Admonendi namq; sunt: qui cum predicare vtiliter possunt: immoderata tamen humilitate effugiūt: vt ex minozi consideratione colligant: quantum in maiozibus rebus delinquant. Si enim indigentibus proximis ipi quas haberent pecunias absconderent: adiutozes proculdubio calamitatis extitissent. Quo ergo reatu astringātur: aspiciant: qui dum peccantibus fratribus verbum predicationis subtrahūt: mozientibus mentibus vite remedia abscondūt: vnde ⁊ bene quidam sapiens dicit: Sapientia abscondita ⁊ thesaurus inuisus: que vtilitas vtriusq; Si populū fames attereret: et occulta sibi frumenta seruaret: auctozes pculdubio mortis existerent. Quanta itaq; plectendi sunt pena considerent: qui cum fame verbi anime pereant ipi panem perceptegratie nō mīstrant. Unde bene per Salomonē dicitur: Qui abscondit frumēta maledicetur in populis. Frumenta quippe abscōdere est predicationis sancte apud se verba tenere. In populis autem talis quisq; maledicitur: quia in solius culpa silentij per multozum quos cozrigere potuit: pena damnatur. Si medicinalis artis minime ignari secandum vulnus cernerent: ⁊ tamen secare recusarent: profecto peccatum fraterne mortis ex solo tozpore committerent. Quanta ergo culpa inuoluantur: aspiciant: qui dum cognoscant vulnera mentium curare negligunt ea sectione verbozum. Unde ⁊ bene per prophetam dicitur: Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Gladium quippe a sanguine prohibere est predicationis verbum a carnalis vite interfectione retinere. De quo rursum gladio dicitur. Et gladius meus deuozabit carnes. Hi itaq; cū apud se sermonem predicationis occultant: diuinas cōtra se sententias terribiliter audiant: quatenus ab eozum cozdibus timozem timoz expellat. Audiant q̄ talentum qui erogare noluit: cum sententia damnatiōis amisit. Audiant q̄ Paulus eo se a proximozum sanguine mundū credidit: q̄ ferīēdis eozum vicijs non pepercit: dicens: Contestoz vos hodierna die: quia mūdus sum a sanguine omniuz vestrozū. Non enim subterfugi: quo minus annūciarem omne consilium dei vobis. Audiant q̄ voce angelica Johānes admonet cum dicit: Qui audit: dicat veni: vt nimirum cui se vox interna insinuat: illuc etiam alios clamando quo ipe rapitur: trahat: ne clausas fozes etiam vocatus inueniat: si vocati vacuus appropinquat. Audiant quod Esaias qui a verbi ministerio tacuit: illustratus a superno lumine magna voce penitentie seipe reprehendit dicens: Ue mihi: quia tacui. Audiant quod per Salomonem in illum predicationis scientia multiplicari permittitur: qui in hoc quod iam obtinuit tozporis vicio nō tenetur. Ait namq;: Anima que benedicit impīguabīt: ⁊ qui inebriat ipe quoq; inebriabīt. Qui enim exterius predicando bene dicit interiozis augmēti pinguedinē recipit: ⁊ duz diuino eloquio auditoz mentē deebriare nō desinit potu

multiplicati muneris de ebriat⁹ excrescit Audiāt qō Dauid hoc deo ī munere obtulit. q̄ predicationis gratiā quā accepe rat non abscōdit: dicens. Ecce labia mea nō prohibebo dñe tu cognouisti. Justiciā tuā non abscōdi in corde meo veritatē tuā ⁊ salutare tuū dixi. Audiant qō spōsi colloquio ad sponsam dicit. Que habitas in ortis amici ausculta fac me audire vocem tuā. Ecclesia quippe in ortis habitat. que ad viriditatē intimā exculta plātaria virtutum seruat. Cuius vocē amicos auscultare est electos quosq̄ verbū predicatiōis illius desiderare. quā videlicet sponsus audire desiderat. quia ad predicationem suā per electorū suorum animas anhelat. Audiant q̄ moyses cum irascentē deum populo cerneret. ⁊ assumi adulciscendum gladios iuberet. illos a parte dei denūciauit existere qui delinquentiū scelera incūctāter feriret: dicens. Si quis est dñi iungatur mihi. Ponat vir gladiū suuz super femur suum. ite ⁊ redite de porta vsq̄ ad portā. per mediū castrorū. ⁊ occidat vnus quisq̄ fratrē suū ⁊ amicū ⁊ proximū suuz. Gladiū quippe super femur ponere ē predicationis studiū voluptatibus carnis auferre: vt cum sancta quis studet dicere curet necesse est illicitas suggestiōes edomare. De porta vero vsq̄ ad portā ire est a vicio vsq̄ ad vitiū p qō ad mentē moz ingredi increpādo discurrere. Per medium vero castrorū transire est. tanta eq̄litate intra ecclesiā viuere. vt q̄ delinquētium culpas redarguit in nullius se debeat fauore declinare. Unde ⁊ recte subiungitur. Occidat vir fratrē ⁊ amicū ⁊ proximum suū. Fratrē scilicet ⁊ amicū ꝓximū interficit. qui tamē puniēda inuenit ab increpationis gladio nec eis quos per cognationē diligit parcit. Si ergo ille dei dicitur qui ad feriēda vitia zelo diuini amoris excitatur. profecto esse se dei denegat qui ⁊ inquantū sufficit increpare vitā carnalium recusat. At contra, admonēdi sūt quos a predicationis officio vel imperfectio vel etas prohibet ⁊ tamen precipitatio impellit. ne dum tanti sibi onus officij precipitatione arrogant. viam sibi subsequentis meliorationis abscidant. ⁊ cuz arripiunt intempestiue qō non valent. perdant etiam qō implere quādoq̄ tempestiue potuissent atq̄ scientiā quia incōgrue conantur ostendere. iuste ostendātur amisisse. Admonēdi sunt vt cōsiderent quod pulli auium si ante pennarū perfectionez volare appetunt. vnde ire in alta cupiūt: inde in ima merguntur. Admonēdi sunt vt considerent qō structuris recentibus: nec dūq̄ solidatis. si tignorū pondus supponitur non habitaculū sed ruina fabricatur. Admonēdi sunt vt considerent quod conceptas soboles semine si prius q̄ fozmentur plene proferunt. nequaq̄ domos sed tumolos replent. Hinc est enim q̄ ipsa veritas que repente quos vellet roborare potuisset vt exemplū sequentibus daret ne imperfecte predicare p̄sumeret postq̄ plene discipulos de virtute predicationis instruxit illico adiunxit. Vos autē sedete in ciuitate quousq̄ induamini virtute ex alto. In ciuitate quippe cōsedem⁹ si intra mentiū nostrarum nos claustra cōstringimus ne loquēdo exteri⁹ euagemur vt cum virtute diuina perfecte induimur tunc quasi a nobismetipsis foras etiā alios instruentes exeamus. Hinc per quendam sapientē dicitur. Adolescens loquere in causa tua vix. ⁊ si bis interrogat⁹ fueris habeat initium respōsio tua. Hinc ē qō idem redemptor noster cuz in celis sit conditor ⁊ ostensionis sue potētia semper doctor angelorum ante triennale tempus in terra magister fieri noluit hominuz. vt videlicet precipitibus vim saluberrimi timoris infunderet cum ipse etiam qui labi non possit perfecte vite gratiam non nisi p̄fecta ētate predicaret. Scriptū q̄ppe ē. Cū factus esset annorū duodecim remansit puer Jesus in Hierusalem. De quo a parentibus requisito paulopost subditur. Inuenerunt illum in templo sedentē in medio doctorum ⁊ interrogantē illos ⁊ audientez. Vigilanti itaq̄ ꝓsideratiōe pē

ſandū eſt: q̃ cū bleſus annoꝝ duodecim dicit: in medio doctoꝝ ſedens nō docens ſed interrogans inuenit. Quo exemplo ſcilicet oſtendit ne infirmus docere quis audeat: ſi ille puer doceri interrogādo voluit: qui per diuinitatis potentiā verbuꝫ ſcientie ipis ſuis doctoribus miniſtrauit. Hinc vero per Paulū diſcipulo dicitur: Precipe hec ⁊ doce: nemo adoleſcentiā tuaꝫ cōtempnat. Sciendū vobis eſt: quia in ſacro eloquio aliquādo adoleſcentia iuuentus vocat. Quod citius oſtendit: ſi Salomonis ad mediū verba proferant: qui ait: Letare iuuenis in adoleſcentia tua. Si enim vtraq̃ vnū eſſe: non decerneret: quē monebat: in adoleſcentia iuuenem nō vocaret.

De diuerſo modo admonendi eos qui in hoc quod temporaliter appetunt proſperant: atq̃ eos qui ea que mūdi ſunt: cōcupiſcunt: ſed tamen aduerſitatis laboze fatigantur:

Capitulum. XXVII.

a Aliter admonendi ſunt: qui in hoc quod tempaliter appetūt: proſperant: atq̃ aliter qui ea q̃dem que mundi ſunt concupiſcunt: ſed tamen aduerſitatis laboze fatiganꝫ. Admonendi nāq̃ ſunt: qui in hoc quod tempaliter appetunt: proſperant: ne cum cūcta ad votum ſuppetunt: dantē querere negligant: nec in his que dantur animū figant: ne peregrinationē pro patria diligant: ne ſubſidia itineris in obſtacula peruentiōis vertant: ne nocturno lumine delectati claritatē ſolis videre refugiant. Admonēdi nāq̃ ſunt: vt queq̃ in hoc mūdo conſequūtur: calamitatis ſolatia: non autē premia retributiōis credant: ſed contra fauozes mūdi mentē erigant: ne in eis ex tota cozdis delectatiōe ſuccumbant. Quiſquis enim proſperitatem qua vtitur apud iudiciū cozdis meliozis vite amoze non repzimit: fauozē vite tranſeūtis in mortis perpetue occaſionem vertit. Hinc eſt em̄ q̃ ſub ydumeoꝝ ſpecie qui vincēdos ſe proſperitati ſue reliquerant: in huius mūdi ſucceſſibus letantes increpant cum dicitur. Dederunt terram meam ſibi inhereditatē cum gaudio ⁊ toto cozde ⁊ ex animo: quibus verbis perpendit: q̃ non ſolum: quia gaudeant: ſed q̃ toto cozde ex animo gaudeant diſtricta reprehenſione feriant. Hinc Salomon ait: Auerſio paruulozū interficiet eos ⁊ proſperitas ſtultozum perdet illos. Hinc Paulus admonet dicens: Qui emunt tanq̃ non poſſidentes: ⁊ q̃ qui vtūtur hoc mundo tanq̃ non vtantur: vt videlicet ſic nobis que ſuppetunt exterius ſeruiant: quatenꝰ a ſuperne dilectiōis ſtudio animū non inflectant: nec luctum nobis interne peregrinatiōis temperent: ea que in exiliū poſitis ſubſidium prebent: ⁊ quaſi felices nos in tranſitozijs gradiamur: que ab eternis nos interim miſeros cernimus. Hinc namq̃ eſt: q̃ de electoꝝ voce dicit eccleſia. Leua eius ſub capite meo: ⁊ dextera illius amplexabit me. Siniſtram dei proſperitatem: videlicet vite preſentis: quaſi ſub capite poſuit quā intentiōe ſummni amozis premit. Dextera vero dei eam amplectit: quia ſub eterna eius beatitudine tota deuotiōe continet. Hinc rurſus per Salomonē dicit: Longitudo diez in dextera illiꝰ: in ſiniſtra xo illius diuicie ⁊ gloria. Diuitie itaq̃ ⁊ gloria qualiter ſint habenda docuit: que poſita in ſiniſtra memozauit. Hinc pſalmiſta ait: Saluū me fac dextera tua. Neq̃ em̄ ait manus: ſed dextera vt vicz cum dexteram diceret: quia eternā ſalutem quereret: indicaret. Hinc rurſum ſcriptum eſt. Dextera manus tua domine cōfregit inimicos. Hoſtes em̄ dei ⁊ ſi in ſiniſtra eius proficiūt: in dextera frangunt: quia plerū q̃ prauos vita preſens eleuat: ſed aduentus eterne beatitudinis damnat. Admonēdi ſunt qui in hoc mundo proſperant: vt ſolerter cōſiderent q̃ preſentis vite p-

speritas aliquando idcirco datur: vt ad meliorem vitam prouocet aliquãdo vero vt in eternũ plenius damnet. Hinc est enim q̃ plebi israelitice Chanaan terra pmittitur: vt quãdoq̃ ad eterna speranda prouocet. Hecq̃ enim rudis ille populus pmissionibus dei in longinquũ crederet: si a pmissore suo nõ etiam e vicino aliquid percepisset: vt ergo ad eternoꝝ fidem certius roborẽt: nequaquã solũmodo spe ad res: sed rebus quoq̃ ad spem trahit. Qõ liquide psalmista testatur dicens: Dedit eis regiones gentiũ: ⁊ labores populorũ possiderũt: vt custodiant iustificationes eiꝰ ⁊ legem eius requirãt. Sed cum largientem dominũ humana mẽs boni operis rependãt non sequit: vnde nutrita pie creditur: inde iustius damnat. Hinc enim per psalmistã rursum dicit. Deiecisti eos dum alleuarent. Quia videlicet reprobi cum recta opera diuinis muneribus non rependũt cum totos se hinc deserũt: ⁊ affluentibus prosperitatibꝰ dimittũt. Unde exterius proficiũt: inde ab intimis cadunt. Hinc est q̃ in inferni cruciatu diuiti dicit. Recepisti bona in vita tua. Iccirco enim hic bona receperit: ⁊ malus vt illic plenius mala reciperet: quia hic fuerat nec per bona cõuersus. At cõtra admonẽdi sunt qui ea quidẽ que mũdi sunt concupiscũt: sed tamen aduersitatis laboze fatigantur: vt sollicita consideratiõe perpendãt. Creator dispensatorq̃ cunctoꝝ quãta super eos gratia vigilat: quos in sua desideria nõ relaxat. Egro quippe quẽ medicus desperat: cõcedit: vt cuncta que cõcupiscit accipiat. Mã qui sanari posse creditur: a multis que appetit prohibet: et pueris nũmos subtrahimus: quibus tota simul patrimonia heredibꝰ reseruamꝰ. Hinc ergo de spe eterne hereditatis gaudiũ sumant: quos aduersitas vite temporalis humiliat: quia nisi saluãdos imperpetuũ cerneret: erudiendos sub discipline regimine diuina dispensatio nõ frenaret. Admonẽdi itaq̃ sunt qui in his que temporaliter cõcupiscunt aduersitatis laboze fatigant: vt sollicite considerẽt q̃ plerũq̃ etiã iustos cum temporalis potẽtia sustulit: velut in laqueo culpa comprehendit. Nam sicut in priori huiꝰ voluminis parte iam diximus: Dauid deo amabilis rectior fuit in seruitute: q̃ cum peruenit ad regnũ. Seruus nãq̃ amore iusticie deprehensum aduersariũ ferire timuit. Rex autem persuasiõe luxurie deuotũ militẽ etiam sub studio fraudis extinxit. Quis ergo opes: quis potestatẽ: quis gloriã querat ĩnoxie: si ⁊ illi extiterũt noxia que hec habuit non quesita? Quis inter hec sine magno discriminis laboze saluabit: si ille in his culpa interueniẽte turbatus est: q̃ adhec fuerat deo eligẽte preparatus. Admonẽdi sunt vt considerẽt: quia Salomõ qui post tantã sapientiã vsq̃ ad ydolatriam cecidisse describit: nihil in hoc mũdo anteq̃ caderet: aduersitatis habuisse memoret: sed concessa sapiẽtia funditus coꝛ deseruit: qõ nulla vel minima tribulationis disciplina custodiuit.

De diuerso modo admonendi coniugijs obligatos: atq̃ a cõiugij nexibus liberos: Capitulum. XXVIII.

a Aliter admonẽdi sunt cõiugijs obligati: atq̃ aliter a ꝓiugij nexibus liberi. Admonẽdi nãq̃ sunt cõiugijs obligati: vt cũ vicissim que sunt alterius cogitãt: sic eoꝛum quisq̃ studeat placere ꝓiugi: vt nõ displiceat cõditori: sic ea que huius mũdi sunt: agãt: vt tamen appetere que dei sunt nõ omittãt. Sic de bonis pũtibus gaudeant vt tamẽ intentiõe sollicita mala eterna ꝓtimescãt. Sic de malis temporalibus lugeant: vt tamen cõsolatiõe integra spem integrã in bonis perhennibus figãt: quatenus dũ intransitu cognoscũt esse qõ agũt. In mansione sciãt quod appetũt: nec mala mũdi coꝛ confringãt: cũ spes bonoꝝ celestiũ roborat: nec bona presentis vite decipiãt cũ suspecta subsequẽtis iudicij mala contristant. Itaq̃ animus xpianoꝛum

cōiugū: ⁊ infirmus est ⁊ fidelis: qui ⁊ plene cūcta temporalia despicere nō valet: ⁊ tamen eternis se cōiungere per desideriū valet: quāuis in delectatiōe carnis interim iaceat: superne spei infectiōe conuale scat: ⁊ si habet que mūdi sunt in vsu itineris: sperat que dei sunt in fructu peruētionis: nec totū se ad hoc qd agit: conferat: ne ab eo q robuste sperare debuit: funditus cadat. Quod bene ac breuiter Paulus exprimit dicēs: Qui habent vxores tanquā non habētes sint: ⁊ qui flent tanq non flētes: ⁊ qui gaudent tanq nō gaudentes. Vxorē quippe tanq non habendo habet: qui sic per illā carnali cōsolatione vtit: vt tamen nunq ad praua opera a meliorīs intentiōis rectitudine eius amore flectat. Vxorē quasi nō habendo habet qui transitoria esse cūcta conspiciēs: curā carnis ex necessitate tollerat: sed eterna gaudia spirit⁹ ex desiderio expectat. Non flendo autē flere est: sic exterioza aduersa plangere: vt tamen nouerit eterne quoq spei cōsolatiōe gaudere: ⁊ rursum nō gaudēdo gaudere est: sic de infimis aīm attollere: vt tamē nunq desinat sūma formidare. Ubi quoq apte paulo post idē doctor ac predicator gentiū subdit dicēs: Preterit enī figura huius mūdi. Ac si aperte diceret: Nolite cōstanter mundū diligere: quādo q ipo non potest quē dlligitis stare. Incassum cor quasi amātes figitis: dū fugit ipe quem amatis. Admonēdi sunt cōiuges: vt ea que sibi aliquādo displicēt ⁊ patientes inuicē tollerāt: ⁊ exhortātes inuicē saluent. Scriptū namq est. Inuicem onera portate: ⁊ sic adimplebitis legē xpi. Lex quippe xpi charitas est: que ex illo nobis ⁊ largiter sua bona cōtulit: ⁊ equanimiter mala nostra portauit. Tunc ergo legem xpi et eius mādata imitando cōplemus: quādo ⁊ nostra bona benigne pferimus: ⁊ nostrorū mala pie sustinem⁹. Admonēdi quoq sunt ⁊ cōiuges: vt eorum quisq nō tam que ab altero tolerat: q que ab ipo tolerank attendat. Si enim sua que portank considerat ea que ab altero sustinet leuius portat Admonēdi sunt cōiuges: vt suscipiēde prolis se meminerint causa coniūctos: ⁊ cū immoderate admixtioni seruiētes propagatiōis articulum in vsum transferūt voluptatis perpēdāt: quod licet extra nō exeunt: in ipo tamen cōiugio cōiugij iura transcendūt: vnde necesse est: vt crebris exortatiōibus deleant quod pulchrā copule speciē admixtis voluptatibus fedant. Nunc est enī q peritus medicine celestis apostol⁹ non tā sanis instituit: q infirmis medicamenta mōstrauit dicens: De quibus scripsistis mihi bonū est homini mulierē non tangere: ꝓpter fornicationē aūt vnusq̄sq vxorem suā habeat: ⁊ vnaquecq virū suū habeat. Qui enim fornicatiōis metū premisit: profecto nō stantibus preceptū cōtulit Sed ne fortasse in terrā ruerent: lectū cadentibus ostēdit. Uñ adhuc infirmātib⁹ subdidit. Uxori vir debitū reddat: similiter aūt ⁊ vxor viro. Quibus vū in magna honestate ꝓiugij aliquid de voluptate largireк adiunxit. Hoc aūt dico fm indulgētiam: non fm imperiū. Culpa quippe esse innuik: qd indulgeri perhibek: sed que tāto citius relaxak: quāto nō per hanc illicitū quod agik: sed hoc qd est licitū: sub moderamine nō tenek. Qd bene Loth in semetipo exprimit qui ardentē zodomā fugit. Sed tñ segor inueniēs nequaq mox mōtana pscendit. Ardentē quippe zodomā fugere est: illicita carnis incēdia declinare. Altitudo vero montiū est mūdicia ꝓtinentiū: vel certe quasi in mōte sunt: q etiā carnali copule inherēt: ſz tñ extra suscipiēde plis admixtionē debitā: nll'a carnis voluptate soluūk. In mōte quippe stare q̄d est: nisi fructū ꝓpaginis in carne nō querere. In mōte stare est carni carnalik nō adherere. Sed qr multi sunt q scelera quidē carnis deserūt: nec tñ in ꝓiugio positi vsus solūmodo debiti iura conseruēt. Exijt quidē Loth zodomā: sed tñ mox ad mōtana nō peruenit: qr iā damnabilis vita relinquik: sed adhuc celsitudo cōiugalis cōtinentie subtiliter nō tenek. Est vē

ro in medio segor ciuitas que fugientem saluat infirmū. quia videlicet cuz sibi per incontinentiā miscentur ꝓiuges. ⁊ lapsus scelerū fugiunt ⁊ tamē venia saluantur. Quasi paruam quippe ciuitatē inueniūt in qua ab ignibus defendant. quia cōiugalis hec vita non quidē in virtutib⁹ mira est: sed tamen a supplitijs secura. Unde ⁊ isdem Loth ad angelū dicit. Est ciuitas hic iuxta ad quā possum fugere parua. ⁊ saluabor in ea. Nunquid non modica est. ⁊ viuit in ea anima mea. Juxta igitur segor dicitur ⁊ tamen ad salutem tuta perhibetur. quia cōiugalis vita nec a mūdo longe diuisa est. nec tamē a gaudio salutis aliena: sed tūc in actione hac vita suam cōiuges quasi in parua ciuitate custodiunt quādo pro se assiduis deprecationibus intercedūt. Unde ⁊ recte per angelū ad eundē Loth dicitur. Ecce etiam ī hoc suscepi preces tuas vt non subuertā vrbē pro qua locutus es. Quia videlicet cum deo deprecatio funditur. nequaquā talis coniugū, vita dampnat. De qua deprecatione quoq; paulus admonet: dicēs. Nolite fraudari inuicē nisi forte ex consensu ad tempus vt vacetis orationi. At cōtra admonēdi sunt qui ligati cōiugijs nō sūt vt preceptis celestib⁹ eo rectius seruiant quo eos ad curas mundi nequaq; iugum copule carnalis inclinat. vt quos onus licitum cōiugij non grauat. nequaq; pondus illicitū terrene sollicitudinis premat sed tanto eos pauciores dies vltionis q̄to expeditiores inueniat. ne quo meliora agere vacātes possunt sed tamē negligūt eo supplicia deteriora mereant. Audiant cū Paulus quosdā ad celibatus gratiaz instrueret non coniugiū spreuit: sed curas mundi nascētes ex cōiugio repulit: dicēs. Hec autē ad vtilitatem vestrā dico. nō vt laqueum vobis initiā: sed ad id qd̄ honestum est prouoco. ⁊ qd̄ facultatez prebeat sine impedimēto domino obsecrandi. Ex cōiugijs quippe terrene sollicitudines p deunt. ⁊ iccirco magister gentiuz. audito res suos ad meliora persuasit. ne sollicitudine terrena ligarentur. Quē igitur celebem curarū secularīū impedimentuz prepedit. ⁊ cōiugio se nequaq; subdidit. ⁊ tamen coniugij onera nō euasit. Admonēdi sunt celibes ne sine dampnationis iudicio misceri se feminis vacātibus putēt. Cum enī Paulus fornicationis vitium tot criminib⁹ execrādis inseruit. cuius sit reatus indicauit dicēs. Neq; fornicatores neq; idolis seruientes. neq; adulteri neq; molles neq; masculozū cōcubitores neq; fures neq; auari. neq; ebriosi. neq; maledici. neq; rapaces regnū dei possidebunt. Et rursum fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. Admonēdi itaq; sunt vt si temptationū procellas cum difficultate salutis tolerant. cōiugij portum petant. Scriptū quippe est. Melius est nubere q̄ vri. sine culpa scilicet ad coniugiū veniūt si tamen nec dū meliora deuozauerūt. Nā quisquis bonū maius subire ꝓposuit. bonum minus qd̄ licuit illicitū fecit. Scriptum quippe est. Nemo mittēs super aratrum manū suā. ⁊ respicīēs retro aptus ē regno celozū. Qui ergo fortiozi studio intenderit retro conspicere cōuincitur. si relictis bonis ampliozib⁹ ad minima retozquetur.

De diuerso modo admonendi cōmixtione carnis expertos atqz ignaros.

Capitulum. XXIX.

Liter admonēdi sunt peccatorum carnis conscij atq; alit̄ ignari. Admonēdi nāq; sunt peccatozū carnis experti. vt mare saltim post naufragiū metuant ⁊ perditionis sue discrimina vel cognita per horrescant. ne qui pie post perpetrata mala seruati sunt. hec improbe repetēdo moziant. vnde ⁊ peccati anime nunquāq; a peccato desinēti dicitur. Frons mulieris meretricis facta est tibi noluisti erubescere. Admonēdi itaq; sunt vt studeāt quatenus si accepta nature bona integra seruare no

luerunt. saltim scissa resartiant. Quibus nimirũ necesse est vt perpendãt. in tãto magno fidelium numero. q̃ multi ꝛ se illibatos custodiãt. ꝛ alios ab erroze cõuertant Quid igitur isti dicturi sunt si alijs in integritate stantibus. ipsi nec post damnare scipiscunt. Quid dicturi sunt. si cũ multi ꝛ alios secum ad regnũ celozũ deferũt. hi expectante domino nec semetipsos reducunt. Admonẽdi sunt vt preterita amissa considerent ꝛ ĩminentia deuitent. Unde sub iudee specie per prophetã domin⁹ corruptis in hoc mundo mẽtibus transactas culpas ad memoziã reuocat. quaten⁹ pollui in futuris erubescãt dicens. Fornicate sunt in Egypto in adolescẽtia sua. Ibi subacta sunt vbera earũ. ꝛ fracte sunt mãme pubertatis earũ. In egypto quippe vbera subiguntur. cum turpi hui⁹ mũdi desiderio. humane mẽtis voluptatibus substernuntur. In egypto pubertatis mamme franguntur. quãdo naturales sensus adhuc in semetipsis integri pulsantis concupiscentie corruptione viciantur. Admonendi sunt peccati carnis experti. vt vigilanti cura conspiciãt. post delicta nobis ad se redeuntib⁹. deus quãta beniuolẽtia sinũ sue pietatis expãdit. cum p prophetã dicat. Si dimiserit vir vxorem suã ꝛ illa recedens duxerit virũ alium. nunq̃d reuertetur ad eam vltra. Nunquid nõ polluta ꝛ cõtaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cũ amatoribus multis. tamẽ reuertere ad me, dicit dñs. Ecce de fornicante ꝛ relicta muliere argumentum iusticie preponit. ꝛ tamẽ nobis post lapsum redeuntibus nõ iusticia sed pietas adhibet vt hinc vtq̃ colligam⁹ si nobis delinquẽtibus. tanta pietate parcitur. a nobis nec post delictum redeuntibus quãta improbitate peccatur aut que ab illo erit sup improbos venia. qui non cessat vocare post culpas. Que nimirũ bene per prophetã post delictũ misericozdia vocatõis exprimitur. cuz auerso homini dicitur. Et erũt oculi tui videntes preceptozẽ tuum ꝛ aures tue audientes verbũ posttergũ monẽtis. Humanũ quippe genus dominus in faciem admonuit. quãdo in paradiso condito homini atq̃ in libero arbitrio stanti quid facere quid ve nõ facere deberet indixit. Sed homo in dei faciẽ terga dedit. cum superbiens eius iussa cõtempsit. nec tamen superbientez deus deseruit qui ad reuocandũ hominẽ. legem dedit exhortãtes angelos misit in carne nostre mortalitatis ipse apparuit. Ergo post tergum stãs nos admonuit: qui ad recuperationẽ nos gratie etiam contẽptus vocauit. Nõ igit generaliter simul potuit dici de cunctis. hoc necesse est specialiter sentire de singulis. Quasi enim coram deo. positus quisq̃ verba admonitionis eius percipit cum prius q̃ peccata perpetret. voluntatis eius precepta cognoscit. Adhuc enim ante eius faciem stare est. nec dum eũ peccando contẽpnere. Cum vero derelicto bono innocẽtie. iniquitatẽ eligens appetit terga iam in eius faciẽ mittit. Sed ecce adhuc ꝛ post tergum deus subsequens monet qui etiã post culpam ad se redire p suadet. Aduersum vero reuocat cõmissa non respicit sed reuerenti sinũ pietatis expandit. Vocem ergo post tergum monẽtis audimus. si ad inuitantẽ nos dñm statim post peccata reuertimur. Debemus igit pietatẽ vocantis erubescere si iusticiã nolumus formidare. qz tanto grauiozẽ in p bitate contẽpnitur quãto ꝛ contẽptus ad huc vocare nõ dedignat. At cõtra admonendi sunt peccata carnis ignozãtes. vt tãto sollicicius precipitem ruinã metuant. quãto altius stãt. Admonẽdi sunt. vt noueritis quia quo magis loco preminẽti cõsistunt. eo crebziozibus sagittis insidiatoris impetunt. Qui tanto ardentius solet erigi quanto se robustius conspicit vinci. tantoq̃ intollerabili⁹ dedignat vinci. q̃to cõtra se videt p integra infirme carnis castra pugnari. Admonẽdi sunt vt incessanter p̃mia suspiciãt. ꝛ libẽter procul vubio tẽptationũ quos tolerant labozes calcant. Si enĩ attẽdat felicitas que sine trãsitu accingitur. leue fit q̃ trãseundo labo

ratur. Audiāt q̃ per prophetā dicit. Hec dicit dñs Eunuchis. Qui custodierint sabbata mea ⁊ elegerint que volui ⁊ tenuerint fedus meū. dabo eis in domo mea ⁊ in muris meis locū. ⁊ nomē meli⁹ a filijs ⁊ filiab⁹. Eunuchi quippe sunt qui ꝓpressis motib⁹ carnis affectū in se praui opis abscidūt. Quo autē apud patrē loco habeanť ostēditur qui in domo patris videlicet eterna mãsione etiã filijs preferūtur Audiant qõ p Johannē dicit. Hi sunt q̃ cũ mulieribus nõ sunt coinquinati. virgines enī sūt ⁊ sequunť agnũ quocũq̃ ierit ⁊ q̃ canticũ cantāt q̃ nemo possit dicere nisi illa centũ quadragintaquatuor milia Singulariter quippe canticũ magnũ cantare est. cũ eo imperpetuũ precunctis fidelibus etiã de carnis incorruptione gaudere. Quid tamē electi ceteri canticũ audire possunt licet dicere nequeūt q? per charitatē quidē in illorũ celsitudine leti sūt. quãuis ad eorũ premia nõ assurgant. Audiant peccatores carnis ignari quia per semetipsam de hac integritate veritas dicitur. Non oēs capiunt verbũ hoc. Qõ eo innotuit summũ quo denegauit minimus ⁊ dũ predicit quia difficile capiť. audientibus innuit ceptũ cum qua cautela teneatur. Admonēdi itaq̃ sūt peccata carnis ignorãtes. vt preminere virginitatē coniugijs sciāt. ⁊ tamē se super cõiuges non extollāt. quatenus dũ ⁊ virginitatē preferunt ⁊ se postponūt. ⁊ illud nõ deserāt qõ esse melius estimāt. ⁊ se custodiant quo se inaniter nõ exaltant. Admonēdi sunt. vt considerēt q̃ plerũq̃ actione secularium. vita ꝓfundiť ꝓtinentiũ. cuz ⁊ illi vltra habitũ assumūt opa. ⁊ isti iuxta ordinem prophetā dicitur. Erubesce sydon ait mare. Quasi enī per vocē maris ad verecundiã sydon adducit qũ per compationē vite secularũ atq̃ in hoc mũdo fluctuantiũ. ei⁹ qui munit⁹ ⁊ quasi stabilis cerniť vita reprobatur. Sepe enī nõnulli ad dñm post carnis peccata redeũtes tanto se ardenti⁹ in bonis opibus exhibent quãto dãnabiliores se de malis vidēt ⁊ sepe in carnis integritate perdurãtes cũ minus se respiciunt habere qõ defleãt plene sibi sufficere vite sue innocentiã putant. atq̃ ad feruorem spũs nullis ardoris se stimulis inflãmant. ⁊ fit plerũ deo gratior amore. ardēs vita post culpã q̃ securitate torpēs innocentia. Unde ⁊ voce iudicis dicit. Remittuntur ei peccata multa. q? dilexit multũ. ⁊ erit gaudiũ in celo sup vnũ peccatorem penitentē magis plus q̃ sup nonaginta nouē iustos quib⁹ non est opus penitētia Qõ citius ⁊ ex ipso vsu colligimus si nostre mentis iudicia pensem⁹. Plus nãq̃ terrã diligim⁹ que post spinas exarata fructus vberes producit. quã que nullas spinas habuit. sed tamē exculta sterilē segetem gignit. Admonendi sunt peccata carnis ignorantes. ne superioris ordinis celsitudine se ceteris preferant cũ ab inferioribus quãta se melius agank ignorãt. In examine nãq̃ recti iudicis mutat merita ordinũ qualitas actionũ. Quis enim considerãtis ipsis rerũ imaginib⁹ nesciat q̃ in natura gemmarũ carbunculus preferitur hyacincto? Sed tamē cerulei colorís hyacinctus preferť pallenti carbunculo. quia ⁊ illi q̃ nature ordo subtrahit. species decoris adiungit. ⁊ hunc quē naturalis ordo pretulerat. colorís qualitas fedat. Sic enī in humano genere ⁊ quidã in meliori ordine deteriores sunt. ⁊ quidã in deteriori meliores. quia ⁊ isti sortē extremi habitus bene viuēdo transcendūt. ⁊ illi superioris loci meritũ morib⁹ nõ sequendo diminuut.

De diuerso modo admonendi eos qui peccata deplorãt: atq̃ eos qui cogitationum. Capitulum. XXX.

Aliter admonendi sunt qui peccata deplorant operũ. atq̃ aliter que cogitationum. Admonendi quippe sunt qui peccata deplorant operuz vt consũmata mala p-

fecta diluant lamenta. ne plus astringan tur in debito perpetrati operis. ⁊ minus soluant in fletibus satisfactionis. Scriptum quippe est. Potū dedit nobis in lachrymis ⁊ in mēsura. vt videlicet vniuscuiusq; mens tantū penitendo cōpunctionis sue bibit. lachrymas q̄ se a deo meminit aruisse per culpas. Admonendi sūt vt incessanter cōmissa ante oculos reducant atq; videndo agant. vt a districto iudice videri non debeāt. Unde Dauid cum peniteret dicens. Auerte oculos tuos a peccatis meis paulo superius intulit. Delictū meū contra me est semp. Ac si diceret. Peccatū meum ne respicias postulo. q̄a hoc respicere ipse non cesso. vnde ⁊ p. pheram dominus dicit. Et peccatorum tuorum memor non ero. tu autem memor esto. Admonendi sunt. vt singula queq; cōmissa considerent. ⁊ dū per vnūqōq; vitium erroris sui inquinationem deflēt simul se ac totos lachrymis mundēt. vnde bene per Hieremiā dicitur. Cum iudee singula delicta pensarentur. Diuisiones aquarum deduxit oculus meus. Diuisas quippe ab oculis aquas deducimus. quādo peccatis singulis dispartitas lachrymas damus. Neq; enī vno eodēq; tempore eque mens de omnibus dolet sed dum nunc huius nunc illius culpe memoria acrius tangitur. simul de omnibus in singulis cōmota purgatur. Admonēdi sunt vt de misericordia quā postulāt presumāt nec vi inoderate afflictionis intereant. Neq; enī dominus pius ante delinquentium oculos flēda peccata opponeret. si p semetipsum ea districte ferire voluisset. Constat enī q̄ a suo iudicio abscōdere voluit quos miserēdo preueniēs sibimetipis iudices fecit. Hinc enī scriptū ē. Preueniam? faciē ei? in pfessione. Hinc p Paulū dicit. Si nosmetipsos diiudicarem? nō vtiq; diiudicaremur. Rursum admonēdi sunt. vt sic de spe fiduciā habeāt nec tū incauta securitate torpescat. Plerūq; enim callid? hostis mentē quā pctō supplantat sū de ruina sua afflictā respicit securitatis pestifere blāditijs seducit. Qd̄ figurate exprimitur cū factū dine memorat. Scriptū quippe est. Egressa est dina vt videret mulieres regionis illi? Quā cū vidisset sichem fili? Emor euei pzinceps terre illi? adamauit ⁊ rapuit. ⁊ dormiuit cuz illa. vi opprimēs virginē. ⁊ cōglutinata est aīa eius cū ea. tristēq; blāditijs diliniuit. Dina quippe vt mulieres videat extranee regionis. egreditur quando vnaqueq; mēs sua studia negligens actiones alienas curans extra habitū atq; extra ordinem propriuz vagat. Quam sichē pzinceps terre opprimit quia videlicet inuentā in curis exteriozib? dyabolus corzumpit ⁊ est aīa eius cum ea conglutinata quia vnitam sibi p iniquitatē respicit. ⁊ quia cū mens a culpa resipiscit ad se ducitur atq; admissum flere conatur corzuptor autez spes ac securitates vacuas āte oculos vocat. quatenus vtilitatē tristicie subtrahat recte illic subiungitur. Tristēq; blanditijs deliniuit. Modo enim aliozū facta grauioza. modo nil esse qd̄ ppetratū est. Modo misericordē dōm loquit modo adhuc tēpus subsequēs ad penitentiā pollicet. vt dum p hec decepta mēs ducit. ab intētione penitētie suspendat quaten? tūc bona nulla pcipiat. q̄ nunc mala nulla contristāt. et tūc plen? obzuat supplicijs que nūc etiā gaudet in delictis. At cōtra admonendi sūt. qui peccata cogitationū deflent vt sollicite considerent intra mentis archana. vtrum delectatione tantūmodo. an etiam consensu deliquerint. Plerūq; enim tem ptatur cor. ⁊ ex carnis nequitia delectat: ⁊ tū eidez nequitie ex rōne renititur vt in secreto cogitationis ⁊ cōtristet qd̄ libet et libeat qd̄ pztristat. Nōnunq; vero ita mēs baratro tēptationis absorbet vt nullatenus renitatur. sed ex deliberatione sequit hoc. vnde ex delectatione pulsat ⁊ si facultas exterior suppetat rerū. mox effectibus interioza vota consumat. Quod videlicet si iusta animaduersio districti iudicis respicit. Non est iam cogitationis culpa sed operis quia ⁊ si rezum tarditas forzas

peccatum distulit intus hoc cõsensionis opere volũtas impleuit. In primo autem parente didicimus: qz tribus modis omnis culpe nequitiã perpetramus. Suggestione scilicet delectatione ⁊ consensu. Primũ itaqz per hostem: secundũ per carnem: tertiũ per spiritũ perpetrat. Insidiator enĩ praua suggerit: caro se ad delectationẽ subijcit: atqz ad extremũ spiritus vi ctus delectatiõe cõsentit: vnde ⁊ illic serpens praua suggessit: Eua autẽ quasi caro sese delectatiõi subdidit: Adã vero velut spiritus suggestiõe ac delectatiõe superatus cõsensit. Suggestione itaqz peccati agnoscimus: delectatõe vincimur: cõsensu etiã ligamur. Admonẽdi sunt igit: q̃ neqcias cogitatiõis deflent: vt sollicite considerẽt in qua peccati mensura cecidерunt: quaten? iuxta ruine modũ quã in se metipis introrsus sentiũt. etiam mensura lamentatiõis eriganẽ: ne si cogitata mala minus cruciant: vsqz ad perpetrãda opera perducanẽ. Sed inter hec itaqz terrendi sunt: vt tamen minime franganẽ. Sepe em̃ misericors deus eo citius peccata cordis abluit: quo hec exire ad opera non permittit: ⁊ cogitata mali nequicia tanto citius soluit: quia effectu operis districtius non ligat: vnde recte per psalmistã dicit: Dixi: pronũciabo aduersum me iniusticias meas domino: ⁊ tu remisisti impietatẽ cordis mei. Qui enim impietatẽ cordis subdit: quia cogitationũ iniusticias pnũciare vellet: indicauit. Dumqz ita ait: Dixi pronũciabo: atqz illico adiunxit. Et tu remisisti: quã super hec sit venia facilis ostendit. Qui dũ se adhuc promittit petere: quod se petere pmittebat: obtinuit: quatenus: quia ad opus nõ venerat culpa: vsqz ad cruciatũ non perueniret penitentia: sed cogitata afflictio mentẽ tergeret: quã nimirũ tantũmodo cogitata iniquitas inquinasset.

De diuerso modo admonendi illos qui cõmissa plangunt: atqz illos qui deserunt nec tamẽ plangunt: Capi. XXXI.

a Liter admonẽdi sunt qui commissa plangũt: nec tamen deserũt: atqz aliter qui deserũt: nec tamen plangũt. Admonendi enim sunt qui cõmissa plangũt: nec tamẽ deserũt: vt considerare sollicite sciãt: quia deflendo inaniter mũdant: qui viuẽdo se nequiter inquinãt: cum iccirco se lachrymis lauant: vt mũdi ad sordes redeant. Hinc em̃ scriptum est. Canis reuersus ad suũ vomitũ: ⁊ sus lota in volutabro luti. Canis quippe cũ vomit profecto cibũ qui pectus deprimebat proijcit. Sed cum ad vomitũ reuertit: vnde leuigatus fuerat: rursus onerat. Et qui cõmissa deplorant: profecto nequiciã de qua male satiati fuerant: ⁊ que mentis intima deprimebat cõfitendo proijciũt: quã post confessionẽ dũ repetunt: resumũt. Sus vero in volutabro luti cum lauatur: sordidior redditur: ⁊ quia amissa plangit: nec tamẽ deserit: pene grauiori culpe se subijcit: qui ipaz quã flendo impetrare potui: veniã contẽpnit: ⁊ quasi in lutosa aqua semetipm̃ voluit: quia dũ fletibus suis vite mũditiam subtrahit: ante dei oculos sordidas ipas etiã lachrymas facit. Hinc rursuz scriptũ est. Ne iteres verbũ in oratiõe tua. Verbum nãqz in oratiõe iterare est post fletuz cõmittere q̃ rursum necesse sit flere. Hic per Esaiam dicit. Lauamini: mũdi estote. Post lacrimũ enim mũdus esse negligit: q̃squis post lachrymas vite innocentiam nõ custodit: ⁊ lauanẽ ergo: ⁊ nequaq̃ mundi sunt: qui cõmissa flere non desinũt: sed rursus flenda committunt. Hinc quoqz per quendã sapientẽ dicit: Quid prodest: qui baptizat a mortuo: ⁊ iterum tangit illũ? Quid proficit lauatio eius? Baptizat quippe a mortuo qui mundat fletibus a peccato. Sed post baptismum mortuũ tangit: qui culpã post lachrymas repetit. Admonẽdi sunt: qui cõmissa plãgunt: nec tamen deserũt: vt ante districti iudicij oculos eis se similes esse agnoscãt

qui venientes ad faciem quorundã homi-
nũ magna eis submissione blandiunt: re-
cedentes autẽ inimicitias ac damna que
valent atrociter inferũt. Quid est enim
culpã flere: nisi humilitatẽ deo sue deuo-
tiõis ostendere? Et quid est post fletũ pa
na agere: nisi superbius in eũ quẽ rogaue
rat: inimicitias exercere? Iacobo attestã-
te: qui ait: Quicũq; vult amicus esse hu
ius seculi: inimicus dei cõstituit. Admo-
nendi sunt: qui ammissa plangũt: nec ta-
men deserũt: vt sollicite cõsiderent: quia
ita plerũq; mali inutiliter compũguntur
ad iusticiã sicut plerũq; boni innoxie tem
ptant ad culpã. Fit quippe mira exigen-
tibus meritis positiõis interne mensura:
vt ⁊ illi de bono aliquid agũt: quod tamẽ
non perficiũt: superbe inter ipa que iam
plenissime perpetrãt mala confidãt: ⁊ isti
dum de malo temptant: cui nequaq̃ con
sentiũt: quo per infirmitatẽ titubant: eo
gressus cordis ad iusticiã per humilitatẽ
verius figant. Balaam quippe iustor ta
bernacula respiciens ait: Moriat anima
mea morte iustor: ⁊ fiant nouissima mea
hor similia: sed cũ compunctõis tempus
abscessit contra eorũ vitam quibus se si-
milẽ fieri etiam moriẽdo poposcerat: con
siliũ prebuit: ⁊ cum occasionẽ de auaricia
repperit: illico oblit̃ est quicquid sibi de
innocẽtia optauit. Paulus vero ait: Vi-
deo aliam legẽ in membris meis repug-
nantẽ legi mentis mee: ⁊ captiuũ me du-
centẽ in lege peccati que est in mẽbris me
is. Qui profecto iccirco temptat: vt in bo
no robustius ex ipa infirmitatis sue cogni
tione solidet. Quid est ergo q̃ ille com-
pungitur: ⁊ tamen iusticie non appropin
quat: iste temptat: et tamen eũ culpa non
inquinat: nisi hoc quod ostendit aperte:
quia nec malos bona imperfecta adiuuãt
nec bonos mala cõsummata condempnãt
At cõtra admonendi sunt: qui amissa de-
serũt: nec tamen plangunt: ne iam relaxa
tas estimẽt culpas: quas ⁊ si agendo non
multiplicãt: nullis tamen fletibus mun-
dãt. Nec enim scriptor si a scriptõe cessaue
rit: qr alia nõ addidit etiã illa q̃ scripserat
deleuit: nec qui cõtumelias irrogat: si so-
lũmodo tacuerit: satisfecit. Cum profecto
necesse sit: vt verba premisse superbie ver
bis subiuncte humilitatis impugnet: nec
debitor absolutus est: quia alia nõ multi
plicat: nisi ⁊ illa que ligauerat: absoluat.
Ita ⁊ cũ deo delinquimus: nequaq̃ satis-
facimus si ab iniquitate cessamus: nisi vo
luptates quoq; quas dilexim̃: ecõtrario
oppositis lamẽtis insequamur. Si enim
nulla nos in hac vita operũ culpa macu-
lasset: nequaq̃ hic adhuc degentibus ipa
ad securitatẽ innocẽtia nostra sufficeret:
quia illicita animũ multa pulsarẽt. Qua
igit̃ mente securus est: qui perpetratis ini
quitatibus ipe sibi testis est: qr innocens
non est. Nec enim deus nostris cruciatib̃
pascitur: sed delictor morbos medicamẽ
tis cõtrarijs medet: vt qui voluptatibus
delectati discessimus: rursus fletib̃ ama-
ricati redeamus: ⁊ qui per illicita defluen
do cecidimus: etiam a licitis nosmetipos
restringẽdo surgamus: ⁊ cor q̃ insana le-
ticia infuderat salubris tristicia exurat: ⁊
q̃ vulnerauerat elatio superbie curet ab-
iectio humilis vite. Hinc enim scriptum
est. Dixi iniquis: Nolite inique agere: ⁊
delinquẽtibus nolite exaltare cornu. Cor
nu quippe delinquẽtes exaltent: si nequa
q̃ se ad penitentiam ex cognitiõe sue ini-
quitatis humiliãt. Hinc rursum dicitur:
Cor contritũ ⁊ humilatũ deus non sper-
nit: quisquis em̃ peccata plangit: nec ta-
men deserit: cor quidẽ conterit: sed humi
liare cõtempnit. Quisquis vero pecca-
ta deserit: nec tamen plangit: tam quidẽ
humiliat: sed tamẽ cõuertere cor recusat.
Hinc Paulus ait: Et hec quidẽ fuistis:
sed abluti estis: sed sanctificati estis: qr ni
mirũ illos emendator vita sanctificat: q̃s
per penitentiã abluẽs: afflictio fletũ mũ
dat. Hinc Petrus cũ quosdã territos ma
lor suorum consideratiõe conspiceret: ad-
monuit dicens: Penitentiã agite: ⁊ ba-
ptizetur vnusquisq; vestrũ. Dicturus em̃
baptisma premisit penitentie lamenta: vt

prius se aqua sue afflictiōis infunderent: ⁊ postmodū sacramento baptismatis lauarent. Qua igit mente qui transactas culpas flere negligūt: fiunt securi de venia: quādo ipe summ⁹ pastor ecclesie huic etiam sacramēto attendendā penitentiā credidit: qō peccata principaliter extinguit.

De diuerso modo admonendi eos qui illicita que faciūt laudant: atq; eos qui accusant praua: nec tamen deuitant: Capitulum. XXXII.

a Liter admonēdi sunt qui illicita que faciūt etiam laudāt. Atq; aliter qui accusāt praua: nec tamen deuitant. Admonendi sunt eīm qui illicita que faciūt etiam laudant: vt cōsiderent q; plerūq; plus ore q; opere delinquāt. Opere nāq; per semetipos solos praua perpetrāt: ore autē per tot personas iniquitatē exhibent: quo audientiū mentes iniqui ladātes docēt. Admonēdi g; sunt: vt si eradicare mala dissimulāt: saltī seminare pertimescāt. Admonēdi sunt: vt eis perditio priuata sufficiat. Rursumq; admonēdi sunt: vt si mali esse non metuūt: erubescant saltim videri qō sunt. Plerūq; enim culpa dū abscondit: effugat: quia dum mens erubescit videri quod tamē esse non metuit: erubescit quādoq; esse quod fugit videri. Cū vero quisq; prauus impudēter innotescit: quo liberius omē facinus perpetrat: eo etiā licitū putat: ⁊ quod licitū suspicatur: in hoc proculdubio multiplicius mergit. Unde scriptū est. Peccatū suū sicut zodoma predicauerūt: nec absconderūt. Peccatū suum si zodoma absconderet: adhuc sub timore peccaret. Sed funditus frena timoris amiserat: que ad culpam nec tenebras requirebat. Unde rursum scriptū est. Clamor zodomorū ⁊ gomorre multiplicatus est: Peccatū quippe cum voce est: culpa in actione. Peccatū vero etiā cum clamore est: culpa cū libertate. At contra admonendi sunt: qui accusant praua: nec tamē deuitāt: vt prouide perpendāt quid in districto dei iudicio pro sua excusatiōe dicturi sunt: qui de reatu suoꝝ criminū: etiam semetipis iudicibus nō excusant. Dicitaq; quid aliud q; precones sui sunt voces cōtra culpas proferunt: ⁊ semetipos operibus reos trahūt. Admonēdi sunt: vt videant: quia de occulta iam retributiōe iudicij est: q; eorum mēs malū quod perpetrat: illuminat: vt videat: sed non conatur vt vincat: vt quo melius videt: eo deterius pereat: quia ⁊ intelligentie lumen percipit: ⁊ actōis praue tenebras nō relinquit. Iam cū acceptam ad adiutorium scientiā negligunt. Hanc cōtra se in testimoniū vertūt: ⁊ de lumine intelligētie augent supplicia: q; profecto accepe rāt vt possint delere peccata. Quorum nimirū nequitia cum malū agit: quod diiudicat: venturū iam iudiciū hic degustat vt cum eternis supplicijs seruat: obnoxia suo hic interim examine nō sit absoluta: tantoq; illic grauiora tormēta percipiat: quanto hic malū non deserit: etiam q; ipa condemnat. Hinc eīm veritas dicit. Seruus qui cognouit voluntatē domini sui: et non fecit scōm voluntatē eius vapulabit multis pladis. Hinc psalmista ait: Descendant in infernū viuentes. Viui quippe que circa illos agunt: sciunt ⁊ sentiūt: mortui autē sentire nihil possunt. Mortui enim in infernū descenderent: si mala nesciendo perpetrarent. Cum vero sciūt mala ⁊ tm faciūt: ad iniquitatis infernū viuentes miseri: sentientesq; descendūt.

De diuerso modo admonendi eos qui repentina cōcupiscētia superant: atq; eos qui in culpa ex consilio ligantur: Capitulum. XXXIII.

a Liter admonēdi sunt qui repēntina cōcupiscentia superant: atq; aliter q; in culpa ex cōsilio ligant. Admonēdi q̄ppe sūt q̄s

repentina cōcupiscentia supat: vt in bello pñtis vite se quotidie positos attēdat: ⁊ cor q̃ preuidere vulnera nō potest: scuto solliciti timoris tegāt: vt occulta insidiantis hostis iacula perhorrescāt: ⁊ in tam caliginoso certamine intentiōe ꝓtinua intra mētis castra se muniāt. Nam si a circū spectiōis sollicitudine cor destituit: vulneribus aperit: qz hostis callidus tanto liberi⁹ pectus percutit: quāto nudū a puidentie lorica deprehēderit. Admonendi sunt qui repentina cōcupiscētia superant vt curare nimis terrena desuescāt: qz intentionē suā dū rebus transitorijs immoderatius implicāt: quibus culparū iaculis trāffigant ignorāt. Unde ⁊ per Salomonē vox percussi ⁊ dormiētis exprimit: qui ait: Verberauerūt me: ⁊ nō doluī: traxerūt me ⁊ ego nō sensi. Quādo euigilabo ⁊ rursū viuā reperiā. Mens quippe a cura sue sollicitudinis dormiēs verberat ⁊ nō dolet: qz sicut imminētia mala nō ꝓspicit: sic nec que perpetrauerit agnoscit. Trahit ⁊ nequaq̃ sentit: quia per illecebras vicioꝝ ducit: nec tamen ad sui custodiā suscitat. Que quidē euigilare optat: vt rursum viua repperiat: qz quāuis somno torporis a sui custodia premat: vigilare tamē ad curas seculi nitit: vt semp voluptatibus debrietur: ⁊ cū ad illud dormiat in qō solerter vigilare debuerat: ad illud vigilare appetit: ad qō laudabiliter dormire potuisset. Hic superi⁹ scriptū est Et eris quasi dormiēs in medio mari: et quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo. In medio eñ mari dormit: q̃ in huius mūdi temptatiōibus positus puidere motus irruentiū vicioꝝ quasi imminētes vndaruꝝ cumulos negligit: ⁊ quasi gubernator clauū amittit: qñ mens ad regendā nauē cor torpis studiū sollicitudinis perdit. Clauū quippe in mari amittere est intentionē ꝓuidā inter ꝓcellas huius seculi nō tenere Si eñ gubernator clauū sollicite stringit modo in fluctibus ex aduerso nauē dirigitur; modo ventorū impetus per obliquū fundit: ita cū mens vigilāter animā regit modo alia superās calcat: modo alia puidēs declinat: vt ⁊ pñtia laborādo subijciat: ⁊ cōtra futura certamina ꝓspiciendo cōualescat. Hinc rursū de fortibus supne patrie bellatorib⁹ dicit. Uniuscuiusq̃ ensis super femur suū ꝓpter timores nocturnos. Ensis eñ super femur ponit: qñ acumine sancte predicatiōis praua suggestio carnis edomat. Per noctes vero cecitas nostre infirmitatis exprimit: qz quicquid aduersitatis in nocte imminet: nō videt: Uniuscuiusq̃ g̃ ensis sup femur suū ponit ꝓpter timores nocturnos: qz vicz sancti viri dū ea que nō vident: metuūt: ad intētionē certamis parati semp assistūt. Hinc rursum sponse dicit. Hasus tuus sicut turris que est in lybano. Rem nāq̃ qua oculis nō cernim⁹: plerūq̃ odore preuidem⁹ Per nasū quoq̃ odores fetoresq̃ discernimus. Quid ergo per nasū ecclesie: nisi sanctoꝝ prouida discretio designat. Qui etiā turri similis que est in lybano dicit: qz discreta eorū puidentia ita in alto sita est: vt temptationū certamīa ⁊ priusq̃ veniāt videat: ⁊ ꝓtra ea dū venerint munita subsistat. Que eñ futura preuident cum pñtia fuerint: minoris timoris fiūt qz duꝝ ꝓtra ictū quisq̃ paratior reddit: hostis q̃ se inopinatū credidit: eoīpo quo pulsus est eneruat. At cōtra admonēdi sunt q̃ in culpa ex consilio liganī: quatenus puida ꝓsideratiōe perpendāt: qz dū mala ex iudicio faciūt: districtius cōtra se iudiciū accendūt: vt tāto eos durior sentētia feriat: quāto illos in culpa arcius vincula deliberatiōis ligant: citius fortasse delicta penitēdo abluerēt: si in his sola precipitatione cecidissent. Hā tardius peccatū soluit q̃ ⁊ per ꝓsiliū solidat. Nisi eñ mens omnino eterna despiceret: in culpa ex iudicio nō periret. Hoc ergo precipitatiōe lapsis per ꝓsiliū pereūtes differūt: q̃ cū hi ab statu iusticie peccādo cōcidūt: plerūq̃ simul ⁊ in laqueū desperatiōis cadūt. Hinc est q̃ per prophetā dominus nō tam precipitationū praua q̃ delictorum studia reprehendit dicens: He forte egrediatur:

vt ignis indignatio mea ⁊ succendatur. ⁊ nō sit qui extinguat propter maliciā studiorum vestrorū. Hinc iterū iratus dicit. vt sitabo super vos fructū studiorum vestrorum. Quia igitur peccatis alijs differūt peccata que per consiliū perpetrant non tam praua facta dominus q̄ studia prauitatis insequitur. In factis enī sepe infirmitate sepe negligētia, in studijs vero malicio sa semper intentione peccatur. Quo contra recte beati viri expressione per prophetam dicitur. Et in cathedra pestilētie non sedit. Cathedra quippe iudicis esse vel presidentis solet. In cathedra enī pestilentie sedere est ex iudicio praua cōmittere. In cathedra pestilentie sedere est et ex ratiōe mala discernere. ⁊ tamē ex deliberatione perpetrare. Quasi in peruersi consilij cathedra sedet. qui tanta iniquitatis elatione attollitur vt implere maluz etiam per consilia conetur. Et sicut assistētibus turbis prelati sunt qui cathedre honore fulciuntur. ita delicta eorum qui precipitatione corruunt exquisita per studiū peccata transcendunt. Admonendi ergo sunt vt hinc colligant qui in culpa se per consilium ligant qua quādoq̄ vltione feriendi sunt. qui nunc prauorum non socij sed principes fiunt.

De diuerso modo admonendi illos qui licet minima crebro tamen illicite faciunt: atq̄z illos qui se a paruis custodiunt sz aliquando in grauibus dimergunt.

Capitulum. XXXIIII.

Aliter admonēdi sunt qui licet minima. crebro tamen illicita faciunt. atq̄z aliter qui se a paruis custodiunt. sed aliquādo in grauioribus dimergunt. Admonēdi sunt qui quāuis in minimis. sed tamē frequēter excedunt. vt nequaq̄ considerēt qualia sed quāta cōmittunt. Facta enīz sua si despiciant timere cum pensant. debēt formidare cū numerent. Altos quippe gurgites fluminū parue sed in numero replēt gutte pluuiarū. ⁊ hoc agit sentētia latēter crescens. qō patenter p̄cella seuiens. Et minuta sunt que erumpūt in mēbris p̄ sca biem vulnera: sed cū multitudo eorum in numerabilitē occupat. sic vitā corpis sicut vnū graue inflictū pectori vulnus necat. Hinc videlicet scriptum est Qui modica spernit paulatim decidet. Qui enīz peccata minima flere ac deuitare negligit. ab statu iusticie nō quidem repēte sed partibus totus cadet. Admonēdi sunt qui in minimis frequenter excedunt. vt sollicite considerēt qz nōnunq̄ in parua deterius q̄ in maiori culpa peccatur. Maior enim quo citius qz sit culpa agnoscitur. eo etiaz celerius emendat. Minor vero dū quasi nulla creditur. eo peius quo ⁊ securius in vsu retinetur. Unde fit plerūq̄ vt mēs assueta malis leuibus nec grauia perhorrescat. atq̄ ad quandā auctoritatē nequicie per culpas nutrita perueniat. ⁊ tāto ī maioribus contēpnat ptimescere. quanto in minimis didicit nō timēdo peccare. At contra admonēdi sunt qui se a paruis custodiunt: sed aliquando in grauibus dimergunt. vt sollicite se ipsos deprehēdāt qz dum cor eorū de custoditis minimis extollitur ad perpetrāda grauiora in ipō elationis sue baratro deuorant ⁊ dū foris sibi parua subijciūt sed per inanē gloriā intus intumescūt. languore supbie intrinsecus victā mentē etiam foras per mala maiora prosternūt. Admonēdi ergo sunt qui se a paruis custodiūt sed aliquādo in grauibus dimergunt. ne vbi se stare extrinsecus estimāt ibi intrinsec⁹ cadant. ⁊ iuxta districti iudicis retributionē elatio minoris iusticie via fiat ad foueaz grauioris culpe. Qui enī vane elati minimi boni custodiā suis viribus tribuūt. iuste dereliqui culpis maioribus obruunt ⁊ cadendo discunt nō fuisse propriuz q̄ steterunt. vt mala imensa cor reprimant qō bona mini

ma exaltāt. Admonēdi sunt vt ꝓsiderent q̃ ⁊ in culpis grauiozib⁹ alto reatu se obligent. ⁊ tamē plerūq̃ ī paruis que custodiunt deterius peccāt. qz ⁊ in illis inique faciūt ⁊ p ista se hominib⁹ qz iniqui sunt tegunt. Unde fit vt cū maiora mala ꝓpetrant coz̄ deo aperte iniquitatis sint. ⁊ cū parua bona custodiunt coz̄ hominibus simulate sanctitatis sint. Hinc ē enī quod phariseis dicitur. Liquātes culicē camelum autē gluciētes. Ac si aperte diceret. Minima mala discernitis. maiora deuoratis. Hinc est q̃ rursum ore veritatis increpanē cum audiūt. decimatis mentā et anetū ⁊ cymminū. ⁊ relinquitis que grauiora sunt legis iudiciū ⁊ misericordiaz ⁊ fidem. Neq̃ enī negligēter audiendū est q̃ cū decimari. minima diceret. extrema quidē de oleribus maluit. sed tamen bene olentia memorari. vt profecto ostenderet quia simulatores cū parua custodiunt odorem de se ostendere sancte opinionis querūt. Et quāuis implere maxima pretermittant tamen minima obseruant que humano iudicio longe lateq̃ redoleant.

De diuerso modo admonendi eos qui bona nec inchoant at qz eos qui inchoata minime consumant.

Capitulum. XXXV.

a Aliter admonēdi sūt qui bona nec inchoāt atq̃ aliter q̃ inchoata minime ꝓsumāt. Qui enīz bona nec inchoāt non sūt pri⁹ eis edificāda que salubriter diligāt. sed destruenda ea in quib⁹ semetipsos nequiter versant. Neq̃ enīz sequunē que in expta audiūt nisi pri⁹ q̃ pniciosa sint ea que sūt expta deprehendūt. qz nec leuari appetit qui ⁊ hoc ipsum qz cecidit nescit. ⁊ q̃ dolorē vulneris nō sentit salutis remedia nō requirit. Pri⁹ ergo ostendēda sunt quaz sunt vana que diligūt ⁊ tunc demū vigilāter intimanda q̃ sint vtilia que pretermittunt. prius videāt fugiēda que amāt. ⁊ sine difficultate postmodū cognoscūt amāda esse que fugiūt. Melius enī inexpta recipiunt. si de expertis quicquid disputationis audiūt veraciter recognoscūt. Tunc igitur pleno voto discūt, vera bona querere. cū certo iudicio deprehēderint falsa se vacue tenuisse. Audiāt ergo q̃ bona presentia ⁊ a delectatione citius tiāsitura sint ⁊ tamē eorū causa ad vltionē sine transitu permāsura. qz ⁊ nunc q̃libet inuitis subtrahitur. ⁊ tūc q̃ dolet inuitis in supplicio reseruatur. Itaq̃ eisdē rebus terreantur salubriter. quibus noxie delectantur. vt dum percussa mens alta ruine sue dāpna conspiciēs. sese in precipitium peruenisse deprehēdit. gressum post terga reuocet. ⁊ pertimescens que amauerat. discat diligere que contēpnebat. Hinc est enī q̃ Hieremie misso ad predicationē dicitur. Ecce constitui te hodie sup gentes ⁊ sup regna. vt euellas ⁊ destruas ⁊ dissipes et edifices ⁊ plātes. quia nisi prius peruersa destrueret edificare vtiliter recta non posset quia nisi ab auditorū suorū cordib⁹ spinas vani amoris euelleret nimirū frustra in eis sancte predicationis verba plātaret. Hinc est q̃ petrus prius euertit vt postmodū construat cum nequaq̃ iudeos monebat quid iā facerēt sed de his que fecerant increpabat dicens. Iesum nazarenum virū approbatū a deo in vobis virtutibus ⁊ prodigijs ⁊ signis que fecit per illum deus in medio vestri sicut vos scitis. hunc diffinito cōsilio ⁊ prescientia dei traditū per manus iniquorū affigentes ligno interemistis quē de⁹ suscitauit solutis doloribus inferni. Ut videlicet crudelitatis sue cognitione destructi. edificationē sancte predicationis q̃to anxie quererēt tanto vtiliter audirent. vnde illico responderūt. Quid ergo faciem⁹ viri fres? Quibus mox dicit. Penitentiā agite ⁊ baptizetur vnusquisq̃ vestrū. Que edificationis verba ꝓfecto contēpnerēt. nisi prius salubriter ruinā sue destructionis inuenis

sent. Hinc est q̃ Saulus cũ super eũ lux celitus emissa resplẽduit nõ iã quid recte deberet facere sed quid praue fecisset audiuit. Nã cũ prostratus requireret dicens Quis es dñe? Protinus respõdet. Ego sum Jesus nazarenus quẽ tu persequeris. Et cũ repente subiungeret. dñe quid me iubes facere? Illico adiungit. Surge et ingredere ciuitatẽ et ibi tibi dicet quid te oporteat facere. Ecce de celo dñs loquẽs psecutoris sui facta corripuit nec tamẽ illico que essent facienda mõstrauit. Ecce elationis sue fabrica iã tota corruerat et post ruinã suam humilis edificari requirebat. et cum supbia destruitur edificationis tamen verba retinent vt videlicet persecutor ĩmanis diu destructus iaceret. et tanto post in bonis solidius surgeret quanto pri⁹ funditus euersus a pristino errore cecidisset. Qui ergo nulla adhuc agere bona ceperũt a rigiditate antea sue prauitatis correptionis manu euertẽdi sũt vt ad statũ postmodũ recte opationis erigãtur. qz et iccirco altũ silue lignũ succidimus vt hoc in edifitiẽ tegmine subleuemus Sed tamem non repente in fabrica ponitur vt nimirũ prius viciosa eius viriditas exicetur. Cuius quo plus in infimis humor exquiritur. eo ad summa solidi⁹ leuat. At contra admonẽdi sunt qui inchoata bona minime consũmant vt cauta circũspectione considerẽt qz dum ꝓposita nõ perficiũt etiã que fuerãt cepta conuellunt. Si enim q̃ videtur gerendũ sollicita intentiõe nõ cerscit etiã q̃ fuerat bene gestũ deerescit. In hoc quippe mundo humana laãa quasi more nauis contra ictũ fluminis condescendẽtis vno in loco nequaq̃ permittitur qz ad ima labitur. nisi ad sũma conet. Si ergo inchoata bona fortis opantis man⁹ ad perfectionẽ non subleuat. ipsa operandi remissio contra hoc qõ opatum est pugnat. Hinc est enim q̃ per Salomonẽ dicitur. Qui mollis et dissolutus in opẽ suo fuerit frater est sua opera dissipantis quia vicz qui cepta bona districte nõ exequitur dissolutione negligẽtie manum destruentis imitatur. Hinc sardis ecclesie ab angelo dicitur. Esto vigilans et confirma cetera que moritura erant. non enim inueni opera tua plena coram deo meo. Quia igitur coram deo plena eius opera inuenta nõ fuerant. moritura reliqua etiã que erant gesta predicabat. Si enim q̃ mortuũ in nobis est ad vitã non accenditur. Hoc etiam extinguitur q̃ quasi adhuc viuũ tenetur. Admonẽdi sunt vt perpendãt q̃ tollerabilius esse potuisset recti viã non arripere q̃ post arreptã post tergũ redire. Nisi enim retro respicerent. erga ceptũ studium nullo tempore langerẽt. Audiant ergo qõ scriptum est. Melius erat eis non cognoscere viam iusticie quã post agnitionẽ retrorsum conuerti. Audiant qõ scriptũ est. Utinam frigidus esses aut calidus: sed quia tepid⁹ es et nec frigidus nec calidus incipiam te euomere ex ore meo. Calidus quippe est qui bona studia et arripit et consũmat. Frigidus vero qui consũmanda nec inchoat et sicut a frigore per tepore transitur ad calorem. ita ad calorem per teporem reditur ad frigus. Quisquis ergo amisso infidelitatis frigore viuit sed nequaq̃ tepore superato exardescit vt ferueat. procul dubio calore desperato dũ norio in tepore demoratur. agit vt frigescat. Sed sicut ante tepore frigus sub spe est. ita post frig⁹ tepor in desperatione. Qui enim adhuc ĩ peccatis est cõuersionis fiduciam non amittit Qui vero post conuersionẽ tepuit et spem q̃ esse potuit de peccatore subtraxit. Aut calidus ergo quisq̃ aut frigidus esse querat. ne tepidus euomatur vt videlicet aut nec dum cõuersus adhuc de se conuersionis spem prebeat. aut iam conuersus virtutibus inardescat. ne euomatur tepidus qui a calore quez proposuit tempore ad noxium frigus redit.

De diuerso modo admonendi eos qui mala occulte agunt et bona publice: atqz eos qui bona faciunt abscondũt et bene qui-

busdam factis publice mala de se opinari permittunt.

Capitulum. XXXVI.

a Aliter admonēdi sunt. qui mala occulte agunt ⁊ bona publice. Atq; aliter qui bona que faciunt abscondūt. ⁊ tamen quibusdam factis publice mala de se opinari permittunt. Admonēdi enim sunt q̄ mala occulte agunt ⁊ bona publice. vt perpēdāt humana iudicia quāta velocitate euolant. diuina autem quāta īmobilitate perdurant. Admonēdi sunt vt in fine rerum mentis oculos figant. quia ⁊ humane laudis attestatio preterit ⁊ superna sententia que abscondita penetrat ad retributionē perpetuam conualescit. Duz igitur occulta mala sua diuinis iuditijs. recta autem sua humanis oculis anteponunt. ⁊ sine teste est bonum qō publice faciunt ⁊ non sine eterno teste est. qō latenter delinquūt. Culpas itaq; suas occultando hominib⁹ virtutesq; pandendo. ⁊ vnde puniri debeant abscondētes detegunt. ⁊ vnde remunerari poterant detegētes abscondunt. Quos recte sepulchra dealbata speciosa exterius sed mozuozū ossibus plena veritas vocat. quia viciozum mala intus contegunt. humanis vero oculis quozundaz demonstratione operum de solo fozas iusticie coloze blandiuntur. Admonēdi itaq; sunt ne que agunt recta despiciant sed ea meriti meliozis credant. Valde nanq; bona sua diiudicant: quia de eozum mercede sufficere fauozes humanos putant. Cum enim pro recto opere laus transitoria queritur eterna retributione res digna vili precio venūdatur. De quo videlicet precio percepto veritas dicit. Amen dico vobis. recepperunt mercedē suā. Admonendi sunt vt considerent quia dū prauos se in occultis exhibent sed tamen exempla de se publice in bonis operibus p̄benr. ostendunt sequenda que fugiūt. clamant amanda que oderunt. vt uūt postremo alijs ⁊ sibi mozuuntur. At contra admonendi sunt qui bona occulte faciunt ⁊ quibusdā tamen factis publice de se mala opinari permittunt. ne cum semetipos actionis recte virtute viuificant in se alios per exemplum prauе estimatiōis occidāt. ne minus q̄ se proximos diligant. ⁊ cū ipsi salubrem potū vini sozbeant intentis in sui consideratione mētibus pestiferum veneni poculū fundant. Nimirum in vno proximozū vitam minus adiuuant. in altero multum grauant. dum student et recta occulte agere. ⁊ quibusdā factis ad exemplum de se praua seminare. Quisquis enim laudis concupiscentiā scalcare iā sufficit. edificationis fraudē perpetrat si bona que agit occultat. ⁊ quasi iactato semine germinandi radices subtrahit qui op⁹ quod imitandum est non ostendit. Hinc nanq; in euangelio veritas dicit. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona ⁊ glorificent patrē vestrū qui in celis est. Ubi illa quoq; sententia promittitur que longe aliud precepisse videtur: dicens. Attendite ne iusticiam vestrā faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. Quid est igitur q̄ op⁹ nostrum. ⁊ ita faciendū est ne videatur et tamen vt debeat videri precipitur. nisi q̄ ea que agimus ⁊ occultāda sunt ne laudemur ⁊ tamē ostendenda sunt vt laudez celestis patris augeamus. Nam cuz nos iusticiam coram hominibus dominus facere prohiberet illico adiūxit vt videamini ab eis. ⁊ cum rursus videnda ab hominibus bona opera nostra precipet protinus subdidit vt glorificent patrē vestrū qui in celis est. Qualiter igitur videda essent vel qualiter non videnda ex sententiarū fine monstrauit. quatenus operantis mens opus suum ⁊ propter se videri non quereret. ⁊ tamen hoc propter celestis patris gloriam non celaret. vnde fit plerunq; vt bonum opus ⁊ in occulto sit cum fit publice. ⁊ rursus in publico cuz agit occulte. Quz enī in publico bono ope nō suaz sed

superni patris gloriam querit: q̃ fecit abscondit: quia illũ solum testẽ habuit: cui placere curauit. Et qui in secreto suo bono opere deprehẽdi ac laudari cõcupiscit ⁊ nullus fortasse vidit: qõ exhibuit: ⁊ tamen hoc corã hominibus fecit: quia tot testes in bono opere secum durit: q̃ humanos laudes in corde requisiuit. Cuz vero praua estimatio inquantũ sine peccato valet: ab intentiũ mente non tergit: cũctis mala credẽtibus per exemplũ culpa propinat: vnde ⁊ plerũq̃ cõtingit: vt qui negligenter de se mala opinari permittunt: per semetipos quidẽ nulla iniqua faciũt: sed tamen per eos qui se imitati fuerint: multiplicius delinquũt. Hinc est q̃ apostolus immũda quedam sine pollutiõe comedẽtibus: sed impfectis temptiõis scandalũ sua hac cõmessatiõe mouentibus dicit: Videte ne forte hec licẽtia vestra offẽdiculũ fiat infirmis: ⁊ rursum. Et peribit infirmus in tua cõscientia frater: propter quem xp̃us mortuus est. Sic autẽ peccãtes in fratres ⁊ percutiẽtes conscientiã eorum infirmã in xp̃o peccatis. Hinc est q̃ Moyses cũ diceret: Non maledices surdo: protinus adiũxit. Nec coram ceco pones offendiculũ. Surdo quippe maledicere est absenti ac nõ audienti derogare. Coram ceco vero offendiculũ ponere: est discretã rem quidẽ agere: sed tamẽ ei qui lumen discretiõis non habet scandali occasionẽ prebere.

De exhortatione multis adhibenda: vt sic singulorũ virtutes adiuuent: quatenus per hanc contraria virtutibus vicia non excrescant:

Capitulum. XXXVII.

b Et sunt que presul animarũ in predicatiõis diuersitate custodiat: vt sollicitus cõgrua singulorũ vulneribus medicamenta opponat. Sed cũ magni studij sit: vt exhortãdis singulis seruiat ad singula cum valde laboriosum sit vnũquemq̃ de proprijs sub dispensatiõe debite cõsiderationis instruere: longe tamẽ est laboriosius auditores in numeris ac diuersis passionibus laborãtes: vno eodẽq̃ tempore voce vnius ⁊ cõmunis exhortatiõis admonere. Ibi quippe tanta arte vox temperãda est vt cum diuersa auditorũ sint vicia: et singulis inueniat congrua: ⁊ tamẽ sibimetipis nõ sit diuersa: vt inter passiones medias vno ductu transeat: sed more bicipitis gladij tumores cogitationũ carnaliũ ex diuerso latere incidat: quatenus sic superbis predicet humilitas: vt timidis nõ augeat metus: sic timidis infundatur auctoritas: vt tamen superbis nõ crescat effrenatio: sic ociosis ac torpẽtibus predicetur sollicitudo boni operis: vt tamẽ inquietis immoderate licẽtia non augeat actionis. Sic inquietis ponat modus: vt tamẽ ociosis non fiat torpor securus. Sic ab impatientibus extinguat ira: vt tamen remissis ac lenibus nõ crescat negligentia: sic lenes accendant ad zelum: vt tamẽ iracundis nõ addatur incendiũ: sic tenacibus infundat tribuendi largitas: vt tamen prodigis effusionis frena minime laxẽtur: sic prodigis predicet parcitas: vt tamen tenacibus paritura rerũ custodia nõ augeatur: sic in cõtinentibus laudet coniugiũ: vt tamẽ iam continẽtes non reuocent ad luxũ: sic continentibus laudet virginitas corporis: vt tamẽ in cõiugibus despecta non fiat fecunditas carnis: sic predicãda sunt bona: nec ex latere iubeant ⁊ mala: sic laudanda sunt bona summa: ne despiciãtur vltima: sic nutrienda sunt vltima: ne dum credunt sufficere: nequaq̃ tendantur ad summa.

De exhortatione que vni adhibenda est: aut his qui contrarijs passionibus laborant:

Capitulum. XXXVIII.

e Et grauis quidẽ predicatori labor est in cõmunis predicationis voce ad occultos singulorũ

motus causasq; vigilare ⁊ palistrarũ more in diuersi lateris arte se vertere Multo tamen acriori labore fatigatur quando vni ecõtrarijs vitijs seruienti predicare compellitur. Plerũq; enim quis lete nimis conspersionis existit. sed tamen eum repente ab orta tristicia ĩmaniter deprimit. Curandum itaq; predicatori est quatenus sic tergatur tristicia que venit ex tempore vt non augeatur leticia que suppetit ex conspersione. ⁊ sic frenetur leticia que ex conspersione est vt tamen non crescat tristicia que venit ex tempore. Iste grauatur vsu ĩmoderate precipitationis ⁊ aliquãdo tamen ab eo qõ festine agendum est euz vis prepedit subito nate formidinis. ille grauatur vsu ĩmoderate formidinis ⁊ aliquãdo tamen in eo qõ appetit temeritate impellitur precipitationis. Sic itaq; in isto reprimat subito aborta formido. vt tamẽ nõ excrescat enutrita diu precipitatio. sic in illo reprimatur aborta repente precipitatio. vt tamen non conualescat impressa ex conspersione formido. Quid autez mirum si mentũ medici ista custodiunt. duz medici corporũ tanta discretionis arte se temperant qui non corda sed corpora medentur. Plerũq; enim debile corpus opprimit languor imanis. cui languori scilicet obuiari adiutorijs fortibus debet. sed tamen corpus debile adiutorium forte nõ sustinet. studet igitur qui medetur. quatenus sic super existentẽ morbuz subtrahat vt nequaq; supposita corporis debilitas crescat. ne fortasse languor cũ vita deficiat. Tanta ergo adiutorium discretione componit. vt vno eodẽq; tẽpore ⁊ lãguori obuiet ⁊ debilitati. Si igitur medicina corpis indiuise adhibita seruire diuisibiliter põt. tũc enĩ vere medicina est qñ sic per eã vitio superistẽti succurrit vt etiam suppofite cõspersioni seruiat. Cur medicina mẽtis vna eadẽq; predicatione apposita morũ morbis diuerso ordine obuiare nõ valet que tãto subtilior agitur. quãto de inuisibilibus tractatur.

Qs aliqñ leuiora vitia relinquẽda sint vt grauiora subtrahant. Capitulum. XXXIX.

Ed qz plerũq; dũ duoz vitioz lãguor irruit. hic leui⁹. illõ fortasse graui⁹ premit. ⁊ illi nimiruz vitio rectius sub celeritate subuenit p qõ festine ad interitũ tenditur ⁊ si hic a vicina morte restringi nõ potest nisi illud etiã qõ existit contrariũ crescat. Tollerandũ itaq; predicatori est. vt p exhortationẽ suam artificioso moderamine vnũ patiat crescere. quaten⁹ aliud possit a vicina morte retinere. Qõ cum agit non morbum exaggerat. sed vulnereti sui cui medicamentũ adhibet vitam seruat. vt exquirende salutis congruũ tempus inueniat. Sepe enim quis a ciboruz se ingluuie minime temperans iamq; pene superatis luxurie stimulis premitur. qui huius pugne metu territus dum se per abstinentiam restringere nititur. inanis glorie tẽptatione fatigatur. In quo nimirũ vnum vitium nullatenus extinguitur. nisi aliud nutriatur. Que igitur ardẽtius pestis insequenda est. nisi que periculosi⁹ premit. Tollerandũ nãq; est vt per virtutẽ abstinentie interim arrogantia cõtra viuentez crescat. ne eum per ingluuiẽ a vita fundi tus luxuria extinguat. Hinc est q; Paulus cum infirmũ auditorem suũ perpenderet aut praua adhuc velle agere. aut de actione recta humane laudis retributione gaudere ait. Vis nõ timere potestatem. Bonum fac ⁊ habebis laudẽ ex illa. Neq; enim ideo bona agenda sunt vt potestas huius mundi nulla timeatur. aut per hec glozia transitozie laudis assumatur. Sed cum infirmã mentez ad tantũ robur ascendere non posse pensaret. vt ⁊ prauitatem simul vitaret ⁊ laudem. Predicator egregius ei admonẽdo aliquid obtulit. ⁊ aliquid tulit. Concedendo enim lenia: subtraxit acrioza. vt quia ad deserenda cuncta simul nõ assurgeret. Duz in qõdam suum animus familiariter relinquit

a quodaz vitio suo sine dolore tolleretur.

Quod infirmis mentibus omnino non debeant alta predicari. Capitulum. XXXX.

Tendū vero predicatori est: vt auditoris sui animuz vltra vires non trahat: ne vt ita dicam dum plusq; valet: tendit: mentis corda rumpat. Alta enim queq; debent multis auditōtibus cōtegi: ⁊ vix paucis aperiri. Hinc nanq; per semetipsam veritas dicit: Quisputas est fidelis dispensator quem cōstituit dominus super familiam suam: vt det illis in tempore tritici mensurā? Per mensurā quippe tritici exprimitur modus verbi: ne cū angusto cordi incaptibile aliquid tribuit: extra funda tur. Hinc Paulus ait: Non potui vobis loqui quasi spiritualibus: sed quasi carnalibus: tanq; paruulis in xpo: lac vobis potum dedi: non escam. Hinc Moyses a secreto dei exiens corruscantē coram populo faciem velat: quia nimirū turbis claritatis intime: arcana nō indicat. Hic per eum diuina voce precipitur: vt is qui cysternam foderit si operire negligat: corruente in ea boue vel asino: preciū reddat: quia ad alta scientie fluenta preueniens: cum hec apud bruta audientiū corda non contegit: pene reus addijcitur: si per verba eius in scandalū: siue mūda: siue mens immūda capiatur. Hinc ad beatū Job dicitur: Quis dedit gallo intelligentiam? Predicator etenim sanctus dum caliginoso hoc clamat in tempore: quasi gallus cātat in nocte cū dicit: Hora est iam nos de somno surgere. Et rursum. Euigilate iusti ⁊ nolite peccare. Gallus autē in pfundioribus horis noctis altos edere cantus solet. Cum vero matutinū iaz tempus in proximo est: minutas ac tenues voces format: quia nimirū qui recte predicat obscuris adhuc cordibus aperta clamat: nihil de occultis mysterijs indicat: vt tūc subtiliora queq; de celestibus audiāt: cum luci veritatis appropinquāt.

De opere pdicatoris ⁊ voce: Capitulum. XLI.

Sed inter hec ad ea que iam superius diximus: charitatis studio retorquemur: vt pdicator quisq; plus actibus q; vocibus insonet: ⁊ bene viuendo vestigia sequacibus imprimat: vt potius agendo q; loquendo quo gradiat: ostendat: quia ⁊ gallus iste quē pro exprimenda boni predicatoris specie in locutiōe sua dominus assumpsit: cum iam edere cantus parat: prius alas excutit: ⁊ semetipm ferlens vigilantiorē reddit: quia nimirū necesse est: vt hi qui verba sancte predicatiōis mouent: prius studio sancte actiōis inuigilent: ne in semetipis torpentes opere alios extitent voce. Prius se per sublimia facta excutiant: et tūc ad bene viuendū alios sollicitos reddant. Prius cogitationū alis semetipos feriāt: quicquid in se inutiliter torpet: sollicita inuestigatiōe deprehendant districta animaduersiōe corrigāt: ⁊ tunc demū aliorū vitam loquēdo componant. Prius punire propria fletibus curent: ⁊ tunc que alior sunt puniendā denūcient: ⁊ antē q; verba exhortatiōis insonēt omne qd locuturi sunt operibus clamāt.

Explicit tertia pars.

Incipit quarta pars: Pastorem recte docentem admonēs: vt frequenter ad se redeat infirmitatē suam quanta valet consderatione ad memoriā mentis reuocando: ne de acceptis virtutibus intumescat: vnico capitulo comprehensa.

Sed quia sepe dum predicatio modis cōgruentib⁹ vbertim funditur apud se metipm de ostensione sui occulta leticia loquentis animus subleuat: magna cura necesse est: vt timoris laceratione se mordeat: ne qui alios vulnera medendo ad salutē reuocat: ipe per negligentiā sue salutis intumescat: ne proximos iuuando se deserat: ne alios erigens ipe cadat. Ā quibusdā sepe magnitudo virtutis occasio perditiōis fuit: vt cum cōfidentia virium inordinate securi sunt per negligentiam inopinate moerent. Virtus nāq cuz vicijs renitit: quadam delectatiōe eius si bimetipi animus blanditur: fitq vt bene agentis mens metū sue circumspectiōis abijciat: atq in sui confidentia secura requiescat. Qui iam torpenti seductor callidus omne quod bene gessit: enumerat eāq quasi pre ceteris prepollentē in tumore cogitatiōis exaltat. Unde agitur vt ante iusti iudicis oculos fouea mētis sit memoria virtutis: quia reminiscendo quod gessit: dum se apud se erigit: apud humilitatis auctorē cadit. Hinc namq superbienti anime dicit. Quo pulchrior es descende: surge qui dormis cum incircūcisis. Acsi aperte diceret: Quia ex virtutū decore te eleuas: ipa tua pulchritudine impelleris vt cadas. Hinc sub bterusalē specie virtute superbiens anima reprobatur cum dicitur: ⁊ perfecta eras in decore meo: quē posuerā super te dicit domin⁹: ⁊ habens fiduciaz in pulchrytudine tua: fornicata es in nomine tuo. Fiducia quipe sue pulchrytudinis anim⁹ attollitur: tum de virtutū meritis leta apud se securitatē gloriatur: sed per eandē fiduciam fornicationē ducit: quia dum interceptā mentem cogitatiōes sue decipiunt: hanc maligni spiritus per innumera vicia seducendo corrumpūt. Notandū vero q dicitur: Fornicata es in nomīe tuo. Quia cū respectuz superni rectoris mens deserit: laudē protinus priuatā querit: ⁊ sibi arrogare incipit omne bonū: quod vt largitoris precōnio seruiret: accepit. Opinionis sue gloriam dilatare desiderat: satagit vt mirabilis cūctis innotescat. In suo ergo nomine fornicat: qui legalis thori cōnubium deserens: corruptiōi spiritui in laudis appetitu substernit. Hinc Dauid ait Tradidit in captiuitatē virtutem eoz: ⁊ pulchrytudines eorū in manus inimici. In captiuitatē etenim virtus ⁊ pulchrytudo in manus inimici tradit: cum decepte menti antiquus hostis et boni operis elatione dominat. Que tamen virtutis elatio: quāuis plene non superat: vtcūq tamē ⁊ electorū sepe animū temptat. Sed cum subleuat destituit: destitus ad formidinem reuocat. Hinc etem Dauid iteruz dicit: Ego dixi in abundantia mea nō mouebor in eternū. Sed quia de confidentia virtutis intumuit: paulo post quod pertulit: adiunxit. Auertisti faciē tuam a me et factus sum turbatus. Ac si aperte dicat: Fortē me inter virtutes credidi: sed quāte infirmitatis sim derelict⁹ agnoui. Hic rursum dicit. Juraui ⁊ statui custodire iudicia iusticie tue. Sed quia eius viriū nō erat manere in custodia quā iurabat: debilitatē suā protinus turbatus inuenit. Unde ⁊ ad precis opem se cōtulit repente dicens: Humiliatus sum vsquequaq domine viuifica me scōm verbum tuū. Nonnū q vero superna moderatio priusquā permunera prouebat: infirmitatis memoriā ad mentē reuocat: ne de acceptis virtutibus intumescat. Unde ⁊ Ezechiel pphet a quotiens ad cōtemplanda celestia ducit: prius filius hominis vocat. Ac si hūc aperte domin⁹ admoneat dicens: Ne de his que vides in elatōe cor subleues: cautus perpende q es: vt cum summa penetras esse te hominē recognoscas: quatenus dū vltra te raperis ad temetipm sollicit⁹ infirmitatis tue freno reuoceris. Unde necesse est vt cū virtutum nobis copia blandit: ad infirma sua mentis oculus redeat: seseq salubriter deorsum premat: ne recta que egit: sed ea que agere neglexit

aspiciat: vt dum cor ex memoria infirmitatis aterit: apud humilitatis auctorē robustius in virtute solidet: quia ꝛ plerūq; omnipotens deus iccirco rectorū mentes quāuis ex magna parte perficit: imperfectas tamen ex parua aliqua parte derelinquit: vt cū miris virtutib⁹ rutilāt: imperfectiōi sue tedio tabescāt: ꝛ nequaq; se de magnis erigāt: cū adhuc contra se minia immittētes laborant: sed quia extrema nō valent vincere de precipuis actibus non audeāt superbire. Ecce bone vir reprehēsionis mee necessitate cōpulsus: dum mōstrare qualis esse debeat pastor inuigilo: pulchrū depinxi hominem: pictor fedus: aliosq; ad perfectiōis litus dirigo: qui adhuc in delictorum fluctibus versor. Sed in huius queso vite: naufragio orationis tue me tabula sustine: vt quia pondus pprium me deprimit: tui me meriti manus leuet.

Beati Gregorij pape: Liber cure pastoralis insigni laude cōmēdatus: diligenti studio emēdatus: ac debita distinctiōe partitus: vigilantiq; cura in vrbe Basiliensi arte impressoria perfectus: feliciter explicit. Sub anno domini. Millesimoquadringētesimonongesimosexto: die vero decimoquito Mensis Februarij.

Laus deo.